

Täysistunto

Tiistai 7.11.2023 klo 14.04—17.57

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto keskeytettiin klo 14.19. Täysistuntoa jatkettiin klo 14.29. Täysistunto päättyi klo 17.57.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.04—14.19 ja 14.29—16.02) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.02—17.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 2.11.2023 antanut hallituksen esitykset HE 80, 81/2023 vp, jotka otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 68, 69/2023 vp.

2.3. Muut ilmoitukset

Eduskunnalle on 2.11.2023 annettu Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle Ahvenanmaan maakuntapäivien aloitteesta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vaalilain muuttamisesta (M 3/2023 vp). Kirjelmä otetaan lähete keskusteluun tässä istunnossa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä, esittely.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Keskustelu

14.05 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Opintotuen tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintojen aikana maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on lisäksi oikeus opintorahan huoltajakorotukseen. Hallitusohjelman mukaan opintotuen tulee ensisijaisesti mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu. Hallitus esittää muutoksia opintotukilakiin edellä mainittujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Den här regeringen har förbundit sig till balanserade åtgärder som studiepenningens indexfrysning och reformen av det allmänna bostadsstödet. Vi vet att de här förändringarna har en inverkan på studerandenas utkomst. Som minister med ansvar för studiestödet ser jag det här lagförslaget som en viktig åtgärd för att fortsättningsvis trygga möjligheten till studier på heltid.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää kolme keskeistä muutosta:

Opintorahan huoltajakorotuksen määrään ehdotetaan tehtäväksi tasokorotus, jolla vahvistettaisiin lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentuloa ja taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun. Opintorahan huoltajakorotusta ehdotetaan korotettavaksi 30 eurolla kuukaudessa. Tasokorotus lisäisi lasta huoltavan opiskelijan käyttövaroja ja parantaisi lasta huoltavan opiskelijan ostovoimaa sekä edellytyksiä opiskelun ja lapsen huoltajuuden yhdistämiseen.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan korotettavaksi opintolainan valtiontakauksen tukikauden kausikohtaisia määriä opiskelijoiden toimeentuloedellytysten ja opintotuen riittävyyden turvaamiseksi. Opintolainan valtiontakauksen määrää ehdotetaan korotettavaksi 200 eurolla kuukaudessa sekä Suomessa opiskelevalla opiskelijalla että ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla. Alle 18-vuotiaiden valtiontakauksen määrää korotettaisiin 100 eurolla kuukaudessa. Nykytasoinen opintoraha ja opintolainan valtiontakaus yhdessä yleisen asumistuen kanssa turvaavat opiskelijan minimikulutuksen. Opintolainan valtiontakauksen korotuksen tasoa määriteltäessä on otettu huomioon opintolainan ostovoiman heikentyminen sekä hallitusohjelman mukaisesta etuuksien indeksitarkastusten määräaikaisesta jäädyttämisestä ja asumistuen uudistuksesta johtuvat vaikutukset opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiin. Lisäksi opintolainan valtiontakauksen korottaminen voisi vähentää opiskelijoiden tarvetta toimeentulotukeen. Opintotuen, opintolaina mukaan lukien, tulee olla opiskelijan ensisijainen tukimuoto.

Kolmantena keskeisenä muutoksena esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintolainan noston ehtoja siten, että muihin kuin korkeakouluopintoihin tarkoitettu opintolaina olisi nostettavissa lukukauden aikana kahdessa erässä nykyisen yhden erän sijasta. Siten koko lukuvuoden opintolaina olisi nostettavissa vähintään neljässä erässä. Tarkoitus on, että toisen asteen opiskelijoiden opintolaina riittäisi paremmin koko lukukauden ja lukuvuoden ajalle. Tavoitteena on myös ehkäistä opintolainan väärinkäytöksiä ja nuorempien opiskelijoiden tarpeetonta velkaantumista.

Esitetyillä muutoksilla on valtiontaloudellisia vaikutuksia. Opintorahan huoltajakorotuksen korottaminen 30 eurolla lisää valtion opintotukimenoja vuositasolla arviolta viisi

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

miljoonaa euroa. Opintolainan valtiontakauksen määrän nostaminen ei lisää valtion opintotukimenoja lyhyellä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä lainamäärien kasvu voi kuitenkin lisätä valtion takausvastuun, mutta tarkka ennustaminen on vaikeaa, koska takausvastuun määrään vaikuttaa muun muassa se, kuinka paljon lainamäärät kasvavat. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että suurin osa opintovelallisista maksaa opintolainansa takaisin ja on myös olemassa elementtejä, jotka tukevat opintovelallisia lainan takaisinmaksussa ja samalla hillitsevät valtion lainamenojen kasvua, esimerkiksi pienituloisille opintovelallisille myönnettävä korkoavustus ja opintolainahyvitys.

Värderade talman! Till slut vill jag ännu poängtera att regeringen inleder totalreformen av studiestödet i brådslande takt. Höstens diskussioner om studiestödet belyser ännu tydligare hur tidigare reformer av studiestödet gjorts på ett osammanhängande sätt utan en egentlig helhetsbild. I totalreformen av studiestödet går man igenom studiepenningens nivå, studielånets storlek och studielånskompensationens belopp, gränserna för de fria inkomsterna, ställningen för studerande med familj och stödet till boendet. Avsikten är att trygga försörjningen under studietiden, stärka de sporrande elementen i studiestödet och stöda slutförandet av studierna inom målsatt tid.

Opintolainojen määrän kasvun ja lainapainotteisuuden lisääntymisen vaikutuksia sekä opiskelijoiden opiskeluaikaisen että opiskelun jälkeisen ajan toimeentuloon, työssäkäynnin kannustimiin sekä jatkokouluttautumisen edellytyksiin tulee selvittää ja arvioida tarkemmin opintotuen kokonaisuudistuksen yhteydessä. Osana kokonaisuudistuksen valmistelua on tarpeen toteuttaa selvitykset nykyisen opintotukilain toimivuudesta ja muutostarpeista ja kehittää mallia, joka paremmin ottaa opiskelijoiden erityistä asemaa huomioon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. Minä luulen, että on aika paljon sellaista debattihalukkuutta tässä vaiheessa, joten otetaanpas sitten hetken aikaa debattia. Muistetaan, että 45 minuuttia käytetään kaiken kaikkiaan, ja otetaan noin puolen tunnin debatti. Eli niitä henkilöitä, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, pyydän nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Nämä debattipuheenvuorot aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Haatainen.

14.13 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen itse tekemän tai ministeriöiden tekemän sosiaaliturvan yhteisvaikutusmuistion perusteella opiskelijat ovat yksi niistä suurimmista häviöjärjestelmistä, joihin hallituksen etuusleikkaukset osuvat. Minkään muun ryhmän ei myöskään odoteta ottavan lainaa selvittääkseen välttämättömistä elinkustannuksista.

Tällä hetkellä me tiedämme, että nuorten väsyminen, ahdistuneisuus ja loppuunpalaminen ovat todellisia ongelmia ja myös erityisesti opiskelijoiden keskuudessa, ja tähän meidän pitäisi kaikin tavoin pyrkiä puuttumaan ja tämä estämään. Nyt esitetyt leikkaukset lisäävät tätä henkistä ahdistuneisuutta ja myös huolta toimeentulosta.

Hallituksen mukaan päätoimista opiskelua pitäisi pystyä edistämään, ihan hallitusohjelmassa näin sanotaan, että tavoiteajoissa valmistuttaisiin, mutta kyllä täytyy sanoa ja asian tuntijat ovat myös todenneet, että tämä toimii päinvastoin: opiskelijoiden pitää käydä enemmän töissä, jotta voivat toimeentulonsa turvata. He jo tällä hetkellä tekevät valtavasti

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

töitä, eikä voi odottaa, että nuoret palavat loppuun molemmista päistä [Puhemies koputtaa] ennen kuin ehtivät edes työmarkkinoille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi varapuheenjohtaja sivistysvaliokunnasta, edustaja Koponen, Ari.

14.14 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomi on maailman mitataavassa poikkeuksellinen maa, jossa opinnot ovat ilmaiset aina esikoulusta tohtoriksi asti. Opintotuesta haetaan säästöä siten, että tuki pysyy samana koko hallituskauden ajan. Hallitus tästä huolimatta on tekemässä opintotuen huoltajakorotuksen 30 euron noston kuukaudessa.

Perhemyönteistä politiikkaa hallitus tekee myös muilta osin: alle kolmevuotiaiden lapsilisää nostetaan, lapsilisien yksinhuoltajakorotusta nostetaan, lapsilisää korotetaan monilapsisille perheille ja kotihoidon tuki suomalaisille vanhemmille on ja pysyy.

Tässä taloudellisessa tilanteessa ei ole mahdollista sysätä kaikille miljardeja. Säästöihin on ryhdyttävä, jotta meillä olisi mahdollista tarjota ilmainen koulutus myös jatkossa. Jokaisen on pystyttävä joustamaan omien mahdollisuuksien mukaan, eikä kaikki voi tulla tarjottuna pöytään kuin manulle illallinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia.

[Yleisölehterillä alkaa mielenilmaus — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Istunto keskeytetään.

[Turvallisuusvalvojat poistavat mielenosoittajia paikalta]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Istunto jatkuu. — Seuraavaksi edustaja Kosonen.

[Mielenilmaus jatkuu — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Istunto keskeytetään ja lehterit tyhjätään. — Kymmenen minuutin tauko. Lehterit tyhjätään, olen pahoillani.

[Turvallisuusvalvojat tyhjentävät yleisölehterit]

Täysistunto keskeytettiin kello 14.19.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.29.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan 14.19 keskeytynyttä istuntoa. Jatkamme sitä debatilla noin 25 minuuttia, ja sitten otetaan vielä muutama puheenvuoro. — Kesken jäi edustaja Kososen puheenvuoro. Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

14.29 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksella on tärkeä tavoite hoitaa Suomen taloutta lapsiamme ja nuoriamme varten, että hyvinvointiyhteiskunta olisi mahdollinen jatkossakin. Mutta opiskelijoihin kohdistuu useita hallituksen leikkauksia. Kokonaisarvion perusteella leikkaukset kohdistuvat yhteisvaikutuksiltaan juurikin nuoriin kaikkein eniten. Nämä kokonaisarviothan saatiin vasta, kun nämä hallituksen päätökset oli jo tehty. Tuleekin mieleen, onko näillä vaikutusarvioilla hallitukselle juuri mitään merkitystä.

Hallituksella on myös hyvä tausta-ajatus siinä, että suomalaiset saadaan töihin, mutta töiden teon lisääminen voi olla mahdotonta, jos opiskelee täysipäiväisesti ja tekee kaikki vapaa-ajat töitä.

Opintotukea leikataan ja siirrytään tämän ja asumistuen leikkausesityksen kautta lainapainotteisuuteen. Lainan maksu voi olla haasteellista sellaisilla aloilla, joilla palkka ei ole niin suuri. En haluaisi nähdä sellaista Suomea, jossa opintoihin siirtyvät vain he, [Puhemies koputtaa] joilla on taloudellisesti siihen mahdollisuus. [Ben Zyskowitz: Näinkö se oli 50 vuotta tai 40 vuotta sitten?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Virta.

14.30 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on kuultu hallituspuolueiden edustajien näkemyksiä siitä, että opiskelijoilta on ok leikata, kun on irtokynsiä, tekoripsiä, partavettä ja paremmat vaatteet kuin kansanedustajilla. Onko tämä hallituksen linja? Ainakin tämä hallituksen päätös leikata opiskelijoilta on siinä linjassa, että hallitus on valinnut leikata nimenomaan juuri nuorilta. Se on väärä suunta.

Kun puhumme koulutuspolitiikasta, pitäisi aina pitää kiinni siitä, että tässä maassa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa [Ben Zyskowitz: Ja eikö se ole edelleen totta?] riippumatta siitä, mihin perheeseen tai mille alueelle sattuu syntymään. Ikävää, että tälläkin hetkellä selkeästi osa on sitä mieltä, että ei ota tosissaan sitä faktaa, että moni opiskelija elää jo nyt köyhyysrajan alapuolella, sitä faktaa, että jos te heikennätte opiskelijoiden toimeentuloa, se tarkoittaa, että niillä nuorilla, joilla on varakkaat vanhemmat tai tietynlaiset turverkot, on paremmat mahdollisuudet opiskella. Minä haluan nähdä ja vihreät haluavat nähdä Suomen, jossa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. Vetoan hallitukseen: perukaa nämä nuoriin ja opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset. [Ben Zyskowitz: Tämä on totuus näiden säästöjen jälkeen!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

14.31 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen linja on se, että nämä kaikki leikkaukset osuvat kipeimmin nimenomaan nuoriin, 16–24-vuotiaisiin, ja tästä on myös hallituksen omat arviot olemassa. Samaan aikaan sitten nuorten yksityistä velkataakkaa kasvatetaan, ja tästä on myös Danske Bank ollut huolissaan. Eli jollette usko meitä, niin uskokaa nyt sitten pankkimaailmaa, joka viestii, että tämä lainapainotteisuus lisää nuorten eriarvoisuutta.

Me tiedetään, että mielenterveysongelmat ovat vahvasti yhteydessä huoleen siitä, pärjääkö taloudellisesti. Monet eivät välttämättä tämän suuren lainataakan vuoksi uskalla ylipäättänsä hakeutua opiskelemaan. Ja on iso epäkohta, että meillä opiskelijat ovat ainoa ryh-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

mä, joka on pakotettu ottamaan opintolainaa ihan tavallisiin arjen menoihin. Se ei ole kestävää millään tavalla, ja se vaikuttaa myös siihen loppuelämän suunnitteluun vahvasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

14.33 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Bergqvistille esityksestä ja työstä koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta. Ehdotuksesta löytyy monia arvostettaviakin muutoksia, muun muassa se, että opintorahan huoltajakorotuksen määrään ehdotetaan tehtäväksi tasokorotus, jolla vahvistettaisiin lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentuloa ja taloudellisia edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun.

Studerande ska naturligtvis ha möjlighet att studera på heltid även om vi vet att den statliga ekonomin är väldigt ansträngd och att det därför inte finns möjlighet att höja studiestödets belopp. Det här har emottagits med oro av studerande, men jag vet att regeringen gör sitt yttersta för att trygga en skälig utkomst för studerande som ger möjlighet till studier på heltid.

Kysyisin: Hallitusohjelman mukaan hallitus käynnistää opintotukilain kokonaisuudistuksen. Voisiko ministeri kertoa tästä aikataulusta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

14.34 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Elinkustannukset Suomessa niin kuin muuallakin Euroopassa ovat nousseet merkittävästi. Suomen valtiontalouden tila ei kuitenkaan salli opintorahan selkeää korottamista, ja näin ollen hallitus on joutunut valitsemaan linjan, jossa lisätään opintotuen valtiontakauksia Suomessa opiskelevalla opiskelijalla 650 eurosta 850 euroon ja ulkomailla opiskelevalla 800:sta 1 000 euroon. Tietysti se, miten paljon lainaa opiskelijat käyttävät, riippuu tämänhetkisistä ja tulevista korkotasosta sekä työllisyystilanteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen.

14.35 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen itse sitä sukupolvea, joka on opiskellut lähinnä opintolainan turvin, ja tälläkin hetkellä myös muissa Pohjoismaissa opintotuki on lainapainotteista, paitsi Tanskassa. Suomessahan meillä vielä ovat käytössä yleinen asumistuki sekä ateriatuki, joten pidän tätä kokonaisuutta opiskelijoiden kannalta hyvin kohtuullisena.

Toivoisin, että oppositiopuolueet kiinnittäisivät huomiota tässä esityksessä siihen, että opintorahan huoltajakorotuksen määrää ehdotetaan lisättäväksi 30 eurolla. Todellakin tällä hetkellä tarvitaan keinoja ja kannusteita, jotka rohkaisevat yhdistämään opiskelun ja perhe-elämän. Syntyvyys on mittaushistorian alhaisimmalla tasolla ja naisten keskimääräinen hedelmällisyyden huippu on siinä 20—24 vuoden iässä, [Puhemies koputtaa] joten jotta vältytään lapsettomuushoidoilta, [Puhemies koputtaa] tulee kannustaa siihen, että... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Eloranta.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

14.36 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki jaamme käsityksen osaamisen ja koulutuksen olennaisesta merkityksestä Suomen tulevaisuudelle. Yhteinen tavoitteemme on, että vähintään puolet suorittaisi korkeakoulututkinnon ja että jokaisella olisi vähintään se toisen asteen tutkinto.

Samaan aikaan nyt, kun maailmalla ja Suomessa eläminen kallistuu, aiotte hallituksessa heikentää opiskelijoiden opiskelun edellytyksiä. Eliikkä opintotukeen on tulossa tämä indeksileikkaus, ja asumistuki laskee. Kompensatioksi tosiaan opintolainaa voisi ottaa enemmän. Moni ei kuitenkaan lainaa uskalla ottaa vaan rahoittaa opintonsa yhä suuremmalla määrällä työntekoa. Tämä sitten taas hidastaa opiskelua. Minä kysyisinkin ministeriltä, kun olette täällä paikalla: Onko teidän mielestänne järkevää, että opiskelijoilla nyt sitten joko tämä lainakuorma nousee tai vaihtoehtoisesti opiskelu-aika pitenee ja valmistuminen lykkääntyy työssäkäynnin takia? Osaatko arvioida, kuinka monen opiskelijan valmistuminen nyt tulee lykkääntymään tämän takia? Tavoite tästä meidän kansallisesta osamistason noususta karkaa yhä kauemmas.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

14.37 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Pohdin tässä kovasti, miten hallitus on päätnyt tekemään näitä ratkaisuja. Ymmärrän toki talouden tasapainottamisen, mutta samaan aikaan tiedämme, että yksi suurimmista syistä nuorten pahoinvointiin on juurikin taloudellinen ahdinko, jota hallitus nyt pahentaa pakottamalla opiskelijat nostamaan vielä lisää lainaa. Samaan aikaan leikkaatte myös asumistukea, joka entisestään pahentaa opiskelijoiden tilannetta. Pohdin myös sitä, miten ihmeessä tämä tuntuu oikeudenmukaiselta niistä kaikista nuorista, jotka opiskelevat matalapalkkaaloilla korkeakouluissa. Heidän velkataakkansa kasvaa. Sitten kun he valmistuvat, he päätyvät matalapalkka-alalle, ja sitten vielä leikataan asumistukea pakottaen nämä ihmiset huonoon taloudelliseen asemaan. Millä tavalla tämä tuntuu oikeudenmukaiselta ja kohtuulliselta tai kannustaa ihmisiä hakeutumaan myös sellaisille aloille, joita me valtavasti tarvitsemme? Puhun tässä sairaanhoitajista, puhun lastentarhanopettajista. Millä tavalla tämä kannustaa ihmisiä näille aloille? Minkälaisen viestin te näille nuorille annatte? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowicz.

14.38 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisin kuin väitetään, opiskelijat eivät ole köyhiä. Totta kai köyhien perheiden nuoret voivat olla köyhiä, mutta ensinnäkin on niin, että opiskelijat ovat keskimäärin paremmin toimeentulevista perheistä [Pia Viitanen: Pitäisikö tehdä jotain?] kuin muut veronmaksajat, jotka heidän etuutensa maksavat. Tämä valitettavasti johtuu koulutuksen periytymisestä. Toiseksi, opiskelijat panostavat opiskeluunsa, koska se parantaa heidän työllistymisennustettaan, se parantaa heidän palkkaennustettaan, se parantaa ennustetta työn mielekkyydestä. Suomessa voi maksutta opiskella, on voinut ja voi tämän uudistuksen jälkeenkin, vaikka tohtoriksi. Sen lisäksi saa valtiolta rahaa, sen lisäksi saa tukea asumiseen. Kun tätä kerrotaan muissa maissa, niin he melkein pyörtyvät kateudesta.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Reijonen.

14.40 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme opintotukilain uudistusta, ja kyllä nämä korotukset ovat tervetulleita. Opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus parantaa lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellisia edellytyksiä, ja se hän on tosi tärkeä juttu. Nimenomaan se ostovoima siitä paranee, ja ostovoima on se iso juttu ja se on tärkeä asia. Kyllä tämä hallitus oikeasti panostaa nuorisoon ja opiskelijoihin ja heidän tulevaisuuteensa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

14.40 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kannatan sellaista aitoa debattia, ja haluan nyt kommentoida tässä äsken kuulemaani ikätoverini, edustaja Zyskowiczin, puheenvuoroa. Silloin kun me opiskelimme 70-luvulla, opinnot kieltämättä olivat lainapainotteisia, mutta silloin etenkin korkeakouluopiskelu oli varma tie tulevaisuudessa parempiin tuloihin. Maailma on kovasti muuttunut. Jo silloin taistelimme opintotuen puolesta. Itse muistan suuriakin mielenosoituksia opiskelijoiden toimesta, joita olin myös järjestämässä, ja asteittain me saimme Suomeen opintorahajärjestelmän.

Nyt näen erittäin kielteisenä sen suunnan, että meillä jäädytetään tämä indeksi, mikä käytännössä merkitsee sitä, että kymmenellä prosentilla alenee se opintorahan reaaliarvo, ja sen päälle tulevat kuitenkin sitten vielä nämä asumistuen leikkaukset. Eli tässähän on kysymys yleisestä oikeudenmukaisuudesta, josta Sixten Korkman tänään kirjoitti aivan erinomaisesti todeten: ”Myös suurituloisia koskeva kipupaketti olisi yhteiskunnallisesti reilumpi ratkaisu kuin koko sopeutustaakan kaataminen vähävaraisten hartioille.” Siitähän tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

14.41 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lindén tuossa totesi, emme voi verrata tätä siihen aikaan, jolloin esimerkiksi itse olen lainarahalla opiskellut. Silloin lähes kaikki työllistyivät. Itse asiassa olisikin syytä miettiä, miksi emme kouluta akateemisia ihmisiä sellaisille aloille, joilla on valtava kysyntä, vaikkapa lääkäreiksi. Miksi tämä hallitus ei tee tämäntyyppisille asioille mitään?

Koulutus ei nykypäivänä ole välttämättä aidosti tie työpaikkaan. Siinä on monia syitä, muun muassa se, että koulutusjärjestelmä ei ohjaa niille aloille, millä työvoimaa kaivattaisiin. Kun indeksit jäädytetään, se tarkoittaa, että monesta sellaisesta perheestä, mistä on päässyt ennen opiskelemaan, ei enää pystytä opintoja samalla lailla turvallisesti ottamaan — ei ehkä ensi vuonna, mutta kun tämä indeksi jäädytetään, sillä on pitempikantoiset seuraukset. Toivoisin, että mietittäisiin vähän pitemmässä kaaressa, [Puhemies koputtaa] minäkalainen arvovalinta tämä on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tähän edustaja Zyskowicz halusi vielä vastauspuheenvuoron.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

14.43 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindénille ja muillekin vastaan, että toden totta, nyt tehdään pieniä muutoksia opiskelijoiden taloudellis-sosiaaliin etuihin. [Veronika Honkasalo: Ei mitään pieniä, isoja!] Kertokaa minulle, että kun tavallisilta pienituloisilta ihmisiltä, esimerkiksi pienipalkkaisilta yksinhuoltajilta tai työttömiltä ihmisiltä, joudutaan asumistukea säästämään, niin mikä voisi olla, edustaja Lindén, se oikeudenmukaisuusajattelu, [Pia Viitanen: Ei leikattaisi näiltä pienituloisilta, yksinhuoltajilta ja opiskelijoilta!] joka johtaisi siihen, että juuri opiskelijoilta asumistukea ei säästettäisi? Opiskelijat vielä viitisen vuotta sitten olivat oman järjestelmänsä piirissä, ja kun heidät siirrettiin yleisen asumistuen piiriin, opiskelijoiden asumisen tukeminen vahvistui huomattavasti ja opiskelijat etsiytyivät sieltä opiskelija-asunnoista ja -soluista keskustan yksiöihin. Sielläkö heidän pitäisi jatkossakin aina olla, vai kelpaisivatkohan jo opiskelija-asunnot vähän kauempana keskustasta? [Laura Huhtasaari: Tai solut!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mitäs mieltä on edustaja Lindén? [Naurua]

14.44 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mahdollisuudesta käydä aitoa debattia. — Minusta hallitus tekee juuri sitä, että se asettaa eri väestöryhmiä tällä hetkellä vastakkain, ja oli kyllä aika outo argumentti, että kun meillä on ihmisryhmiä, joilta tällä hetkellä leikataan itse asiassa prosentuaalisesti vielä enemmän kuin opiskelijoilta, niin silloin pitää oikeudenmukaisesti leikata myös opiskelijoilta, ja tämä lisää jollakin tavalla oikeudenmukaisuutta. [Ben Zyskiewicz: Kun asumistukia leikataan!]

Minun mielestäni kysymys on siitä, että pienituloisten asemaa ei ylipäätään pitäisi tässä vaikeassa suhdannetilanteessa heikentää, koska se lisää yhteiskunnallista eriarvoisuutta. Jos me katsomme valtiontaloutta kokonaisuutena, niin ei todellakaan ole niin, että kohdistamalla tässä lähivuosina ja myöhemmin noin yhden miljardin euron säästön lisää kaikkein voimakkaimmin pienituloisiin — niin opiskelijoihin kuin muihin pienituloisiin — me parantaisimme tätä yhteiskuntaamme. Kyllä meidän pitää tehdä oikeudenmukaisemmin niitä sopeutuksia, niin, että ne koskevat myös suurituloisia ja jossain määrin jopa keskituloisia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

14.45 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kaikkien tutkimusten mukaan meidän pitäisi olla erittäin huolissamme opiskelijoitten hyvinvoinnista, koska on jo vuosia ollut tiedossa, että opiskelijat kärsivät esimerkiksi psyykkisestä pahoinvoinnista keskimääräisesti enemmän kuin muu väestö, niin olisi paljon järkevämpää, että nyt mietittäisiin kaikin voimin, kuinka pystytään tekemään inhimillisempää koulutuspolitiikkaa ja kuinka tätä opintotukijärjestelmää voitaisiin muodostaa sellaiseksi, että se vähentäisi tätä henkistä kuormitusta, joka opiskelijoilla ja nuorilla tässä maailmantilanteessa muutoinkin on. Nyt nämä hallituksen toimet tekevät juuri päinvastoin. Mielestäni talouden tasapainottaminen leikkaamalla nuorilta on erittäin lyhytnäköistä politiikkaa. Se vaarantaa meidän menestyksen tulevaisuudessa. Nyt pitäisikin löytää niitä keinoja, kuinka opiskelijoitten hyvinvointia ja tilannetta voitaisiin parantaa, eivätkä hallituspuolueet ollenkaan tunnista tätä tilannekuvaa siitä huolesta, mikä nuorilla on.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

14.46 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän nämä hallituksen opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset ovat yksi esimerkki, huono esimerkki, siitä hallituksen yleisestä politiikasta, jolla se käy nuorten kimppuun: monia esityksiä, joilla nuorten asemaa heikennetään, yksi esimerkki opiskelijat, ja ne yhteisvaikutuksiltaan tekevät sen johtopäätöksen, että tässä käydään nyt voimakkaasti nuorten kimppuun.

Puhemies! Minä tässä tein sellaisen huomion, kun täällä kovasti nyt edustaja Zyskowiec esimerkiksi puolusteli tätä opiskelijoihin kohdistuvaa hyvin epäreilua ja epäviisasta leikkausta — ei ole viisasta leikata tulevaisuudesta — että hän ei ilmeisesti tiedä, että ennen vaaleja kokoomus lupasi kovasti, että opiskelijoilta ei leikata. Tämä oli nyt sitten kokoomuksen petetty lupaus opiskelijoille, seuraava kokoomuksen koulutuslupaus. Silloin kokoomuksen puheenjohtaja Orpo sanoi, että on kirkossa kuulutettu, että nämä indeksijäädetykset eivät koske opiskelijoita, ja nyt kävi toisin. Tässä pistää nyt kysymään, onko tämä vielä niin, että vaalien alla luvataan ja sitten vaalien jälkeen tehdään ja vielä tuplasti pahempaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja seuraavaksi edustaja Sammallahti.

14.47 **Tere Sammallahti kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Ihmettelen kyllä tuota puhetta siitä, kuinka hallitus olisi hyökkäämässä opiskelijoiden kimppuun. [Pia Viitanen: Kyllä on!] Jos ajatellaan, mitä se opintotuki lopulta tänä päivänä on — opintoraha, opintolaina, yleinen asumistuki — se on korkeammalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin. Sen päälle tulee lainahyvitys, työn verotus alenee, opintolainan tulorajaa on laskettu, ja siellä seassa on vielä monta, monta muuta verotukea tai muuta tukimuotoa. Ja mitä tällä kaikella saa? Koulutuksen, jolla pärjää missä tahansa päin maailmaa. Eivät opiskelijat ole uhreja tässä tilanteessa.

Mitä tulee edustaja Lindénin kysymykseen tai toteamukseen suurituloisten kipupaketista, niin suurituloiset ovat eläneet siinä kivussa jo vuosikymmenet. Ei enää piinata heitä lisää. [Vasemmalta: Ohhoh!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Koskela, Minja.

14.48 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelen täällä näitä hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja, en voi välttyä ajatukselta, että he eivät ole lukeneet omaa esitystään. Joten siteeraanpa sitä teille. Teidän omassa esityksessänne sanotaan aivan suoraan, että ”etuudensaajaryhmien välisessä tarkastelussa suhteellisesti suurimpia häviäjärhymiä ovat opiskelijat ja työttömät”. Te leikkaatte opiskelijoilta ja te teette opinnoista lainapainotteisempia. Lainapainotteisuus tulee kohtelemaan eri tavalla eri taustoista tulevia opiskelijoita. Se tulee myös kohtelemaan eri tavalla eri ammattiryhmiin valmistuvia opiskelijoita.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys heikentää opiskelijoiden arkea, ja minusta olisi kyllä rehellistä, että hallituspuolueet myöntäisivät sen ääneen, kun teidän omassa esityksessänne näin sanotaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Perholehto.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

14.49 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä alkuun ehkä kerrataan faktat sillä tavalla, että vaikka ennen vaaleja pääministeri Orpon suulla luvattiin, että opintorahaa ei leikata ja indeksejä ei jäädytetä, niin nyt tosiasiasa sekä asumistuki että tämä opintotuen puoli yhteenlaskettuna opiskelijoilta lähtee yhteensä jopa 100 euroa. Ja kun tämä on se konteksti, että opiskelijoilta viedään noin 100 euroa, ja samaan aikaan esimerkiksi ministereiden tuloluokalle annetaan solidaarisuusveroa höllentämällä sama noin 100 euroa kuukaudessa, niin kyllä tässä ihan oikeutetusti moni opiskelija kysyy, miten on päädytty tällaiseen arvovalintaan.

Mitä tulee siihen, onko hyvä asia, että opintolainojen takausta nostetaan, niin riippuu siitä, mitä sillä tavoitellaan. Opiskelijoiden etua se ei kuitenkaan aja. Tässä on nimittäin hallituksen esityksen perusteluidenkin mukaan kyse oikeastaan pakkopullasta, sillä mikäli tätä takauksen nostoa ei tehdä, jatkossa opintotuki ja asumistuki yhteensä eivät riitä enää kattamaan aivan tavanomaista minimibudjettia eli opiskelijoiden minimikulutusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministerille vastaus. Sen jälkeen mennään puhujalistaan. Nämä kolme henkilöä ovat edustajat Hyrkkö, Tanus ja Kokko, Jani. — Edustaja Hyrkkö.

14.51 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tiedämme tosiaan hyvin, että kynnys nostaa lainaa on suurempi heille, joiden tausta on taloudellisesti epävarmempi. Hallituskin tietää tämän varsin hyvin ja valitsee silti nimenomaan tuoda tänne eduskuntaan esityksen, jossa lainapainotteisuutta entisestään kasvatetaan, jossa sitä opiskelijoiden niskassa olevaa velkataakkaa entisestään kasvatetaan. Näiden entistä suuremman velkataakan kanssa valmistuvien mahdollisuudet hankkia esimerkiksi omaa asuntoa tai tehdä muita taloudellista vakautta vaativia päätöksiä elämässä ovat kapeampia.

Kun mietitään sitä huolta, joka opiskelijoilla on toimeentulosta, jota hallitus omilla päätöksillään entisestään syventää, niin itse ajattelen, että tämä esitys on vähän kuin ripottelisi avohaavaan suolaa ja länttäisi laastarin päälle. On minusta täysin kestäväntöntä, että hallitus siirtää valtion velkataakkaa opiskelijoiden kannettavaksi.

Olemme edustaja Honkasalon kanssa jättäneet yhdessä rinnakkaislakialoitteen, jossa opintorahaa esitetään korotettavaksi 50 eurolla. Vetoan kyllä hallitukseen vilpittömästi, että harkitsisitte, olisiko kuitenkin tämä viisaampi tie tilanteessa, jossa opiskelijoista aivan liian moni kamppailee jo nyt jaksamisen ja toimeentulon huolien kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus.

14.52 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa nuorten on hyvä opiskella. Myös näiden muutosten, hallituksen esityksen, jälkeen Suomessa nuorten on hyvä opiskella. [Ben Zyskowicz: Tämä on fakta!] Suomessa opiskelijoiden ei tarvitse maksaa opetuksesta, Suomessa saa opintorahaa, ja, kyllä, hallitus nostaa opintorahaa huoltajakorotuksen muodossa [Krista Kiurun välihuuto] kaikille lasta huoltaville. Suomessa saavat opiskelijat asumistukea, ateriatukea ja myös opintolainan valtiontakausta — sellaisia etuja, joita suurimmassa osassa maailman maista todellakaan ei saada, ja naapurimaihin verrattuna olemme aivan samalla tasolla.

Kyllä, ajat ovat hankalat ja vaikeat meille kaikille. Töitä tarvitsee tehdä opiskelujen kanssa, mutta monella tavalla opiskelijoita tuetaan, ja niin kuin sanottu, etenkin nyt heille,

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

joilla on lapsia huollettavana, nostetaan huoltajakorotusta. Valtiontakauksen osuutta nostetaan, ja sitten vielä ehtoja parannetaan muutenkin.

Olisin vielä nopeasti halunnut kysyä, jos puhemies sallii: kun hallitus käynnistää opintotuen kokonaisuudistuksen yhdessä opiskelijajärjestöjen kanssa, niin voisiko tätä aikataulua ministeri vielä avata? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä yksi puheenvuoro, edustaja Kokko, ja sen jälkeen ministeri vastaa.

14.53 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Töitä todellakin pitää tehdä, ja kyllähän se opiskelu on opiskelijoiden päätyötä. Sille yhteiskunnan täytyy antaa vahva tuki, jotta meillä on edelleen käytössä sitä tulevaa työvoimaa palveluiden järjestämiseen ja ennen kaikkea uusien innovaatioiden luomiseksi. Mutta ei tässä voi olla hämmästelemättä sitä, että velkaantumisen huolissaan oleva hallitus tarjoaa velkaantumista opiskelijoille ratkaisuksi ongelmiin. [Pia Viitanen: Nyt tarjotaan!] Että jos puhutaan tavallaan oikeudenmukaisesta politiikasta, niin tässä sitä ei näy: oletetaan nimenomaisesti, että opiskelijat kustantavat merkittävän osan elämisestään lainalla. Kun nyt katsotaan, missä määrin hinnat ovat nousseet, niin tässä suhteessa toivoisin hallitukselta vielä harkintaa ja miettimistä, tulisiko nykyisille opiskelijoille, sille tulevalle sukupolvelle, joka Suomea tulee rakentamaan, tällainen kädenojennus, että tätä opintolainapainotteisuutta hieman rajattaisiin ja keskityttäisiin opintotuen parantamiseen. [Ben Zyskowicz: Onko se niin väärin, että joutuu ottamaan vähän velkaa, kun panostaa itseensä?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Bergqvist, kolme minuuttia.

14.54 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tack för era talturer. — Asumistuesta ja myös opintorahan indeksijäädytyksestä on sovittu hallitusneuvotteluissa. Ja on totta, että ne heikentävät päätoimisen opiskelun taloudellisia edellytyksiä, ja ymmärrän hyvin opiskelijoiden huolen, mutta on myös päätetty hallitusneuvottelujen aikana, että sosiaaliturvasäästöt eivät saa olla kenellekään kohtuuttomia. [Välihuutoja] Sen takia tehtiin tämä päätös, että mennään korottamaan tätä opintolainaosuutta 200 eurolla.

Tämä lakiesitys kompensoi muita opiskelijoiden toimeentuloon vaikuttavia säästöjä ja sillä tavalla parantaa myös lasta huoltavien opiskelijoiden asemaa. On totta, että tämän hallituskauden aikana opintotuki pysyy samalla tasolla koko tämän kauden ajan. Se tarkoittaa, että se ei tule nousemaan 30 eurolla tämän kauden loppuvaiheessa.

Sitten kun puhutaan tästä asumistuen leikkauksesta, niin sen keskimääräinen summa on noin 63 euroa. Jos samalla mietitään tätä opintolainan osuutta, sitä ei ole korotettu moneen vuoteen, viimeksi 2017, ja sen takia on sillä tavalla tällä hetkellä, että sen ostovoima on laskenut 20 prosentilla. Se tarkoittaa, että pitäisi korottaa opintolainaa 130 eurolla. Se nyt tehdään, että se pysyy samalla tasolla siinä mielessä, että se ostovoima pysyy. Sen lisäksi lisätään tähän se osuus, mitä nämä indeksijäädytykset vaikuttavat, ja sen takia nostamme 200 eurolla. Se tarkoittaa, että se siinä mielessä pysyy samalla tasolla.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Tässä on myös nostettu huomio tästä STM:n arvioinnista. Tässä on syytä muistaa, että kaikissa näissä ei ole otettu mukaan opintolainan osuutta. Jos tämä otetaan mukaan, ne luvut ovat ihan erilaiset. Kannattaa lukea koko tämä arviointi, koska tämä lukee myös siellä.

Sedan har det också kommit frågor om den här helhetsreformen.

Tämä kokonaisuudistus käynnistetään jo nyt tämän syksyn aikana, ja jo parin viikon päästä minulla on pyöreän pöydän keskustelutapahtuma opiskelijajärjestöjen kanssa. Tässä tul-
laan katsomaan hyvin huolellisesti opintotuen suuruutta, opintolainaa, kaikkia näitä asioita, mitä liittyy tällä hetkellä tähän opintotukeen. Puhutaan kuitenkin aika isoista summista: 870 miljoonaa euroa tällä hetkellä käytetään tähän opintotukijärjestelmään. Siihen kuuluvat esimerkiksi myös nämä hyvitykset, ja koulumatkatuet ovat mukana tässä, ateriatuet ovat myös tässä, ja sitten noin 500 miljoonaa tällä hetkellä käytetään myös tähän asumistukeen. Kaikkia näitä asioita käydään läpi, ja tämä kokonaisuudistus aloitetaan nyt vielä tämän syksyn aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten yksi puheenvuoro ehditään käydä. — Edustaja Ohisalo.

14.58 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden uupumus ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet hälyttävästi viime vuosina. Esimerkiksi THL:n Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen mukaan ahdistus- ja masennusoireet ovat korkeakouluopiskelijoilla yleisempiä kuin koko muulla aikuisväestöllä. Yksi keskeinen tekijä... [Ben Zyskowicz: Ne tuskin johtuu nykyhallituksesta!] Yksi keskeinen tekijä uupumuksen ja mielenterveysongelmien taustalla on huoli tulevaisuudesta, pärjäämisestä ja toimeentulosta. Opiskelijat ovat nimenneet toimeentulon itse asiassa yhdeksi suurimmista stressin aiheuttajista.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on päätoimisen opiskelun edellytysten turvaaminen. No, nykyinenkään opintotuki ei kuitenkaan mahdollista päätoimista opiskelua, ja monet opiskelijat joutuvat joko käymään töissä opintojen ohessa tai sinnittelemään köyhyysrajan alla. Opintorahan tason riittämättömyydestä kertoo se, että opintolainojen taso on noussut ja lainojen määrä on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa, vaikka lainojen kulut ovat kasvaneet merkittävästi. Lainaa on siis pakko ottaa, jotta pystyy elämään. Nyt pääministeri Orpon hallitus kyykkyttää opiskelijoita vielä lisää jäädyttämällä opintotuen indeksit. Jo nyt täysin riittämättömän opintorahan ostovoima siis heikkenee reilut kymmenen prosenttia vuoteen 27 mennessä. Samaan aikaan hallituksen esittämät leikkaukset vaikkapa asumistukeen heikentävät opiskelijan toimeentuloa entisestään. Täytyy sanoa, että koulutuslupaus on taas kokoomuksen vahtivuorolla petetty. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!]

Arvoisa puhemies! Lainapainotteisuuden lisääminen ei ole yksinään mikään ratkaisu opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi. Nyt on nähty, ettei opintolaina todellakaan ole mitään niin kutsuttua ilmaista rahaa, kuten sitä joskus on mainostettu, vaan monille opintolainan maksaminen takaisin on tällä hetkellä erittäin vaikeaa. Kun tähän yhdistetään epävarmat työmarkkinat, ei ihme, että nuorten luottamus tulevaisuuteen horjuu. Toisen as-
teen opiskelijalle lainapainotteisuuden lisääminen on erityisen hankalaa, sillä opintolainasta ei makseta heille mitään nopean valmistujan hyvitystä. Lisäksi opintotuen lainapainot-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

teisuus eriarvoistaa ja estää erityisesti pienituloisten perheiden lapsia hakeutumasta opiskelemaan. Maksuton koulutus ei tosiasiassa ole maksutonta, jos se edellyttää kymmenien tuhansien eurojen velkaantumista. Jos samalla omat tulevaisuudennäkymät ovat jatkuvasti epävarmempia, moni jättää hakeutumatta sinne opintojen piiriin. Hallitus, te siis syvennätte entisestään koulutuksen periytyvyyttä. Ja kuitenkin kaikki opiskelijat käytännössä pakotetaan rahoittamaan elämisensä lainarahalla, ainoana ihmisryhmänä tässä maassa, toimeentulotukea kun ei voi saada ennen kuin on nostanut opintolainan.

Arvoisa puhemies! Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan, että opintorahaa korotetaan 50 eurolla askeleena kohti 100 euron korotusta. Opintorahan korotus tehdään puoliksi määrärahoja lisäämällä ja puoliksi opintolainahyvityksen tasoa laskemalla. Näin myös kannusteet ylivelkaantumiseen vähenisivät. Opintorahan tason korottaminen olisi paljon tasapuolisempi tapa kehittää opintotukea kuin tämä nykyinen hallituksen esitys. Hallitus, älkää pakottako opiskelijoita elämään velkarahalla — eihän sitä haluta tälle maallekaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.02.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.51.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja ensimmäisen puheenvuoron tässä vaiheessa käyttää edustaja Hyrkkö.

15.52 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Opintotuki on pitkään ollut politiikan heittopussi, ja sitä se on toisesta myös Orpon hallitukselle.

Muistellaan hieman menneitä.

Oli vuosi 2011. Me opiskelijat pystyimme saunan Säätytalon eteen ja kampanjoimme sen puolesta, että opintotuki sidottaisiin muiden etuuksien tavoin indeksiin.

Näin tapahtuikin hetkeksi. Vuonna 2015 alkaneella kaudella päätös peruttiin ja itse asiassa opintorahaan tehtiin lähes sadan euron leikkaus. Valtiovarainministerin salkku oli kokoomuksella.

Vuonna 2019 kokoomus jäi hallituksen ulkopuolelle oppositioon. Olin itse Säätytalolla neuvottelemassa muun muassa koulutuksen rahoituksen kasvattamisesta, ja opintotuki sidottiin jälleen indeksiin. Se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että opiskelijan eurolla saa jotakuinkin yhtä monta makaronipussia tänä vuonna kuin edellisenä eli että opintotuen taso ei laahaa perässä, kun elinkustannukset nousevat. Opintotuen kohdalla kysymys on erityisen olennainen, sillä sen taso on jo valmiiksi huomattavan matala, itse asiassa aivan liian matala. Opiskelijat ovat ainoa ihmisryhmä, jonka odotetaan ottavan velkaa elääkseen.

No, tullaan vuoteen 2023. Vielä viime keväänä kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo vakuutti, että opintotuki rajataan kokoomuksen ajamien indeksileikkausten ulkopuolelle. Pääministeri Orpon johdolla tältä lupaukselta suljettiin pohja. Nousevien elinkustannusten keskellä hallitus jäädyttää opintotuen indeksikorotukset. Samalla rahalla ei saa enää sa-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

maa määrää makaronipusseja, ja samaan aikaan myös asumistuen leikkaukset lohkaisevat opiskelijan kukkarosta ison siivun.

Luottamus on politiikan kovinta valuuttaa, ja on tyrmistyttävää, että kokoomus aikoo jälleen pettää opiskelijat. Monella meillä ovat tuoreessa muistissa kokoomuksen räikeästi vuonna 2015 pettämä koulutuslupaus ja silloin tehty massiiviset koulutusleikkaukset.

Arvoisa puhemies! Opintolainakanta on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2017 eli varsin lyhyessä ajassa. Kehitys on huolestuttava, ja kasvanut korkotaso tekee siitä entistä tuskaisempaa. Tiedämme hyvin, että lainapainotteisuus on omiaan eriarvoistamaan koulutusta. Kynnys nostaa lainaa on suurempi heille, joiden tausta on taloudellisesti epävarmempi jo valmiiksi — hallituskin tietää tämän kyllä. Entistä suuremman velkataakan kanssa valmistuvien mahdollisuudet hankkia esimerkiksi omaa asuntoa tai tehdä muita taloudellista vaukautta vaativia elämän päätöksiä ovat kapeampia.

Nyt Orpon hallitus on tuonut eduskuntaan esityksen, joka entisestään lisää opintotuen lainapainotteisuutta ja on siten omiaan kasvattamaan opiskelijoiden niskassa olevaa velkataakkaa. Tämä on kuin ripottelisi avohaavaan suolaa ja länttäisi laastarin päälle. On täysin kestämatöntä, että hallitus siirtää valtion velkataakkaa opiskelijoiden kannettavaksi. Vaihtoehtojakin olisi.

Arvoisa puhemies! Olen jättänyt rinnakkaislakialoitteen, jossa opintorahaa esitetään korotettavaksi 50 eurolla. Opintoraha on opintotuen osasista se, joka parhaiten kohdistuu tuen tarpeessa oleville. Samalla tavoitteena on vähentää opintotuen lainapainotteisuutta. Vilpittömästi toivon, että myös hallituspuolueet harkitsette, olisiko tämä kuitenkin viisaampi tie tilanteessa, jossa opiskelijoista aivan liian moni kamppailee jo nyt toimeentulon ja jaksamisen haasteiden kanssa.

Kannustan totta kai hallitusta myös perumaan opintotuen ja asumistuen heikennykset. Nämä ovat varsin hyvin kohdistuvia tukia, joiden leikkaaminen ajaa monia valmiiksi ahtaalla olevia ihmisiä täysin kohtuuttomiin tilanteisiin. Valtiontaloutta voi tasapainottaa myös oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Ikävä kyllä en ole kovin toiveikas. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ei ole ollut kovassa huudossa Orpon hallituksen pöydällä. Opiskelijoiden kurmoottaminen ja velkataakan kasaaminen nuorten harteille on tästä vain yksi esimerkki. Hallituksen omienkin arvioiden mukaan taakka talouden sopeuttamisesta kasautuu ennen kaikkea nuorten harteille. Päätökset kasvattaa vaikkapa lapsiperheköyhyyttä ja leikata nuorilta samalla, kun oluen ja pääministerin veroja alennetaan, ovat käsittämättömiä arvovalintoja, joita en voi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Perholehto.

15.56 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Joku joskus sanoi, että kaikkia voi huijata joskus ja joitakin kaiken aikaa, mutta kaikkia ei voi huijata aina. Aivan tavallisessa arjessakin tarvitaan luottamusta. Suojatiellä luotetaan, että autot pysähtyvät sääntöjen mukaan ja irtokarkkihyllyllä uskotaan, että ne myös punnitaan vaa'alla oikein. Myös vaaleissa äänestäjien pitäisi voida luottaa, että se pidetään, mitä sanotaan. Nyt kuitenkin on valittavasti niin, että vaikka vielä keväällä ennen vaaleja pääministeri Orpo lupasi toisin, on hallitus heikentämässä opiskelijoiden toimeentuloa yli sadalla eurolla kuukaudessa. Erityi-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

sen irvokasta tästä tekee se, että samalla ministereiden tuloluokalle annetaan arviolta tämä sama satanen muun muassa solidaarisuusveroa höllentämällä. Ja kun tilanne on tosiaan tämä, että opiskelijoilta viedään ja toisille annetaan, tuntuu erityisen falskilta väittää, että tässä hallituksen esityksessä olisi todella kyse opiskelijoiden edusta. Ei nimittäin ole. Tämä hallituksen esitys on pakkopulla. Se on pakkokeino, johon on pakko tarttua paikatukseen leikkausten vaikutuksia opiskelijoiden lompakkoon.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ehdotuksen omassa perusteluissakin todetaan nimittäin yksiselitteisesti, että jos valtion takausta nostettaisiin vähemmän kuin tämä nyt esitetty 200 euroa, opintotuki yhdessä asumistuen kanssa ei riittäisi turvaamaan opiskelijoiden minimikulutusta. Toisin sanoen tässä hallitus tietoisesti nyt ajaa opiskelijoita tilanteeseen, jossa vaihtoehtoina ovat yhä useammin ja yhä massiivisemmin joko pakkovelkaantuminen tai köyhyysrajan alle jääminen.

Toinen hallituksen tietoinen valinta on niin ikään oman hallituksen esityksenkin osana ja perusteluissa kuvattu riski siitä, että nuorten ylivelkaantuminen kasvaa. Tämä on aito, oikea uhka, josta olen hyvin huolissani, sillä samaan aikaan, kun hallitus nyt lisää opiskelijoiden velkaantumista, nähdään, kuten täälläkin jo tänään todettu, että opintolainakanta on jo ennestään yli kaksinkertaistunut vuoden 2017 jälkeen. Sekä lainaerät ovat suurentuneet että myös lainanottajien määrä on kasvanut. Samaa aikaan esimerkiksi Intrumin perintädata osoittaa, että siinä missä perinnän kohteena olevista nuorista aikuisista vaikeasti velkaantuneita oli vielä vuonna 2019 noin 9 prosenttia, oli viime vuoteen mennessä nuorten vaikeasti velkaantuneiden osuus noussut jo 22 prosenttiin, ja se on valtavan hurja kasvu.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä ei siis ole reilua, tämä ei ole fiksua, eikä tämä ole myöskään oikeudenmukaista politiikkaa. Se ei ole sitä, vaikka hallituksen riveistä kuinka sanottaisiin, että opiskelijoilla on hyvin varaa maksaa nämä opintolainat takaisin myöhemmin. On nimittäin aika todellisuudesta irtaantunut ajatus kuvitella, että esimerkiksi johdon assistentit, talotekniikan insinöörit, sairaanhoitajat, suuhygienistit, opettajat, media-alan osaajat olisivat joitakin eliittiammattiryhmiä, joihin kouluttauduttuaan nuorilla opiskelijoilla on erityisen hyvin varaa maksaa yhä suurenevia opintolainakantoja pois. Nimittäin tällä hallituksen ehdotuksella voidaan ajaa opiskelijat tilanteeseen, jossa esimerkiksi keskimääräisillä viiden vuoden korkeakouluopinnoilla, kun nostetaan 200 euroa lisää opintolainaa kuukaudessa, kuten hallitus nyt esittää, se tarkoittaa opiskeluaikana lähes 10 000:tä euroa, ja se on valtava lisävelkaantuminen jokaiselle nuorelle, joka joutuu tähän jatkossa tarttumaan siksi, että hallitus samaan aikaan sekä leikkaa etuuksista että korottaa tätä opintolainojen takausta.

Arvoisa puhemies! Tällaisen politiikan myötä lopulta työelämään tulee astumaan entistä vähemmän mutta yhä velkaantuneempia ja yhä pahoinvoivempia osajia. Olisinkin halunnut kysyä ministeri Bergqvistiltä asiasta, josta olen saanut useampia hämmentyneitä viestejä nuorilta: kuinka voi olla niin, että samaan aikaan kun täällä viedään opiskelijoilta jo useampaan kertaan mainittu 100 euroa, samaan aikaan hallitus on alentamassa omaa ministeritason verotustaan arviolta noin samalla vähintään 100 eurolla kuukaudessa. Tämä on se kysymys, jota nuoret kysyvät, ja minä en siihen osaa heille valitettavasti vastata. Ja sen vuoksi tulee lopputulema väistämättä omassa ajattelussani olemaan sellainen, että hallituksen mielestä todella Suomen tulevaisuus on hyvinvoivien, jaksavien osajien sijaan yhä harvemmissa varakkaimmissa ja esimerkiksi ministereissä.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.02 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytin tästä jo debatissa puheenvuoron, mutta nostan nyt esille eräitä asioita, joita kaikkia siinä ei ihan ehtinyt ottaa esille.

Ensiksi sitaatti tämän hallituksen esityksen esittelytekstistä seuraavasti: ”Yleinen asumistuki on keskeinen osa opiskelijan toimeentuloturva, ja asumistuen leikkaus yksin asuvalla opintotuen saajalla olisi noin 63 euroa kuukaudessa. Opintotukea saavan lapsettoman parin asumistuki leikkaantuisi noin 131 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheen asumistuki leikkautuisi arviolta noin 152 euroa kuukaudessa ja yksinhuoltajan noin 113 euroa kuukaudessa.” Ja edelleen siellä esittelyssä todetaan, että tämä koskisi noin 100 000:ta ruokakuntaa — siis henkilöinä vähän useampaa, mutta 100 000:ta ruokakuntaa.

Toisena: Tietenkin tässä asiassa on mukana tämä opintorahan indeksijäädytys, jonka arvoksi on arvioitu noin 10 prosenttia, eli oletama on, että hallituskauden aikana elinkustannusindeksi nousee vähintään tuon 10 prosenttia ja opintoraha ei sitten vastaavasti nousisi — tai niin kuin täällä yritettiin se positiivisesti ilmaista, pysyisi siis kuitenkin samana, mutta sen reaaliarvo tietenkin vähenisi. No, itse, sanotaanko nyt suoraan, olen sitä mieltä, että kun yhteiskunta on suurissa taloudellisissa vaikeuksissa ja jos me teemme tasapuolisia sopeutustoimia, jotka koskevat kaikkia väestöryhmiä ja painottuvat sitten vielä enemmän niihin, joilla on varallisuutta ja tuloja enemmän, niin en sinänsä pitäisi mahdottomana puuttua vaikkapa ehkä puolta tätä pienemmällä summalla jopa näihinkin etuuksiin, mutta kun meillä on nyt aivan toisinpäin tämä tilanne: meillä nimenomaan kohdennetaan tätä sopeutusta työttömiin, kaikkein pienituloisimpiin, opiskelijoihin ja muihin pienituloisiin, heikossa asemassa oleviin ryhmiin. Kuten itse tänään siinä aiemmassa vaiheessa siteerasin ekonomisti Sixten Korkmanin tämän päivän Helsingin Sanomien kolumnia ja siitä seuraavan lauseen: ”Myös suurituloisia koskeva ’kipupaketti’ olisi yhteiskunnallisesti reilumpi ratkaisu kuin koko sopeutustaakan kaataminen vähävaraisten harteille.” Eli se ajatus, että opiskelijat sitten lainalla ja tekemällä opintojen aikana työtä korjaisivat tätä elintasoaan, mikä on seuraus näistä leikkauksista, johtaa väistämättä opintoaikojen pidentymiseen, ja kun meillä Suomessa nimenomaan työn tarjonnan takia pitäisi nopeuttaa opiskelua, opiskelun pitäisi olla taloudellisesti turvallista ja tehokasta ja ihmisten pitäisi valmistua nopeammin, niin kuin monissa muissa maissa tapahtuu, niin sen takia pidän tätä huonona ratkaisuna.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru, poissa. Edustaja Nurminen, poissa. — Edustaja Wickström.

16.05 Henrik Wickström r: Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Det är förståeligt att när vi pratar om ungas ekonomiska tillgångar så väcker det alltid diskussion. Det är viktigt att förstå att vår offentliga ekonomi inte har en bra situation just nu och det är viktigt att vi försöker se över åtgärder där vi försöker se till att vi kan stabilisera och balansera den offentliga ekonomin utan att det alltför svårt påverkar ungas möjligheter att få en relevant utbildning. Det är det som man också försöker åstadkomma med den här själva reformen.

Det är också värt att jämföra situationen med de andra nordiska länderna. Om vi ser till exempel på Sverige, Norge och Danmark så kan man se att det finns vissa likheter med deras studiesystemsmodeller, men det finns också stora olikheter.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Se, mikä ehkä erottaa Suomen tosi vahvasti muista Pohjoismaista, liittyy nimenomaan tähän opintolainahyvitykseen ja myöskin ateriatukeen, joka meillä täällä Suomessa on käytössä.

Det som jag själv anser att är jätteviktigt att nu se över i det här hela studiesystemet handlar egentligen om att unga i dagsläget lever väldigt specifika livsstilar. Man kan inte mera dra alla unga över samma kam och ha samma system för alla. Det är därför väldigt viktigt att nu i den här reformen, som regeringen kommer att göra, försöka se till att den kan bli så flexibel att unga i olika livssituationer kan dra nytta av den och också förverkliga sin studietid på det sätt som man själv vill. Vi vet till exempel att det är flera unga som vill jobba på sidan av sina studier, och jag anser själv att det här är någonting sådant som vi borde uppmuntra till.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keskisarja.

16.07 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Leikkausten luulotellut uhrat uikuttavat suotta. Suomi kylvää miljardeja koulutukseen ja tutkimukseen, toisesti opiskelijoiden sosioekonomisista etuuksista siirtäen säästää. Melkein missään muussa maassa rahvaan lapset eivät hyppäile osakuntahaalareissa ilman lukukausimaksuja — muistakaa tuo pukeutumiskysymys. Nälkärajaa paljon parempi toimeentulo plakkarissa, opiskelijayksiö ensimmäisenä omana kotina ennen mitään työpaikkaa — kuka kehtaa valittaa? Pisimmän opintien kulkija painaa päähänsä tohtorinhatun. Hatuttaminen eli miltei keski-ikäen saakka kouluttaminen maksaa himputisti. Opintojen tukijoita ovat ne veronmaksajat, jotka nuoremalla iällä sonnustautuvat työhaalareihin ja kypärään — nekin ovat kunniakkaita asusteita. Korkeakoulututkinto on suorittajilleen erittäin tuottoisa sijoitus, joka poikii palkkaa ja statusta.

Minä kiihkosti kannatan tutkintojen maksuttomuutta suomalaisille, kannatan tietojen ja taitojen kirjoa, oppineisuuden sfäärejä, mutta toivoisin vastineeksi kiitollisuutta. Kiittämättömyys vain on maailman palkka. Myönnän, että itsekin aikoinani unohdin opiskelijaelämän sumussa ja humussa, että etuudet eivät ole itsestäänselviä perusoikeuksia. Opintotuki, lainan valtiontakaus, ateriat ja asunnot ovat pikemminkin ällistyttäviä onnenpotkuja. Monen vuosisadan köyhäilyn jälkeen niistä nauttii nyt ensimmäinen pullamössö, vegenössö sukupolvi.

Kaunein kiitos yhteiskunnalle kuuluu mielenterveyspalveluista, vaikka niistäkin on tapana uikuttaa. Eihän sellaisia ollut lainkaan 40-luvun akateemisilla nuorilla sotaveteraaneilla. Omin sielunvoimin he selättivät tai itkivät ja selättivät traumoja, joihin verrattuna pandemiasta toipuilu on pikkuharmi ja itikan pisto.

Arvoisa puhemies! Tiivistäen selkokielellä: En kaihoa paluuta viheliäisyyteen. En toivo opiskelijoiden sortamista nälkään, kylmään ja mielisairauteen. Ainoastaan totean, että tämä hallitus kaikessa karneassa persaukisuudessaankin säilyttää opintojen rahoituksen historiallisen hienolla tolalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

16.09 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme siitä, että vaalipuheista huolimatta hallitus leikkaa valmiiksi pienituloisten opiskelijoiden toimeentulosta.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Luen teille sitaatin pääministeri Orpon 14. maaliskuuta Kokoomusnuorten ja -opiskelijoiden kanssa julkaistusta blogitekstistä: ”Inflaatio ja hintojen nousu osuvat yhtä lailla opiskelijaan kuin keneen tahansa kansalaiseen. Erityisesti nuorten kasvavat mielenterveysongelmat ovat asia, joka pitää ottaa vakavasti. Tämä tarkoittaa politiikan osalta muutamaa asiaa. Opiskelijan arjen turvaamiseksi meidän on huolehdittava jokaisen opiskelijan toimeentulosta sekä palveluista, joiden piiriin myös aidosti pääsee.” Myöhemmin tässä samassa kirjoituksessa todetaan: ”Uudistuksen seurauksena opiskelijoiden toimeentulo ei saa heikentyä, vaan pikemminkin on hyvä edistää tapoja, miten opiskelijan toimeentulo voi parantua.”

Arvoisa puhemies! Minä olen samaa mieltä näiden lainausten ja maaliskuisen Petteri Orpon kanssa. Opiskelijoiden toimeentulo ei saa heikentyä. Sen sijaan olen jyrkästi eri mieltä hallituksen politiikan kanssa, jonka seurauksena opiskelijoiden toimeentulo nimenomaisesti heikkenee. Opintorahan ostovoiman arvioidaan indeksijäädytysten vuoksi laskevan kehyskaudella 24—27 noin 10 prosenttia, mikä tarkoittaisi arviolta 31,70 euroa kuukaudessa. Tässä ei tietenkään ole kaikki. Esimerkiksi yleisen asumistuen leikkaus kohdistuu niin ikään opiskelijoihin. Näiden yhteisvaikutukset tarkoittavat jopa yli 100 euron kuukausitason leikkausta valmiiksi pienituloisille ihmisille.

Arvoisa puhemies! Täällä toimitetaan, että opiskelijoiden pitäisi mennä töihin ja muuttaa jonnekin muualle. Minä kysyn hallituspuolueen edustajilta: miten ajattelitte ratkaista tämän yhtälön? Joka neljäs alle 36-vuotias kärsii työuupumuksesta jo nykyisin tai kuuluu sen riskiryhmään. Esimerkiksi nuorten naisten sairauslomille mielenterveyden ongelmat ovat kaikista yleisin syy. Yhä useampi nuori jää työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyteen liittyvien syiden vuoksi. Me puhumme sukupolvesta, jonka pitäisi sinnitellä työelämässä pidempään huoltosuhteen vuoksi. Tämän sukupolven paineita jaksamisesta te lisäätte. Esimerkiksi MIELI ry:n mukaan puutteellinen toimeentulo ja taloushuolet heikentävät hyvinvointia ja kuormittavat mielenterveyttä. Oletteko te, arvon kollegat hallituspuolueista, sisäistäneet, millaisia vaatimuksia teidän puheenvuoroissanne nuorille sukupolville esitätte? Opiskelijoiden pitäisi ilmeisesti käydä töissä. Samanaikaisesti pitäisi hankkia aikaisin lapsia ja muuttaa soluasuunton jonnekin kauemmas. Kaiken lisäksi opiskelijoiden pitäisi tietysti valmistua tavoiteajassa. Toisaalta olisi hyvä päästä omistusasumiseen kiinni, mutta samalla ei saisi valittaa siitä, että pankkiin mennään lainaneuvotteluihin jo valmiiksi kymmenientuhansien eurojen opintolainavelat mukanaan. Miten te vastaatte niille nuorille, joiden usko tulevaisuuteen on muutenkin koetuksella? Miten te vastaatte niille, joiden opinnot uhkaavat jo nyt venyä uupumisen seurauksena?

Vuosikausia olemme toistelleet sitä sinänsä paikkansapitävää hokemaa, että Suomen vahvuus on aina ollut koulutuksen tasa-arvoisuus. Käsittääkseni tästä asiasta ollaan suhteellisen samoilla linjoilla poliittisen kentän eri laidoilla. Nyt kuitenkin hallituksen politiikan vaikutukset luovat eriarvoisuutta koulutuksemme tilanteessa, jossa sitä pitäisi ennemminkin torjua. Minä vetoan hallitukseen: korjatkaa suuntaanne ja perukaa nämä kohtuuttomat opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Päivi Räsänen, poissa. — Edustaja Koskela, Minja.

16.14 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Tänä syksynä opiskelijat ovat tehneet historiaa. Samaan aikaan, kun hallitus julkisti massiivisia leikkauksia opiskelijoiden toimeen-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

tuloon, opiskelijat ympäri Suomea kokoontuivat oppilaitosvaltauksiin puolustamaan oikeuttaan opiskella ilman jatkuvaa ahdistusta toimeentulosta ja tulevaisuudesta. Minusta tämä on varsin kohtuullinen vaatimus, mutta siitä huolimatta, että se esitettiin painokkaasti, käsittelemme nyt hallituksen esitystä, jonka lopputulos on aivan päinvastainen.

Hallitus aikoo jäädättää opintorahan indeksit vuoteen 27 saakka. Se tarkoittaa, että opintorahan ostovoima laskee noin 10 prosenttia eli jopa lähes 32 euroa kuussa. Hallitus aikoo myös leikata asumistukea. Kelan arvion mukaan keskimääräinen asumistuen leikkaus vie yksin asuvalta opiskelijalta noin 63 euroa kuukaudessa, lapsettomalta opiskelijaparilta noin 131 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan perheeltä noin 152 euroa kuukaudessa ja yksinhuoltajaperheeltä noin 113 euroa kuukaudessa. Näitä varsin mittavia leikkauksiaan hallitus aikoo kompensoida nostamalla opintolainan valtiontakauksen määrää. Käytännössä tässä siis tehdään opintotuesta lainapainotteista eli pakotetaan opiskelijat velkaantumaan ja leikataan suoraa tukea.

Hyvä hallitus, te perustelette opiskelijoiden elämää kurjistavaa päätöstä sanomalla, että tuen taso nousee, kun lainaa saa jatkossa enemmän, mutta teidän omassa esityksessänne sanotaan aivan suoraan, että etuudensaajaryhmien välisessä tarkastelussa suhteellisesti suurimpia häviöjäryhmiä ovat opiskelijat ja työttömät. Teidän esityksenne heikentää opiskelijoiden arkea, ja olisi kyllä rehellistä myöntää se ääneen.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Riikka Purra julisti huhtikuussa, että empatia ei sovi politiikan ohjenuoraksi. Nyt kun katson tätä hallituksen esitystä liittyen opiskelijoiden toimeentuloon, niin minusta on selvää, että valtiovarainministeri Purran sitaatin takana seisoo koko hallitus. Hallituksen empatian puute on käynyt ilmi myös täällä salissa, jossa opiskelijoihin on viitattu puhumalla muun muassa irtoripsistä ja partavesistä. Tämän tyyppisten ylimielisten heittojen lisäksi lainapainotteisuuden lisäämistä on perusteltu sillä, että opiskelijat tienaa sitten tulevaisuudessa.

Näitä puheenvuoroja kuunnellessani en ole voinut välttää ihmettelemästä hallituspuolueiden ilmeisen vähäistä ymmärrystä liittyen eri aloilla toimivien ihmisten realiteetteihin. Yritän vääntää rautalangasta: Lääkäriin on helpompi maksaa laina pois kuin lähihoitajan. Juristin on helpompi maksaa laina pois kuin freelancermuusikon. Hyvä hallitus, ihmiset valmistuvat opinnoistaan erilaisille aloille, joilta tienaa erilaisia summia.

Kaikkia aloja tarvitaan, mutta lainapainotteisuuden lisäämistä ei voida perustella sillä, että kaikki opiskelijat ovat tulevaisuudessa etuoikeutettuja. Se on keino argumentti jo pelkästään siksi, että meillä on käsillä akuutti mielenterveyskriisi. Ja hyvä hallitus, minä olen puhunut opiskelijoiden kanssa ja tiedän, että nämä teidän päätöksenne tulevat lisäämään opiskelijoiden ahdistusta ja vaikeuttamaan arjessa pärjäämistä, kun toimeentuloa leikataan.

Tiedän myös, että erilaisista perhetaustoista tulevilla opiskelijoilla on erilaiset valmiudet suhtautua siihen, että opinnot edellyttävät valtavaa lainataakkaa. Jos kotona on ollut tiukkaa, saattaa lainan ottaminen tuntua kohtuuttomalta riskiltä, ja toisaalta, jos vanhemmat ovat varakkaita, voi luottaa siihen, että taloudellista tukea on saatavilla.

Yritän tässä nyt siis, hyvä hallitus, selittää teille, että meidän yhteiskunnassamme ei edelleenkään vallitse mikään mahdollisuuksien tasa-arvo, ja nämä teidän päätöksenne vetävät koko konseptilta maton alta.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi palata opiskelijavaltauksiin, joita syksyllä nähtiin ympäri Suomea lukioissa, ammattikouluissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Vierailin itse useassa tilaisuudessa, ja olin vaikuttunut ja liikuttunutkin siitä solidaarisuu-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

desta ja yhteisöllisyydestä, joka niistä virisi. Opiskelijathan eivät protestoineet vain itsensä puolesta, he protestoivat myös esimerkiksi hallituksen maahanmuuttolinjauksia, [Sebastian Tynkkynen: Gazasta!] joita monet pitivät kohtuuttomina, epäempaattisina ja epä-älyllisinä. Toisin sanoen valtauksissa oli läsnä empatiaa, joka hallitukselta puuttuu, ja senkin vuoksi olisi ollut toivottavaa, että hallituspuolueet olisivat käyneet keskustelemassa opiskelijoiden kanssa. Siitä olisi voinut myös oppia. Olen kuitenkin varma, että oppia on luvassa myös jatkossa. Valtaukset olivat nimittäin ikään kuin pieniä ajatushautomoita: niissä törmäytettiin ideoita, näkemyksiä ja ajatuksia ja pohdittiin erilaisia vastarinnan muotoja. Sen perusteella, mitä näin ja kuulin, uskallan melko rohkeasti ennustaa, että oppilaitosvaltauksen dramaturgia ei ole vielä tullut draamankaarensa päähän. Hallituksen jatkaessa epäoikeudenmukaisten esitysten toteuttamista tulee kansalaisyhteiskunta olemaan äänekkäs, luova ja moniääninen. Ennen kaikkea se tulee muistuttamaan, että empatia kuuluu politiikkaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.20 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään yhtä niistä hallituksen lukuisista esityksistä, joilla tosiasiallisesti heikennetään nuorten tilannetta ja lisätään epävarmuutta. Esityksessä todetaan kyllä varsin kauniin sanankääntein, että tarkoituksena on päätoimisen opiskelun edellytysten turvaaminen, mutta keinot siihen pääsemiseksi ovat hyvin ristiriitaisia. Hyvää tässä hallituksen esityksessä on kiistatta se, että opintorahan huoltajakorotukseen tehdään tasokorotus, mutta kun tätä hallituksen esitystä arvioidaan osana laajempaa hallituksen toteuttamaa ja opiskelijoiden arkeen kohdistuvaa politiikkaa, on esitys opiskelijoiden toimeentulon kannalta murheellista luettavaa.

Esityksessä opintolainan valtiontakauksen määrää nostetaan 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa Suomessa opiskelevalla ja 800 eurosta 1 000 euroon kuukaudessa ulkomailla opiskelevalla opiskelijalla. Muussa kuin korkeakoulussa opiskelevien alle 18-vuotiaiden valtiontakauksen määrää nostettaisiin 300 eurosta 400 euroon. Valtion velkaantumisesta huolissaan oleva hallitus ajaa siis opiskelijat ottamaan lisää velkaa jo entisestään. Tämä kaikki aikana, jolloin tulevaisuuden toimeentulo näyttää monen nuoren arjessa yhä epävarmemmalta.

Sen lisäksi, että hallitus lisää entisestään opiskelijoiden toimeentulossa lainapainotteisuutta, toteuttaa se indeksijäädytykset myös opintotuen osalta. Opintorahan indeksitarkistuksista luovutaan vuosina 2024–2027 hallitusohjelmassa linjatulla tavalla. Indeksitarkistusten jäädyttäminen koskee opintorahan osana myös opintorahan huoltajakorotusta ja opimateriaalilisää. Myös asumistukea ollaan uudistamassa siten, että opiskelijoille on odotettavissa leikkauksia asumistukeen ja sen tasoon. Kaiken kaikkiaan opintorahan ostovoima leikkautuu kymmenillä euroilla kuukaudessa ja asumistuen leikkauksessa puhutaan jopa sadoista euroista kuukaudessa. Tämä on se koko kuva, jonka osaksi tämä hallituksen esitys liittyy. On kestävä ajatus, että elämän perustarpeita tulisi kustantaa aina vain enemmän lainarahalla.

Arvoisa puhemies! Viime keväänä eduskuntavaalien alla yli puoluerajojen vakuuteltiin, että koulutuksesta ei leikata tällä alkaneella vaalikaudella valtiontaloutta tasapainotettaessa, koulutukseen panostaminen kun on panostamista koko Suomen tulevaisuuteen, näinhän vaalikeskusteluissa todettiin. Valitettavasti opiskelijat eivät hallituksen politiikassa kuulu sen erityissuojelun piiriin, jota on vakuuteltu koulutuksen osalta harjoitettavan, vaika-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

ka opiskelijathan ovat Suomen tulevaisuuden tekijöitä. Opiskelijoilla on oltava oikeus riittävään toimeentuloon ilman kohtuutonta huolta ja epävarmuutta tulevaisuudesta.

Valitettavasti näyttää siltä, että saamme tästä esityksestä jälleen yhden lisäyksen hallituksen pitkään listaan niistä epäoikeudenmukaisista toimenpiteistä ja esityksistä, joita hallitus kohdistaa etenkin nuoriin. On surullista ja huolestuttavaa, että hallitus näin toimimalla nakertaa myös Suomen tulevaisuutta ilman valmiutta perääntyä mistään leikkauksista vielä siinäkin vaiheessa, kun koko kokonaisuuden vaikutukset ovat kaikkien tiedossa, myös hallituksen omissa vaikutusarvioissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.24 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta. Tässä esityksessä merkittävää on se, että opintorahan indeksitarkistuksista luovutaan vuosina 2024—2027. Indeksitarkistusten jäädyttäminen liittyy valtiontalouden tasapainottamiseen. Indeksien jäädytys koskee luvuodossa yli 200 000:ta opintorahaa saavaa opiskelijaa.

Opiskelijoiden edunvalvoja TREY on kommentoinut sivuillaan Orpo—Purra-hallituksen aikeita leikata opiskelijoilta seuraavasti: ”Opiskelijoille osoitetut tuet ovat olleet jo vuosia selvästi köyhyysrajan alapuolella. Köyhyys on yksi merkittävimpiä tekijöitä mielenterveyden heikentymisessä. On ristiriitaista ja työntekijäresurssien kannalta järjetöntä, että opiskelijoiden hyvinvoinnin ja mielenterveyden eteen tehdään valtavasti töitä eri viranomaisten ja järjestöjen osalta, kun yksi merkittävä juurisyy opiskelijoiden mielenterveysongelmissa on toimeentulon heikkoudessa. Isoin mielenterveysteko opiskelijoille olisi vakaa ja riittävä opintotuki. Kaikki muu on köyhyysrajalla elämisestä johtuvan kärsimyksen paikkailua.” Samaan aikaan kun opiskelijat ovat todella huolissaan heitä koskevista valtakunnan tason päätöksistä, täälläkin salissa olemme kuulleet, salin oikealta laidalta, käsittämätöntä vähättelyä, naureskelua ja suorastaan ilveilyä opiskelijoiden hyvätuloisuudesta.

On vielä tässä yhteydessä paikallaan muistuttaa salissa olevia päättäjiä siitä, mitä tulikaan luvattua ennen vaaleja. Viime keväänä kokoomuksen puheenjohtaja, nykyinen pääministeri Petteri Orpo sanoi Demokraatti-lehdelle, että indeksijarrut eivät koskisi opintotukea. Sanatarkasti Orpo sanoi mahdollisista leikkauksista seuraavaa: ”Ei koske eläkkeitä, ei koulutusta eikä turvallisuutta.” Orpo myös kirjoitti keväällä ennen vaaleja yhdessä Kokoomusnuorten ja Kokoomusopiskelijoiden puheenjohtajien kanssa blogikirjoituksen, jonka mukaan opiskelijan toimeentulosta on huolehdittava.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että hallitus vielä aidosti ja perusteellisesti arvioi opiskelijoiden, meidän tulevaisuuden tekijöiden, toimeentulon mahdollisuuksia ja että he peruisivat nämä järjettömät leikkaukset, jotka vaikuttavat merkittävästi heidän elämäänsä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu, poissa. — Edustaja Sebastian Tynkkynen.

16.27 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Mistä muodostuu opiskelijoiden toimeentulo? Tavallisesti se koostuu opintotuesta, asumistuesta sekä opiskelijan tie-naamista tuloista. Onko hallitus muuttamassa tätä asetelmaa? Ei ole. No, mistä sitten opintotuki koostuu? Se koostuu useimmilla opintorahasta sekä opintolainan valtiontakaukses-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

ta. Tätäkään asetelmaa hallitus ei ole muuttamassa. Oppositio on pitkin syksyä maalaillut katastrofaalisia piruja opiskelijakämppien seinille. Oppositio on halunnut värittää kuvaa, että opiskelijat oltaisiin jättämässä miltei heitteille. Nyt tulee uutisia tähän satuun uskoneille: näin ei ole tapahtumassa. Palataanpa siis todellisuuteen ja katsotaan, mitä oikeasti on tapahtumassa.

Meillä on nyt käsittelyssä hallituksen esitys, jossa esitetään vahvistuksia opiskelijoiden toimeentuloon — siis vahvistuksia. Kai te oppositiossa nyt sentään edes näitä tuette? Opintolainan valtiontakausta ollaan Suomessa opiskelevilta nostamassa 650 eurosta 850 euroon kuukaudessa. Onko hyvä asia vai huono asia? Ei ole kuulunut tukea vielä tähän mennessä keskustelussa. Tässä yhteydessä pitää mainita, että yhä edelleen valtio tarjoaa avokätisen, jopa useiden tuhansien eurojen suuruisen opintolainahyvityksen ajoissa valmistuneille opiskelijoille. Tuota etua ei vielä reilu kymmenisen vuotta sitten ollut, kun itse aloitin Oulun yliopistossa opiskelijana.

Tämän lisäksi tällä esityksellä ollaan nostamassa opintorahan huoltajakorotusta. Hallitus tiedostaa, että monissa lapsiperheissä on ollut hyvin tiukkaa kustannusten noustessa. Siksi esimerkiksi lapsilisiäkin on päätetty korottaa. Opintorahan huoltajakorotukseen tehdään 30 euron kuukausittainen korotus. Vuositasolla puhutaan siis usean sadan euron lisätulosta opiskelevalle huoltajalle.

Kyllä, opintotuen indeksikorotukset ollaan jäädyttämässä tämän hallituskauden ajaksi, ja kasvaneista asumistukimenoista säästetään. Näitä ei käy kiistäminen. Yleisen asumistuen ulottaminen opiskelijoihin on kiihdyttänyt pakoa yhteisöllisistä soluasunnoista huomattavasti kalliimpiin yksioihin. Tätä siirtymää on maksettu yhteisistä julkisista varoista. Hallitus on joutunut tekemään monia jarrupäätöksiä kasvaneisiin menoihin, kun valtiontaloutta on pakko tasapainottaa. Nämä ovat sellaisia päätöksiä.

Arvoisa puhemies! Opintorahan indeksijäädytyksen on arvioitu tämän kauden aikana vaikuttavan itsenäisesti asuvalle täysi-ikäiselle opiskelijalle noin 30 euroa kuussa. Yksin asuvalle opiskelijalle asumistuen säästöt tarkoittavat noin 60 euron kuukausittaista vaikutusta. Mutta samaan aikaan kun näitä ikäviäkin päätöksiä on tehty, on huomioitu kokonaisuus. Säästötoimia on tasapainotettu toisilla toimilla, jotka opiskelijoiden tapauksessa ovat esimerkiksi opintolainan valtiontakaukseen sekä opintorahan huoltajakorotukseen tehtävät nostot. Jos yksin asuvan opiskelijan saamat tulonsiirrot tämän hallituskauden aikana laskevat arviolta 90 eurolla kuussa, kompensoidaan sitä yli kaksi kertaa suuremmalla lainatakauksella per kuukausi. Tulotaso ei tule romahtamaan, ja edelleen opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet työllistyä ja halutessaan hankkia lisätuloja.

Suomessa säilyy vahva tuki opiskelijoille. Suorien tukien lisäksi tähän kuuluvat muun muassa kattava terveydenhuolto, tuettu ruokailu ja ennen kaikkea maksuton korkeakoulutus. Maailman mittakaavassa tämä on täysin poikkeuksellista. Tämä jalokivi ei tule säilymään, jos valtiontalous ajetaan päin seinää. Se on fakta. Siksi tämä hallitus on päättänyt toimia ennen kuin seinä tulee vastaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

16.32 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme tänään opintotukilain muuttamisesta sekä esityksen vaikutuksista opiskelijoiden toimeentuloon. On huolestuttavaa, että monet kansalaiset sekä lausuntotahot ovat ilmaisseet huolensa

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta. Toivon vilpittömästi, että hallitus kuuntelee näitä huolia ja ottaa ne huomioon päätöksenteossa.

On selvää, että moni taho kannattaa opiskelijoiden toimeentulon ja päätoimisten opiskelijien tukemista. Hallituksen ehdottamat muutokset eivät kuitenkaan ole saaneet laajaa hyväksyntää. Monet asiantuntijatahot ovat sitä mieltä, että hallituksen ehdotukset eivät ole riittäviä opiskelijoiden toimeentulon turvaamiseksi vaan päinvastoin ne heikentävät opiskelijoiden toimeentuloa ja hyvinvointia.

Opintorahan huoltajakorotuksen tasokorotus on tervetullut. Monet kuitenkin katsovat, että korotus ei riitä, erityisesti kun samanaikaisesti ehdotetaan leikkauksia yleiseen asumistukeen. Elinkustannusten ollessa korkealla olemme erityisen huolissamme opintorahan indeksijäädytyksestä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauspolitiikan kompensoiminen opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärän korotuksella ei ole kannatettavaa politiikkaa. Erityisesti monet opiskelijajärjestöt katsovat, että opintorahaa tulisi korottaa. Kasvava opintolainan määrä nykyisellä korkotasolla herättää huolta opintojen hidastumisesta, sillä opiskelijoiden on pakko tehdä enemmän töitä selvitäkseen arjen kuluista. Kaikki korkeakoulutetut eivät myöskään työllisty kovapalkkaisiin ammatteihin, vaan osa työskentelee esimerkiksi varhaiskasvatus- tai sote-sektorilla. Moni ei luota voivansa maksaa kymmenientuhansien eurojen lainaa pois, varsinkin kun myös korkomenot ovat nousseet merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Kaikkien esitettyjen muutosten yhteisvaikutukset opiskelijoiden sosiaaliturvaan täytyy arvioida huolellisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 24 sosiaaliturvan muutosten yhteisvaikutusten arviointi osoittaa, että opiskelijat ja työttömät ansioturvan saajat ovat suurimmat häviäjät hallituksen ehdottamissa muutoksissa. Hallituksen tuleekin huolehtia, että teidän politiikkanne ei kuormita liikaa erityisesti nuoria ja opiskelijoita. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ei toteudu hallituksen esityksessä.

Pääministeri Petteri Orpoa haastateltiin keväällä kokoomuksen koulutuspoliittisista vaalilupauksista. Hän selvensi, että kokoomuksen indeksijarru ei vaikuta eläkkeisiin, koulutukseen eikä turvallisuuteen. Hän myös vahvisti, että koulutus ja osaaminen ovat erityis-suojeluksessa tällä vaalikaudella. Hallituksen ehdotus indeksitarkistusten jäädyttämisestä vuosina 2024—2027 vaikuttaa kuitenkin suoraan koulutukseen ja opiskelijoiden toimeentuloon. Korostan, että opiskelijoiden toimeentulon on oltava riittävántasoinen, jotta he voivat keskittyä opintoihinsa ja valmistua tavoiteajassa. Leikkaukset opiskelijoiden toimeentuloon heikentävät tätä mahdollisuutta.

Politiikan tulee olla oikeudenmukaista ja varmistaa kaikille mahdollisuus korkeakoulutukseen, sillä se on aina ollut suomalaisen yhteiskunnan tukipilari. Koulutus on tulevaisuusinvestointi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg poissa. — Edustaja Viitala.

16.36 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Nuorille tulee mahdollistaa tasapainoinen tulevaisuus. Tämä on mahdollista vain tarjoamalla laadukas toimintaympäristö jokaiselle opiskelijalle. Panostamalla koulutukseen takaamme mahdollisimman monelle nuorelle mahdollisuuden luoda itselleen ja läheisilleen tasapainoinen tulevaisuus.

Suomi ei pärjää pienenä maana Euroopan laidalla ilman laadukasta koulutusta ja panostuksia innovaatiotoimintaan. 2000-luvun alun Suomessa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuus oli OECD-maiden korkeimpien joukossa, mutta vuonna 2021 olimme jo kes-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

kitason alapuolella. Näistä tuloksista on syytä olla huolissaan. Koulutustason nostaminen ei tapahdu itsestään, vaan siihen tarvitaan riittävät resurssit ja konkreettisia toimia.

Arvoisa rouva puhemies! Koulutus, sivistys ja innovaatiotoiminta ovat suomalaisen hyvinvoinnin kulmakiviä, joihin panostaminen luo edellytykset talouskasvulle. Näitä investointeja meillä ei ole varaa jättää tekemättä. Lakiesityksen tavoite, opiskelijoiden toimintaympäristön parantaminen, on kannatettava, ja hallituksen esityksessä on hyviä elementtejä. Ehdotetut muutokset eivät kaikilta osin ole riittäviä tai oikeanlaisia opiskelijan toimeentulon ja päätoimisen opiskelun turvaamiseksi.

Valtiontakauksien enimmäismäärän korottaminen johtaa mitä todennäköisimmin opiskelijoiden aiempaa suurempaan velkaantumiseen. Aiempaa suurempi velkaantuminen voi vaikuttaa opiskelijoiden halukkuuteen jatkokouluttautua ja pahimmillaan lisätä riskiä velkaongelmiin. Opintolainapainotteisuuden lisääminen muodostaa myös taloudellisen riskin niille opintovelallisille, jotka eivät työllisty heti opintojensa jälkeen. Lainaosuuden kasvun lisääntyminen haastaa myös nuorten hyvinvointia ja lisää työssäoloa opintojen aikana. Työn tekeminen opintojen aikana sopii monelle ja kerryttää tärkeää työkokemusta. On kuitenkin huomattava, että työnteko opintojen lomassa saattaa hidastaa opintojen etenemistä ja siten pitkittää valmistumista. Runsaat työtunnit opintojen ohessa aiheuttavat myös haasteita nuorten jaksamiselle — opintojen suorittaminen on kuitenkin pääsääntöisesti opiskelijoille työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Huoltajakorotuksen tasokorotus on hyvä ja kannatettava asia, mutta ehdotettu tasokorotuksen määrä ei ole riittävä, etenkin kun hallitus esittää samaan aikaan leikkauksia yleiseen asumistukeen sekä opintotuen indeksitarkistuksen jäädyttämistä. Näiden leikkausten kompensoiminen korottamalla opintolainan valtiontakausta ei ole oikea keino varmistaa opiskelijoiden toimeentuloa. Lakiuudistus ohjaa opiskelijoiden lainojen lisääntymiseen. Se on valitettava, mahdollinen lieveilmiö uudistuksessa, ja se on ristiriidassa itse asiassa hallituksen velanoton hillitsemisen kanssa. Tai oikeastaan se ei olekaan ristiriidassa: velkamäärä jatkaa kasvuaan samalla tavalla kuin aiemmin, hyväosaisten verohelpotusten vuoksi.

Lopputuloksena voimme todeta, että opiskelijoiden toimeentulon leikkaaminen heikentää tosiasiaassa mahdollisuutta keskittyä opintoihin ja valmistua tavoiteajassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari poissa, edustaja Hopsu poissa, edustaja Tanus poissa. — Edustaja Merinen.

16.41 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin liittää tähän keskusteluun opintotuesta ja opiskelijoiden toimeentulosta vähän laajemman keskustelun opiskelijoiden mielenterveydestä. Nyt keskustellaan, aivan syystä, paljon nuorten mielenterveyden haasteista. On syytä puhua jopa mielenterveyden kriisistä. Hallitus toisaalla ohjelmassaan pyrkii vastaamaan tähän kriisiin mielenterveyden palveluilla, mutta toisaalta taas pahentaa sen taustalla olevia syitä entisestään.

Olen sitä mieltä, että meidän tulisi keskustella entistä enemmän myös mielenterveyskriisin juurisyistä. Ja tässä kohtaa ei voi ohittaa toimeentulon merkitystä erityisesti opiskelijoiden kohdalla. Opintoraha on tällä hetkellä yksin asuvalla korkeakouluopiskelijalla 279 euroa ja 38 senttiä. Tämän lisäksi opiskelijat saavat yleensä myös yleistä asumistukea, joka kattaa suurimman osan asumismenoista, mutta loput asumismenoista on maksettava opintotuesta.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Arvoisa rouva puhemies! Opintolainan osuus opintotuesta on tällä hetkellä 650 euroa kuussa. Lainaosuutta hallitus on nostamassa vielä 200 eurolla 850 euroon. Samalla hallitus leikkaa opintorahan indeksikorotuksista, ja opintoraha ei seuraa hintojen nousua tulevina vuosina. Ensi vuoden indeksileikkaukset tarkoittavat sitä, että opintoraha nousee 16 euroa vähemmän kuin ilman leikkausta. Samalla asumistuen leikkaukset vievät opiskelijoilta keskimäärin 76 euroa kuussa. Opiskelijan vaihtoehtoiksi jäävät siis täydentää toimeentuloa työllä tai velkaantumalla.

Saan opiskelijoilta paljon huolestuneita viestejä, joissa hoitoonpääsyn haasteiden lisäksi toistuu huoli toimeentulon riittämisestä. Huoli tämän rahan riittämisestä arjen menoihin luo paljon stressiä ja ahdistusta, samoin velkaantuminen.

Vuoden 2021 korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan psyykkisiä vaikeuksia oli jo yli puolella korkeakouluopiskelijoista. 13 prosentilla vastanneista opiskelijoista oli viimeisen vuoden aikana diagnosoitu masennus. Opiskelijoiden pitäisi pystyä keskittymään myös opintoihinsa, mutta tässäkin asiassa ei voi katsoa pelkästään mustavalkoisesti ja sanoa aina: opiskelijat eivät tule selviämään. Todellisuus on, että osa tulee selviytymään vallan mainiosti. He jaksavat tehdä töitä opiskeluiden ohella. Heillä voi olla runsas tuki lapsuudenkodista. Mutta iso osa nuorista sanoo aivan suoraan: minua pelottaa, selviydyinkö tästä, tulenko ikinä valmistumaan. Leikkaukset ja kiristynyt tilanne painostavat etenkin näitä nuoria ihmisiä.

Kokonaisuudessaan pelkoni on, että nuorten mielenterveysongelmat lisääntyvät entisestään. Mitä me sitten tehdään, jos tilanne pahenee vielä entisestään? Jos olisin vielä psykoterapeutti ja kävelisin kadulla, niin sanoisin nuorelle, että voisit hakea apua vaikka terapiasta, mutta tiedän jo vastauksen tällä hetkellä: hoitoon ei pääse, terapeutteja ei ole eikä minulla olisi varaa maksaa sitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sammallahti, poissa. — Edustaja Joona Räsänen.

16.44 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä tänään politiikan ikiliikkujaa eli opintotukilainsäädäntöä. Sellaista hallitusta ei taida tältä vuosituhannelta löytyä, joka ei jollakin perusteella olisi halunnut tätä järjestelmää muuttaa. Nyt Orpon hallitus on kohdistanut katseensa opintotukijärjestelmään lähinnä siitä syystä, että sillä toivotaan myös saatavan euroja valtiontalouden tasapainottamiseksi, eli tosiasiallisesti tehdään säästötoimenpiteitä, joista tässäkin keskustelussa on useasti jo mainittu. Ja ehkä keskeisimpänä muutoksena opiskelijoiden etuuksien osalta on opintotuen indeksisidonnaisuuden poistaminen, jonka jälkeen opintotuki ei enää seuraa kuluttajahintojen muutoksia ja opiskelijoiden euro ei enää riitä siihen, mihin se aikaisemmin on riittänyt.

Tämän indeksisidonnaisuuden taustahan menee todella sinne hallitusneuvotteluihin 2011, jolloin muodostettu Kataisen hallitus opiskelijaliikkeen vaikuttamistoimien jälkeen päätyi sitomaan opintotuen indeksiin. Itsekin silloin näissä pahamaineisissa opiskelijaliikkeen haalareissa Säätytalolla aikaa vietin. Näiden toimenpiteiden ja opiskelijaliikkeen vaikuttamisen johdosta todella silloin hallitus päätyi opintotuen indeksiin sitomaan.

Sitten vuoroon tuli Sipilän hallitus, joka ensi töikseen tämän indeksisidonnaisuuden purki, kunnes sitten taas Rinteen—Marinin hallitus indeksisidonnaisuuden toi takaisin. Jälleen, kun oikeistohallitus on vallassa, näemme, että tämä indeksisidonnaisuus poistetaan,

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

minkä vaikutus tosiasiallisesti tulee olemaan juuri se, että yli ajan opiskelijoiden toimeentulo heikkenee.

Toinen iso muutos, joka liittyy opiskelijoiden toimeentuloon, on tämä asumistuen leikkaus, joka täällä jo useampaan kertaan on käyty läpi. Se linkittyy tähän kokonaisuuteen siitä syystä, että Sipilän hallituskaudella aikanaan päätettiin opiskelijat siirtää omasta asumis- lisäjärjestelmästä yleiseen asumistukeen ja nyt sitten tähän yleiseen asumistukeen tehdään mittavat leikkaukset. Onkin hullunkurista, että hallituksen säästötoimenpiteet kohdistuvat kaikista suurimmilta osin juuri nuoriin, mitä ei voi kyllä pitää Suomen tulevaisuuden kannalta toivottavana ratkaisuna.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon arvosteltu tätä hallituksen epäoikeudenmukaista politiikkaa, ja tähän arvosteluun on helppo yhtyä, mutta ehkä muutama sananen on hyvä sanoa myös tulevaisuudesta.

Tämä hallitus on kaavaillut myös toteuttavansa opintotukeen kokonaisuudistuksen, ja tätä hanketta lähtökohtaisesti tervehdin ilolla. Opintotukihan on ollut etuisuus, jota on tilkkutäkkimäisesti jokaisen eri hallituksen aikana tässä tälläkin vuosituhanalla sorvattu: milloin tavoitteena on ollut sitten nopeamman valmistumisen tukeminen tai sitten toimeentulon parantaminen tai vaikkapa valtiontalouden tasapainottaminen. Toivoisin, että tässä työssä, jonka hallitus aloittaa, pohdittaisiin ainakin seuraavia näkökulmia:

Nyttenhän meillä on järjestelmä, jossa opiskelijoiden toimeentulo ja opintojen aikaisen toimeentulon tukeminen perustuvat yhteiseen yhtenäiseen opintotukijärjestelmään, joka koskee sekä toisen asteen että korkea-asteen opiskelijoita. On varmaan paikallaan kysyä, olisiko syytä tulevaisuudessa tehdä ratkaisu, jossa meillä nämä järjestelmät eriytettäisiin. Tällä voitaisiin paremmin ja oikeudenmukaisemmin tukea esimerkiksi toisen asteen opiskelijoita, koska on kohtuullisen väärin todeta, että toisellakin asteella, kun se tällä hetkellä kuuluu oppivelvollisuuden piiriin, opintotukijärjestelmä pakottaa velkaantumaan opintolainan muodossa.

Toinen asia, jota tämän kokonaisuudistuksen osana olisi hyvä pohtia, liittyy sitten tähän opintolainan takaisinmaksuun ja siihen nykyiseen hyvitysjärjestelmään, joka on tehty siitä syystä, että sillä kannustettaisiin nopeampaan opiskeluun ja nopeampaan valmistumiseen. Jos kansainvälistäkin tutkimuskirjallisuutta katsotaan, niin itse asiassa tämä opintolainan takaisinmaksu ja siihen tehtävät mahdolliset tukielementit olisi syytä enemmänkin sitoa opintojen jälkeiseen työllistymiseen ja tosiasialliseen toimeentuloon silloin, jolloin se kohdistuisi paljon oikeudenmukaisemmin kuin tänä päivänä kohdistuu.

Arvoisa puhemies! Toivon, että näitä näkökulmia hallitus nyt sitten omassa työssään pohtii, kun lähtee opintotuen kokonaisuudistusta pohtimaan, ja tältä osin olisi sitten mahdollisuus tehdä ratkaisuja, jotka pidemmälläkin aikavälillä tämän järjestelmän oikeudenmukaisuutta parantaisivat ja kohdistaisivat tämän opintoaikaisen tukemisen ehkä paremmin kuin se nykyään kohdistuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

16.50 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! ”Leipää, ei leikkauksia”, kuului viesti opiskelijoiden mielenosoituksesta taannoin. Olen huolissani opintojen lainapainotteisuuden siirtymisestä. Lainahan ei ole ongelma siinä vaiheessa, kun sitä ottaa, vaan kun valmistuu ja se pitäisi maksaa takaisin samalla, kun etsii töitä, aloittaa työuraansa ja kenties etsii asuinpaikkaa sieltä solusta pois. Ehkä toiveissa on myös oma perhe.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Jos opiskelee vaikka kättilöksi neljä ja puoli vuotta ja tekee samalla töitä, joutuu ehkä ottamaan lainaa esimerkiksi kuudelta kuukaudelta vuodessa. Opintojen jälkeen on velkaa yli 20 000 euroa korkoineen. Kaikki eivät valmistu hyväpalkkaisiin töihin.

Taloudellinen ahdinko aiheuttaa stressiä ja mielenterveyden haasteita. Opiskelijoiden velkaantuminen kostaantuu vielä myös julkiselle taloudelle, vaikka nyt tästä uudistuksesta ajatellaan säästöä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouskasvu laitetaan muuten lähes kokonaan koulutuksen, osaamistason noston ja tki:n varaan. Tohtorikoulutuspaikkoja lisätään, hieno juttu. Olisin kuitenkin halunnut kysyä hallitukselta: mitä ajattelette, että tämä uudistus tekee koulutuksen tasa-arvolle ja erityisesti siis korkeakoulutuksessa?

Lopuksi haluan sanoa, että opiskelijoiden pitäisi pystyä keskittymään opintoihinsa ja nauttimaan nuoruudesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

16.52 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on sitoutunut kuuden miljardin talouden sopeutukseen hallituskauden aikana, ja tästä huolimatta perusopetuksesta, koulutuksesta, korkeakoulutuksesta ja tki-toiminnasta ei leikata. Eli koulutus on todellakin ollut hallituksen erityissuojelussa ja on tästä eteenpäin.

Valtion taloudellinen tilanne on kuitenkin erittäin vaikea, mutta niin tässä kokonaisuudessa on myös opiskelijoiden. Elinkustannukset ovat nousseet vuodesta 2021 alkaen selvästi inflaation kiihtymisen takia. Tämän vuoksi hallitus esittää opintotuen lainapainotteisuuden lisäämistä, jotta opiskelijoiden toimeentuloa voidaan parantaa. Myös muissa Pohjoismaissa, lukuun ottamatta Tanskaa, opintotuki on lainapainotteinen.

Täysi-ikäisen, itsenäisesti asuvan korkeakouluopiskelijan tukea tarkasteltaessa on opintorahan osuus Suomessa, Ruotsissa ja Islannissa suurin piirtein samalla tasolla, noin yhden kolmasosan kokoisena. Suomen erikoisuutena on, että opiskelijoiden asumista tuetaan yleisellä asumistuella. Suomen opintotuki ja asumistuki yhdessä ovat melko lähellä Norjan ja Ruotsin opintotukea. Meillä Suomessa on käytössä myös ateriatuki, joka mahdollistaa opiskelijaruokaloiden toimintaa ja edullista, terveellistä ruokaa opiskelijoille. Muissa Pohjoismaissa ei ole käytössä Suomen kaltaista opintolainahyvitystä taikka ateriatukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

16.54 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Nuorissa on tulevaisuus. Tämä on vanha totuus, ei mikään kulunut fraasi vaan totuus, ja se on tärkeää nostaa ihan otsikkotasolle myös tänään ja tulevana viikkoina, kun Orpon hallitus on epätasapainoisilla ja epäreiluilla toimillaan hankaloittamassa nuorten ja opiskelevien nuorten arkea monin tavoin tänä aikana, kun tiedämme monien selvitysten ja tutkimusten tuloksista nuorten haasteiden ja myös mielenterveyden ongelmien lisääntyneen. Nuorille tehtyjen kyselytutkimusten mukaan nuorista jopa joka neljäs kokee mielenterveyden haasteita. Korona-aika ei varmasti nuorten tilannetta tietystikään parempaan suuntaan vienyt, eikä tämä nykyinen maailmantilanne levottomuuksineen ja sotineen vähennä sitä huolta ja kuormaa, joita nuoremme täällä Suomesakin harteillaan ja mielessään kantavat.

Arvoisa puhemies! Nuorten opiskelijoiden arkeen ja hyvinvointiin vaikuttaa tietysti monet asiat, mutta yhtenä merkittävänä, ehkä merkittävimpanä, on tietysti toimeentulo: huoli

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

siitä, riittävätkö rahat ruokaan, asumiseen ja muihin pakollisiin arjen tarpeisiin samalla kun pitäisi panostaa opintoihin ja ajoissa koulutuksesta valmistumiseen. Hallituksen valinta jäädyttää opintotuen indeksikorotus vuoteen 27 on leikkaus, ja sen lisäksi yleisen asumistuen leikkaus aiheuttaa aiempaa hankalamman tilanteen erityisesti nuorille opiskelijoille — tässä ajassa, kun tiedämme ja laajasti tunnustamme, että nuorten hyvinvointiin ja kykyyn opiskella ja innovoida pitää panostaa aiempaa enemmän. Siksi hallituksen valinta leikata nuorten ja opiskelijoiden toimeentulosta on valinta, jota on vaikea ymmärtää. Varsinkin vielä kun pääministeripuolue kokoomus vielä ennen vaaleja vakuutti, että koulutus on erityissuojeluksessa.

Opintotuet ja toimeentulo liittyvät vahvasti siihen, millaiset edellytykset kouluttautumiseen opiskelijoilla on. Nyt kuitenkin saamme seurata tilannetta, jossa opiskelijoiden toimeentulo heikkenee samaan aikaan kun hyvätuloisille annetaan huomattavia veronalennuksia ja samaan aikaan kun valtiontalous on velkaantumassa tällä kaudella 46 miljardia euroa lisää. Muistutuksena: valtionvelan arvellaan nousevan tämän kauden aikana lähes 200 miljardiin euroon perussuomalaisen pitäessä valtiovarainministerin salkkua. 11 ja puoli miljardia on arvioitu ensi vuoden alijäämä. Silti veroalea tulee hyvätuloisille, ja siten tietysti tätä alijäämää yritetään paikata viemällä nuorten toimeentulosta merkittäviä osia. Tällaisilla pistemäisillä pienituloisia kurittavilla toimilla koetetaan tasapainottaa tätä tilannetta, mutta kyllä minä uskon, että se seinään törmääminen Suomen taloudessa on lähellä, ja siitä ovat jo talouden asiantuntijat varoittaneet.

No, nyt sitten ikään kuin kompensatioksi hallitus on tällä listalla olevalla toimella nostamassa opintolainan valtiontakauksen rajaa, eli hallituksen viesti nuorille opiskelijoille on: ottakaa lainaa ja/tai menkää töihin, jos rahat eivät opiskeluun riitä. Tämä valitettavasti tulee venyttämään monen nuoren opinnoista valmistumista, ja se on virhesuunta. Mutta hallitus on linjansa, virhesuuntansa valinnut. Nuorille pienituloisille opiskelijoille ja palkansaajille annetaan keppiä, mutta hyvätuloisille tarjotaan veroale, niille rikkaille, joita muuten eräs kokoomuksen kansanedustaja kutsui täällä tänään kärsijöiksi jo useampien vuosien ajan. Nyt heille hyvät uutiset edelleen jatkuvat: rikkaiden kärsimys on hellittämässä tämän Orpon—Purran hallituksen toimesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

16.58 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jo tämän kauden aikana kerran tai kaksi, itse asiassa useammin, tullut todettua, että hallituksen tavoitteet ja teot ohjaavat tätä Suomi-laivaa täysin eri suuntaan, eikä hallitus petä taaskaan, kun kyse on opiskelijoista. Hallituksen leikkaukset, kuten indeksijäädytykset, osuvat opiskelijoiden toimeentuloon — saman tekevät asumistuen leikkaukset. Opiskelijoiden valmiiksi vaatimattomasta toimeentulosta tehdään näin entistä vaatimattomampaa. Elinkustannusten noustessa jokainen leikkaus on määräänsä isompi. Saksimisen jälkeen opiskelijoilta odotetaan siten reipasta ilmettä, nopeaa valmistumista. Työkaluiksi tähän heille tarjotaan velkaantumista tai työssäkäyntiä opiskelun ohella. Kysynkin, onko tämä nyt sitä koulutuksen erityissuojelua.

Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden velkataakka on kaksinkertaistunut vuodesta 2017 ja on tällä hetkellä kuusi miljardia euroa. Tästä voi tehdä päätelmän, että opintotuen lainapainotteisuus on aivan liian suuri, ja sen kiihdyttämisen sijaan tarvitaankin vastakkaiseen suuntaan meneviä toimia. Valtionvelka oli nykyisten hallituspuolueiden vaaliase, jonka

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

varjolla pienituloista suomalaista kuritetaan tulevina vuosina. Opiskelijoiden velasta taas ei näemmä tarvitse huolta kantaa, ja sitä voi ottaa loputtomiin, tai ainakin näin viestittää hallitus. Jokin tässä yhtälössä nyt ei täsmää. Kun samaan aikaan julistetaan tavoitteita koulutustason nostamisesta, niin väkisinkin sitä ihmettelee, minkälainen kannustin opiskelijoille on velan ottaminen tai työn tekeminen.

Arvoisa puhemies! Muistutankin tässä opiskelijoiden velkaantumisen keskellä, että jokainen opiskelija ei valmistu hyväpalkkaiseen työhön. Jokaista opiskelijaa odottaa myös entistä epävarmempi ja repaleisempi työelämä, jos hallituksen työelämäuudistukset toteutuvat edes osittain. Jokaisella opiskelijalla on toisistaan poikkeavat taloudelliset tukiverkot, toisilla ei ole minkäänlaisia. Jokaisella opiskelijalla velkavuoren kasvaminen ja sen takaisinmaksu on siis omanlaisensa haaste. Ja muistutan vielä siitäkin, että nämä seikat vaikuttavat siihen, kuinka nuoremme huomiseen suhtautuvat, siihen, kuinka he voivat, kuinka he jaksavat.

Arvoisa puhemies! On selvää, että ilmastossa, jossa opiskelu vaatii lainanottoa tai työsäkääntiä, toiset opiskelijat pärjäävät paremmin, toiset taas huonommin, mutta jokaista heistä me tarvitsemme. Siksi tässä salissa olisi velkaantumisen sijaan puhuttava siitä, kuinka opiskelijoiden toimeentulo turvataan kestävästi tavalla, jota me voimme kutsua tasa-arvoiseksi ja oikeudenmukaiseksi, tavalla, joka mahdollistaa keskittymisen opiskeluun, siihen opiskelijoiden varsinaiseen työhön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.02 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Olen kuunnellut tarkkaan näitä puheenvuoroja tuolla omassa huoneessani ja mietin kyllä, että jos meidän nuoret ja opiskelijat kuuntelevat tätä puhetta tuolta opposition puolelta, niin ei ehkä ole ihme, että ahdistutaan lisää.

Meidän nuoret ovat tärkeä osa tätä päivää ja erittäin tärkeä osa meidän huomista päivää ja tulevaisuutta. Ja sallinette muistuttaa, että suuret ikäluokat joka vuosi eläköityvät, valtava määrä siirtyy eläkkeelle, ja meidän lasten ja nuorten ikäluokat ovat huomattavasti pienempiä ja pienenemässä ja myös eri oppilaitoksista valmistuvien ikäluokat ovat aiempaa pienempiä, joten vapaita työpaikkoja kyllä on odottamassa ja kovaa yhteiskunta odottaa, että sieltä uudet työntekijät tarttuvat töihin. Eli siinä mielessä näitä puheita tuolla kuunnelllessani olisin kyllä toivonut, että tässä salissa olisi muistutettu nuoria paremminkin siitä, kuinka Suomessa monin tavoin on hyvä opiskella: Ei tarvitse maksaa yhtään opetuksesta. Täällä annetaan opintorahaa, asumistukea, ateriatukea, annetaan huoltajakorotusta ja sitä nostetaan edelleenkin aiemmasta. Jos on tullut lapsia perheeseen opiskeluaikana, kenenkään Suomessa ei tarvitse raskautta keskeyttää taloudellisten haasteiden, ylitsepääsemättömien haasteiden vuoksi, vaan yhteiskunta tukee.

Siinä mielessä olisin toivonut, että tässä salissa paremminkin oltaisiin luotu tämmöistä toivon näkökulmaa nuorille. Mietinkin, minkä takia niin monet nuoret ovat niin ahdistuneita. Ovatko kuinka isoksi osaksi siihen syynä tämän salin keskustelut ja yleinen ilmapiiri, isot otsikot? Ja sitten mietin kyllä, onko meidän nuorten keskivertainen arvopohja tänä päivänä minkälainen. Jos todella pelätään huomista päivää ja ollaan sitä mieltä, että pärjätäänkö ja valmistutaanko ja niin edelleen, niin ehkä meidän aikuisten ja vanhempien pitäisi miettiä, mitä me meidän nuorille puhumme ja mihin heitä kannustamme.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Haluaisin tässä nostaa esille vielä sen, että kun on peräänkuulutettu hallituksen toimia, niin todellakin hallitus ohjelmansa mukaan on käynnistämässä ja ministeri on itse asiassa jo käynnistänyt opintotuen kokonaisuudistuksen, eikä vain yksin ministeriössä vaan on kutsunut opiskelijajärjestöt siihen mukaan. Ja on kirjattu, niin kuin ministeri on täällä aiemmin jo kertonut, että siinä käydään läpi opintorahan taso, opintolainan suuruus, opintolainahyvityksen määrä, vapaiden tulojen rajat, perheellisten opiskelijoiden asema, asumisen tukeminen ja niin edelleen ja niin edelleen. Eli ajattelen, että myös tämä hallitus ja meidän ministeri ovat ajatelleet ja ajattelevat kyllä meidän opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia ja opintojen etenemistä ja vievät näitä uudistuksia eteenpäin nimenomaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. — Ja sillä tavalla tahtoisin sanoa, että Suomessa on hyvä opiskella ja myös taloudellisesti täällä opiskelijatkin pystyvät jatkossakin pärjäämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

17.05 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Totuus löytyy varmasti jostakin täältä oikeiston ja vasemmiston puolestavälistä. Meillä on hyvin pärjääviä opiskelijoita, ja sitten meillä on heitä, jotka tarvitsevat tukea opintojen suorittamiseen ja joilla on merkittäviä taloudellisia haasteita tai muuta tuen tarvetta. Tunnistan esimerkiksi perheelliset opiskelevat haavoittuvaksi ryhmäksi johtuen heidän taloudellisesta tilanteestaan. Siksi olen kiitollinen, että tämä hallitus jatkaa parannusta huoltajakorotukseen korottamalla opintotukea sen osalta. Kirjoitin itse asiassa jo huhtikuussa 2017 kannanoton, jossa totesin, että kiitos keskustalle huoltajakorotuksesta. Tuolloin nuorisosiipi vaati radikaalisti puolueen pääministeriä toteuttamaan huoltajakorotuksen opintotukeen ja parantamaan tilannetta siltä osin. Se saatiin läpi ensin puoluevaltuuston tuella ja sitten johdon tiukalla linjauksella ja hallituksen yhteisellä linjauksella. Ja nyt tämä hallitus sitä korottaa.

Opintotuen huoltajakorotusta nostetaan 30 eurolla noin 142 euroon, ja se on mielestäni merkittävä päätös. Lämmin kiitos siitä hallitukselle. Opintotuen huoltajakorotuksessa on tänä vuonna ollut määräaikainen korotus. Se on ollut noin 122 euroa jo tässä tilanteessa, ja sen takia tämä kolmenkymppin korotus ei tule kuitenkaan näkymään opiskelevien perheellisten tuloissa niin suurena summana. Opintotuen indeksijääditys koskee myös opintotukea ja sen huoltajakorotusta, ja tämä osaltaan tulee vielä laskemaan tätä korotusta. Jos hallitus ei tekisi tällä hallituksen esityksellä korotusta huoltajakorotukseen, niin sen määrä olisi ollut tämän indeksijäädityksen jälkeen 112 euroa kuukaudessa. Eli sikäli tämä päätös on erittäin erittäin tärkeä nimenomaan tämän haavoittuvassa asemassa olevan ryhmän opiskeluiden turvaamiseksi.

Huoltajakorotus kuvastaa tervetullutta arvomaailmaa. Se on köyhän asiaa opiskelijan arjessa ja kestävää perhepolitiikkaa samaan aikaan. Jopa neljännes ammattikorkeakouluopiskelijoista on perheellisiä, eli ei ole kyse mistään valtavan pienestä ryhmästä opiskelijoiden joukossa. Oppilaitosten ovien tulee säilyä avoimina jokaiselle elämäntilanteesta ja taustasta riippumatta, ja uskon, että tämän arvon me jaamme kaikki tässä salissa.

Työ opintorahapainotteisen opintotuen eteen jatkuu kuitenkin. Hallituksen tulisi nähdäkseni tässä tilanteessa korottaa opintorahaa vähintään sillä summalla, minkä se indeksijäädyttämällä leikkaa. Lisäksi tässä esityksessä opintolainan valtiontakauksien määrää korotetaan. Olen erittäin huolestunut velkaantumisesta opiskelijoiden parissa. Jopa 10 000 euroa velkaa tai vähän päällekin siinä kohtaa, kun valmistuu, on erittäin vaikea tilanne. En

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

lähtisi myöskään kansanedustajana neuvomaan, kuka työllistyy ja kuka ei. Ajattelen, että tästä huolesta pitäisi olla yhdessä kiinnostuneita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

17.09 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Itse uskon, että meidän nuoret opiskelijat ovat erityisen huolissaan tämän maan velkaantumisesta. Ja he ymmärtävät sen, että jos tätä talouden rajua velkaantumista ei saada päättämään ja pysähtymään, he ovat niitä, jotka tämän laskun jossain vaiheessa maksavat. Sen takia tämä hallitus on ottanut erilaisen ajatuksen julkiseen talouteen kuin edellinen keskustan ja sosiaalidemokraattien vihervasemmistohallitus. Rahaa ei ole rajattomasti, ja valtio ei voi velkaa ottaa loputtomiin, ja sen takia taloutta on laitettava kuntoon.

Tämä hallitus, pääministeri Petteri Orpon hallitus, panostaa koulutukseen erittäin merkittävästi aina sieltä varhaisesta opinpolun alusta asti. Se on ollut valinta, että me laitamme heti sinne alkuun rahaa lisää. Opintotukeen, josta tänään on käyty keskustelua, on tulossa tietyt jäädytykset ja asumistuen puolelle muutoksia ja toisaalta sitten huoltajakorotukseen merkittävä korotus. Eli tässä on tiettyjä palasia katsottu niin, että selvittäisiin myös näiden osalta eteenpäin.

Itse nostan tähän keskusteluun myös vapaan tulon rajat. Olen itse ajatellut hyvin pitkään ja tehnyt myös esityksiä siitä, että miksi meillä on yksi ryhmä kansalaisia, joita rangaistaan ahkeruudesta. Eli kun olet ahkera, sinua rangaistaan — näin meidän vapaan tulon raja -järjestelmämme toimii. Olen tyytyväinen siihen, että vapaan tulon rajoja on korotettu, mutta itse olisin valmis luopumaan vapaan tulon rajoista kokonaan.

Jos nuoren opinnot etenevät tavoiteaikataulussa, minun mielestäni se ei kuulu meille poliitikoille eikä yhteiskunnalle, mitä hän vapaa-aikanaan tekee. Jos toinen haluaa juhlia ja toinen haluaa tehdä töitä, hakea kokemusta esimerkiksi omalle työuralleen, minun mielestäni häntä ei pitäisi siitä rangaista, vaan katsoa nimenomaan sitä, että jos hänen opintonsa etenevät sovitussa aikataulussa, niin se ei meille kuulu, mitä hän tekee sen jälkeen vapaaajallaan. Ja minusta olisi erittäin hienoa, että hän voisi tehdä enempi töitä.

Arvoisa puhemies! Tämä vaalikausi ja seuraava tulevat olemaan vaikeita. Säästöjä joudutaan kohdentamaan moniin eri kohtiin, mutta olen varma, että meidän hyvinvointiyhteiskuntamme tulee olemaan vahva, välittävä ja huolehtiva myös näiden vaikeiden vuosien jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

17.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että kun keskustellaan nyt näiden opintososiaalisten etuuksien heikentämisestä ja joistakin parannuksista, niin on kyllä ääni hallituspuolueilla tänään vähän erilainen kuin se oli ennen vaaleja. Ennen vaaleja muun muassa nykyinen pääministeripuolue kokoomus kovaan ääneen vakuutti opiskelijoille, että opintotuen indeksisidonnaisuudesta ei olla luopumassa, opintotuki on jätetty ja jätetään näiden indeksisäästöjen ulkopuolelle. No, nyt kuitenkin totuus on vaalien jälkeen paljastunut, että hallitus ensimmäisenä tämän opintotuen indeksisidonnaisuuden purkaa, mikä todella johtaa siihen, että yli ajan opintotuen ja varsinkin opintorahan reaalin arvo laskee.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Arvoisa puhemies! Olisi tietenkin rehellisempää ennen vaaleja jo todeta, mikäli meinaa sitten täällä tasapainotustoimenpiteitä tehdä, mutta näinhän tässä jälleen kävi, että opiskelijoille annettiin väärä todistus ennen vaaleja ja toisin ollaan toimimassa vaalien jälkeen. Mutta tähän on sinänsä nykyisillekin hallituspuolueille, osalle niistä, kohtuullisen tuttua, koska tähän ei ole ensimmäinen kerta. Vastaava tilannehan oli vaalien 15 yhteydessä, kun jokainen puolue lupasi, että koulutuksesta ei leikata, mutta kappas kummaa, silloin tehtiinkin silloisen porvarihallituksen johdolla historian suurimmat koulutusleikkaukset.

Arvoisa puhemies! Puutun vielä yhteen yksittäiseen asiakohtaan, joka liittyy nimenomaan näihin opintotuen tulorajoihin, jotka edustaja Heinonen tässä nosti esille. Näitä tulorajojahan on tässä eri hallituskausien aikana tarkistettu yleensä ylöspäin, ja sillähän on pyritty nimenomaan mahdollistamaan se, että opiskelija voi sinäkin aikana, kun nostaa opintotukea, tehdä myös töitä ja sillä tavalla turvata oman toimeentulonsa. Totta kai on tärkeää, että näitä myös tarkastellaan, ja tällähän on nimenomaan pystytty kannustamaan opiskelijoita ottamaan vastaan myös keikkatyötä. Mutta kappas kummaa, tämä sama logiikka ei pädekään muussa sosiaaliturvassa. On kohtuullisen erikoista ajatella, että opiskelijoille pitäisi tähän opintotukeen saada tämmöinen suojaosa, joka siellä tänään on, mutta sitten täällä muussa sosiaaliturvassa hallitushan on juuri tällaiset suojaosuudet leikkaamassa pois, jolloin toimitaan juuri siten, että itse asiassa osa-aikaisen työn vastaanottaminen tehdään kannattamattomaksi. Ja tässä suhteessa täytyy kyllä todeta, että nyt edustaja Heinosenella logiikka on kohtuullisen hullunkurinen, että opiskelijoille tällainen suojaosa pitäisi olla ja pitäisi itse asiassa kaikki rajat poistaa, mutta muussa sosiaaliturvassa rajoja pitää entisestään kiristää, jotta kukaan vaan ei ota vastaan edes sitä pientä työtarjousta, jolla pystyisi sitten omaakin mahdollista asemaansa parantamaan. Täytyy kyllä todeta, että hallituksella tässäkin asiassa kyllä ovat eväät aika lailla levällään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

17.15 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen otti esille julkisen talouden tilanteen tänä päivänä ja sen, minkä takia nyt sitten jonkun verran leikkauksia on tehtävä, jotta meillä on palvelut tulevaisuudessakin. Ja hän otti esille myös opiskelijoiden tekemät työt vapaa-ajalla, sen, että ylärajaa ei tarvitsisi olla ollenkaan, ja olen samaa mieltä. Jos joku pystyy vielä töitä tekemään siinä ohessa ja haluaa tehdä ja opiskelut kuitenkin edistyvät, niin miksi ei.

Kun vertaa opiskelumahdollisuuksia muutamia kymmeniä vuosia sitten ja tänä päivänä, täytyy sanoa, että esimerkiksi myös pienituloisten perheiden lapset pystyvät tänä päivänä saamaan korkeakoulututkinnon ja opiskelemaan paremmin kuin silloin ennen vanhaan. Tämä on faktaa, ja se on oikein, ja näin pitäisi ollakin. On tärkeää, että siinä ei ole rajoituksia, niin että vain rikkaitten lapset pääsisivät opiskelemaan niin pitkälle kuin haluavat. Tämä on hyvä asia tänä päivänä Suomessa, ja sitä pitää arvostaa.

Edustaja Tynkkynen nosti esille niitä asioita, mitä tämä hallitus nyt tekee opiskelijoiden suhteen. Muun muassa valtiontakausta nousee opintolainoissa, ja opintolainahyvitys, jos valmistuu ajoissa, on hyvin huomattava summa — sen saa takaisin, jos tosiaan valmistuu ajoissa. Opintolainan huoltajakorotuksen korotus — se on otettu jo monessa puheenvuorossa esille, 30 euroa kuukaudessa — on oikein. Ja sitten jos ajatellaan, niin on ateriatukea, on asumistukea, on tämä opintotuki, ja näin pitää ollakin. Mutta kun tänä päivänä jokainen nyt tekee tämän meidän taloutemme eteen, niin myös opiskelijat joutuvat näihin talkoisiin.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Ja edustaja Tynkkynen toi hyvin esille, että se ei ole kuitenkaan kovin paljon, mitä opiskelijat kuukaudessa menettävät. Nuori opiskelija pystyy olemaan töissä, mutta jos me ajatellaan jotain iäkästä eläkeläistä, joka on vähän sairaskin, niin hän ei pysty kyllä tulojaan lisäämään, nuori ihminen voi.

Sitten mielenterveysasia, mikä on hyvin alleviivattu ja tärkeä asia tänä päivänä, se, että tätä masentuneisuutta saataisiin jotenkin aisoihin. Minun on pakko nyt nostaa liikkumattomuus tässä esille. Hallitus käy nyt tämänkin kimppuun, ja yritetään saada ihmisiä liikkumaan. Se tarkoittaa yhteisöllisyyttä, se tarkoittaa parempaa vointia. Kun kroppa voi paremmin, se vaikuttaa sitten myös mielenterveyteen.

Ja vielä oppisopimuskoulutus. Olin yhdessä tilaisuudessa, yrittäjien tilaisuudessa, ja siellä oli sellaista vinkkiä, että yrittäjien pitäisi enemmän käydä selvittelemässä, mitä kukin ammattikunta pitää sisällään, jotta opiskelijat tietävät, mihin ryhtyvät ja mitä alkavat opiskella. Se tietoisuus on vähän heikkoa tänä päivänä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.19 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron, koska haluan tässä kommentoida muutamia hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja.

Aloitetaan tästä äskeisestä edustajakollega Elomaan puheenvuorosta. Minusta Elomaan puheenvuorot ovat yleensä aina hyviä ja rakentavia, ja tässä mielessä äskeisessäkin puheenvuorossa oli paljon sellaisia näkemyksiä, joihin minulla itselläni ei ole mitään muunlaista ajatusta kuin mitä te toitte äsken esille.

Mutta edustaja Heinonen vähän aikaisemmin sanoi suunnilleen näin, tämä ei ole suora sitaatti, mutta näin kirjasin ylös: uskoisin, että nuorisoa kiinnostaa tulevaisuus ja hekin haluavat olla mukana talkoissa valtionvelan suitsimisessa. Varmasti näin on, mutta opiskelijat ja nuoret ajattelevat — ja aivan oikeutetusti — miksi erityisen voimakkaasti juuri heidän etuuksiinsa nyt isketään, kun tätä talouden sopeutusta tehdään. Kun me vertaamme eri väestöryhmiä, niin täällähän on kiistattomasti osoitettu, että nyt opiskelijoiden etuuksiin kuitenkin tehdään huomattavan voimakkaita supistuksia, ja se ei ole heidän mielestään eikä minunkaan mielestäni oikeudenmukaista.

Sitten edustaja Tanuksen puheenvuoroon. Kuuntelin tarkkaavaisesti. Puhuitte paljon siitä, miksi oppositio arvostelee ja tuo esille kielteisiä asioita, moni asiahan on Suomessa hyvin. No, näin kummallisesti ne opposition ja hallituksen roolit vaihtuvat. Muistan edellisen neljän vuoden aikana, kun teidän edustajanne hyvin paljon toivat esille pääasiassa kritiikkiä erilaisista asioista. Muun muassa teillä oli se 500 miljoonan euron esitys hyvinvointialueiden ja henkilöstön rahoittamiseksi, ja kuitenkin nyt sitten tiedämme, mikä todellisuus on, kun puhutaankin ihan muunsuuntaisista muutoksista eli 1,4 miljardin supistuksista.

Haluan nyt omalta osaltani sanoa, että itsekin näen, että suomalaisessa yhteiskunnassa on erittäin paljon hyvää. Nyt tietysti oman iänkin perusteella olen nähnyt vaikkapa koulutuksessa ja opinnoissa vuosikymmenten aikana myönteistä kehitystä, mutta me kritisoidemme nyt näitä leikkauksia sen takia, että me emme halua, että käännetään takaisin sinne huonompaan suuntaan, vaan pidetään kiinni siitä, mikä on hyvää ja mitä on saavutettu. Itse olen sitä opiskelijasukupolvea, että taisi olla edellinen ylioppilasvuosiluokka, joka sai ensimmäisen kerran ylipäättään edes opintolainaa, siis valtion tukemaa opintolainaa. Sitä aikaisemminhan sitä oli pitänyt hakea ihan yksityissektorilta ja löytää takaajat. Sitten oli tämä opintolainavaihe, sitten tuli asteittain opintoraha ja tällä tavalla.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Luin tässä taannoin erinomaista professori Meinanderin kirjaa ”Kansakunnan kakko-nen”, joka kertoo Kalevi Sorsasta. Hän toteaa siinä, että vuosien 72 ja 75 välillä Suomessa tehtiin sosiaalisia reformeja enemmän kuin koskaan. En lähde niitä tässä nyt luettelemaan. Tilanne oli tietenkin silloin sellainen, että meidän ikärakenne oli tavattoman suosiollinen. Suuret ikäluokat olivat tulleet työmarkkinoille, ja talous kehittyi hyvin, ja silloin suomalaisen yhteiskunnan perusteita luotiin tälle hyvinvointivaltiolle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.22 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esille tässä äskeisen edustaja Tanuksen hyvän puheenvuoron. Hän muistutti meitä kyllä siitä, miten tärkeää on, että nostetaan niitä hyviä asioita esille eikä aina niin kuin pelotella. Kannustetaan ja otetaan esille niitä hyviä asioita. Tämä huoltajakorotus on tosi hieno asia, minkä hallitus nyt toteuttaa.

Opiskelu on tosi hyvää aikaa ja semmoista kuitenkin aika huoletontakin aikaa vielä. Itsekin opiskelin Kuopiossa farmasiaa aikoinaan 90-luvulla, ja kyllä siellä hyvät olosuhteet oli. Oli ihan hyvät opiskelumahdollisuudet, oli lämmintä ja luennoista ei tarvinnut maksaa mitään ja kaikenlaisia... En näe ollenkaan sitä aikaa huonona vaan kannustavana aikana. Harjoittelu oli palkallista farmaseutilla siihen aikaan, ja kesätöissä tietysti aina oltiin siellä apteekissa sitten.

Näkisin kyllä, että kannattaa kannustaa niitä opiskelijoita. Sillä on iso merkitys. Vähän ikävältä on kuulostanut, kun pelotellaan niin paljon kaikenlaisella, jos ei muulla niin suunnilleen jollain ilmastoahdistuksella. Mutta oikeasti se opiskelu on tosi hyvää aikaa ja siitä kasvaa hyvä kansa, joka meitä huoltaa jatkossa ja pitää Suomesta kovaa ja hyvää huolta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.23 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Itse pohdin tätä asiaa siitä näkökulmasta, että tähän on saanut laajasti opiskelijaliikkeen ja nuoret osoittamaan mieltä. Nuoret ovat ottaneet vahvasti kantaa näitten isojen heikennysten ja leikkausten vaikutuksista nuorten toimeentuloon ja opiskeluihin ja asemaan. Mielestäni keskeistä on, että tämä viesti kuullaan ja se tulee myös ymmärretyksi tässä salissa.

Itse ehkä ajattelen, että tässä hallitus on tehnyt selkeän arvovalinnan siitä näkökulmasta, että kun taloutta on lähdetty tasapainottamaan, niin näitä talouden tasapainotustalkoita on vieritetty erityisesti nuorten harteille. Se selviää vaikutustenarvioinneista, mitä hallitus on tehnyt liittyen sosiaaliturvaan. Huomionarvoista on myös se, että nuoret laitetaan velan maksajiksi mutta he myös joutuvat henkilökohtaisesti ottamaan enemmän velkaa ja velkataakkaa, jotta he saavat opiskeltua ja pystyvät valmistumaan ammattiin. Täällä salissa on paljon puhuttu siitä, että nuorten syliin ei saa jättää tätä velkataakkaa ja heitä pitää suojella tältä, ja tässä hallitus kuitenkin toteuttaa ihan päinvastaisesti: velkaa otetaan enemmän kuin viime kaudella, taloutta tasapainotetaan pienituloisten harteilla, samaan aikaan suurituloisille annetaan isot verohelpotukset, ja myös henkilökohtaisesti opiskelijat joutuvat ottamaan lainaa, jotta he pystyvät selviytymään päivittäisistä elämän perusaskareista. Tämä opintorahan leikkaus on erityisesti tässä inflaatiotilanteessa täysin kohtuuton, ja myös

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

nämä asumistukiheikennykset, ja näiden yhteisvaikutus heikentää opiskelijoitten toimeentuloa huomattavasti.

Täällä debatin aikana en saanut puheenvuoroa, mutta hämmästelinkin kokoomuslaisten kollegoiden ajatuksia ja näkökulmia liittyen tähän lakiesitykseen. Täällä eräs kokoomuksen edustaja sanoi, että opiskelijat ovat paremmista perheistä ja he eivät ole köyhiä. Sitten yksi edustajakollega sanoi, että nyt jo isotulaiset elävät kivussa ja niin edelleen. Meille sosiaalidemokraateille on aina ollut tärkeätä, että taustasta ja varallisuudesta riippumatta jokaisella ihmisellä on mahdollisuus opiskella ja rakentaa parempaa elämää, ja meidän yhteiskunnan on turvattava ne turvaverkot ja elämisen perusedellytykset. Sen takia me ei voida hyväksyä näitä heikennyksiä pienituloisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.26 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa on kaikille yhdenvertainen peruskoulu. Tuolla maailmalla liikkeessa on ollut ilo kertoa, kuinka Suomessa todellakin taustasta, perhetaustasta tai mistään muustakaan tekijästä, riippumatta Suomessa jokainen lapsi pääsee kouluun ja on mahdollista käydä niin peruskoulu, ne alaluokat kuin yläluokatkin, ja siitä eteenpäin ammatilliseen tai lukiokoulutukseen ja edelleen yliopistoon, tai mitä opinahjoja meillä onkaan, eikä mistään niistä opetuksista veloiteta.

Täällä puhuttiin kritiikistä. Opposition kuuluu tietysti kritisoida, se on opposition tehtävä. En ole kritisoinut kritiikkiä, vaan olen kritisoinut pelottelua, koska jos kuuntelee näitä monia puheenvuoroja, niin en ihmettele, että herkemmät opiskelijat voivat sitten jo ahdistua, miettiä, kuinka tästä mitenkään jatkossa voi selvitä ja pärjätä ja pystyykö valmistumaan ja kuinka taloudellisesti pärjää. [Aki Lindénin välihuuto]

Samaten työn tekemisestä ollaan jotenkin ikävästi puhuttu, siitä, jos opiskelujen aikana tehtäisiin työtä. Itse asiassa meillä on monia ammatteja, joissa kannustetaan, että opiskelujen etenemisen mukaisesti voisi olla töissä. Esimerkiksi terveydenhuollon puolella me lääkärit monta kertaa olemme olleet ensin apuhoitajina ja sitten sairaanhoitajina, joku ehkä laboranttina ja sitten lääkäriapulaisena, ja siitä pikkuhiljaa, ja ollaan tehty iltaa ja viikonloppua. Tai sitten jos ei opiskelujen aikana, niin ainakin osa kesälomasta ollaan tehty töitä ja kerätty sitä rahaa sitten syksyä ja talvea varten. Monta kertaa kun saa työstä ensimmäisiä kokemuksia, pääsee työhön kiinni, niin saa myös näkemystä siitä, kuinka tärkeää se opiskelu on ja mitä kaikkea siinä opiskelussa pitäisi erityisesti painottaa tai mihin erityisesti keskittyä. Eli se on monta kertaa sellainen todella hyvä asia. Kun täällä tulivat esille nämä vapaan tulon rajat, niin jos opiskelija jaksaa ja opinnot etenevät, kyllä näen myös hyvänä sen, että siinä samalla, tai ainakin sitten kesätaukojen aikana, tehdään myös työtä, saadaan kokemusta työstä ja saadaan niitä tulojakin. Siinä mielessä, kun tässä kanssa tästä hirveästä velkaantumisesta uhkakuvana ollaan puhuttu, ei välttämättä kaikkien tarvitse ottaa velkaa eikä ainakaan maksimimäärää. On meillä onneksi lehdistö nostanut joitakin sellaisiakin opiskelijoita, jotka ovat nimenomaan kertoneet siitä, että asuvat jonkun verran edullisemmin, samaten tietysti kulutus voi olla erilaista, mutta tekevät jonkun verran lisätyötä pitkin vuotta ja pyrkivät pärjäämään myös pienemmällä lainamäärällä.

Ja sitten vielä ihan viimeisenä: Edustaja Räsänen tästä jo lähti, mutta kun oli puhe näistä suojaosista ja puolipäivätyöstä, niin tämä hallitus pyrkii auttamaan kaikkia niitä työntekijöitä, työikäisiä ja työkykyisiä, jotka pystyisivät tekemään kokopäivätyötä. [Ilmari Nurminen välihuuto] Pyritään kannustamaan heitä kokopäivätyöhön ja pyritään käymään keskus-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

teluja myös työnantajapuolen kanssa, että he avaisivat nimenomaan, että useammille Suomessa olisi mahdollista kokopäivätyön tekeminen, sellaisen työn tekeminen, jolla pystyy sitten pärjäämään. [Ilmari Nurmisen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

17.30 Hilikka Kemppi kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! On tietenkin niin, että kokopäivätyö on varmasti monelle se haave, mutta me tiedämme, että on tilanteita — perhevapaalta palaajat, omaishoitajat, monta muuta ryhmää, joita en nyt lähde luettelemaan — joissa osapäiväinen työ on ainoa vaihtoehto tai oman elämäntilanteen johdosta paras ratkaisu. Toivon, että siinä kuitenkin tunnistamme tosiasiat.

Hallituksen leikkauksien luetteleminen ei ole nähdäkseni pelottelua. Työn tekeminen tietenkin opiskelijoiden osalta on ihailtavaa, mutta se ei saa näkyä mielenterveyden kasvaneina kustannuksina, ei jaksamisen haasteina eikä kokemuksena siitä, että esimerkiksi omalle lapselle ei riitä kotona aikaa. Sellaisessa tilanteessa mielestäni hallitus asettaa opiskelijat täysin kohtuuttomaan tilanteeseen.

Ongelma työn tekemisessä opiskelijana on se, että se ei ole reilua eri ammattikuntien välillä. Me kaikki tiedämme, että naisvaltaiset alat — esimerkiksi sairaanhoitajat ja opettaja-opiskelijat — ovat sellaisia aloja, että aika vaikeaa on saada iltatöitä tai viikonloppu- tai kesäaikaista työtä, esimerkiksi opettajaopiskelijana. Sitten kun harjoittelut ovat palkattomia ja teet jo käytännössä yhden työpäivän, niin varsinkin jos kotona on odottamassa perhettä, lapsia, puoliso, niin mielestäni yhtälö on kohtuuton. Me täällä lausumme, että sitten pitää pystyä tekemään töitä, kun he tekevät täyttä työpäivää. Kauppakorkeakouluopiskelijan tilanne on varmasti vähän lohdullisempi, työtä on helpommin pilkottavissa, ja on myöskin monta muuta ryhmää, mutta tilanne on joidenkin opiskelijoiden kohdalla mahdoton työn tekemiseen opiskelijan opiskelutyön lisäksi.

Tulorajojen kohtuullinen korottaminen on varmasti ollut viisautta, itsekkin olen sitä ollut tekemässä, mutta lainalle pakottaminen ei ole viisautta. Olemme menneet siinä jo kovin pitkälle, ja toivoisin, että tämä hallitus tunnista kasvavan huolen, ongelman, opiskelijoiden velkaantumisesta. Se tulee pahenemaan tässä yhtälössä vielä, kun kustannukset nousevat, ja olen erittäin huolissani siitä, miten opiskelijat pystyvät maksamaan tällaisessa ympäristössä lainojansa pois, ja toivon, että tämän huolen me yhdessä tunnistamme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rostila.

17.32 Onni Rostila ps: Arvoisa puhemies! Itse haluaisin tuoda tähän keskusteluun jonkun verran sitä laajempaa kontekstia, mistä syistä tällaiseen toimeen on ryhdytty, vaikka se lienee sinänsä kaikille selvää. Jotta näkisimme metsän puilta, niin minusta täytyy tunnustaa se, että vaikka olisimmekin yhtä mieltä siitä, että opiskelijoihin täytyy panostaa ja olisi sinänsä mukava juttu, että rahaa riittäisi entiseen malliin, niin realiteetti on silti se, että säästöjä täytyy löytää.

Ajattelen, että kun on ihan säännönmukaisesti käytännössä kaikkia hallituksen säästöesityksiä kritisoitu, niin tämä nyt ei varmaan ole aivan sieltä tuhoisimmasta päästä ehkä oppositionkaan mielestä. En tiedä. Mutta kun joudumme hakemaan säästöjä, silloin minusta olisi hyvä tunnustaa indeksijäädytyksessä opintorahaan — kun se on kuitenkin opiskelijoille väliaikainen ja vapaaehtoinen elämänvaihe, joka on investointi heille itselleen omaan tu-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

levaisuuteen ja myös siihen, että he voivat sitten ansaita tulevaisuudessa mahdollisesti enemmän —, mistä tässä asiassa on varsinaisesti kysymys, ja nähdä erityisesti se, että tämänkin sinänsä aika pienen muutoksen jälkeen meillä panostetaan valtavasti vuosittain sekä koulutukseen että kaikenlaisiin muihin opintotukijärjestelmiin. Eli meillä säilyy, totta kai, ja itse asiassa korotetaan tätä opintolainan saantimahdollisuutta. Se taataan valtion toimesta. Sitten jos valmistut tavoiteajassa, on mahdollista saada iso osa tästä lainasta anteeksi. Näitä hyviä elementtejä tässä säilyy.

Sitten toisaalta sekin, että täällä on aikaisemmissa puheenvuoroissa tuotu esiin minusta ihan relevantti näkökohta, että on suuria eroja väestötasolla siinä, ketkä käyttävät näitä etuuksia ja kuinka kauan niitä käytetään. Tästäkään syystä en osaa pitää sillä tavalla epäoikeudenmukaisena, että opintorahaa ei tällä vaalikaudella nyt sitten nostettaisi ihan yleisen elinkustannuksen mukana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

17.35 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ehkä on syytä heti alkuun tarttua tähän äsken kuultuun puheenvuoroon. Onko se oikeudenmukaista ja kohtuullista, että opiskelijoilta leikataan, ja ovatko keinovalikoimassa olevat leikkaukset sellaisia, jotka kohtelevat opiskelijoita sen yleisen periaatteen mukaisesti, että näiden säästöjen pitäisi olla kaikille vielä kohtuullisia? Tuossa kun ehdin nopeasti tarkastaa, niin helsinkiläisen opiskelijan mahdolliset tulevat leikkaukset, jos eduskunta nämä vie läpi, vaikuttavat käytettävissä oleviin tuloihin vuoden 27 tasolla niin, että kaikki leikkaukset yhteensä ovat 18,4 prosenttia. On kysyttävä: pidätkö te sitä normaalina, että tässä Eduskuntatalossa leikataan yli 20 prosenttia toimeentulosta, käytettävissä olevista tuloista? Minä pidän sitä äärettömän epäkohtuullisena. Sen takia ajattelenkin, että jonkin verran tässä asiassa on syytä kyllä käyttää malttia.

Ensinnäkin on todettava, että vaikka näitä indeksijäädytyksiä tulee muuallakin, niin opiskelijat ovat ryhmä, jossa eletään todella matalalla tulotasolla. Ja tämä hallituksen kokonaisuus opiskelijoiden osalta tulee syöksemään useimmat opiskelijat yhä suuremmassa määrin köyhyysrajan alapuolelle. Sellaisen politiikan hyväksyminen, jossa tietoisesti työnnetään ihmisiä köyhyysrajan alapuolelle, ei ole enää hallituksen järkevää leikkauspolitiikkaa vaan täysin tyhmää leikkauspolitiikkaa sen takia, että jotenkinhan näiden ihmisten tulee pärjätä ja siitä aiheutuvat ongelmat laajasti tälle yhteiskunnalle voivat olla paljon kalliimpia kuin se, mitä tässä yritetään säästää. Sen takia tuntuu todella oudolta tämä kokonaisuus. Sekä opintotuen indeksijäädytys että asumistuen leikkaus ovat ne kaksi isointa erää, jotka tässä nyt johtavat siihen, että vaikeata tulee olemaan.

Täällä ministeri aikaisemmin päivällä sanoi, että hallituksessa on sovittu, että mitkään leikkaukset eivät voi olla käyttäjille kohtuuttomia. Te pidätte sitä, oliko se, 10,2 prosentin kipurajaa. Tässä tapauksessa kipuraja on täyttymässä monen osalta jo paljon aikaisemmin kuin on ajateltu, mutta suunnanmuutosta ei silti näy. Näyttää siis siltä, että tämä on tyhjää puhetta. Jopa 150 euroa kuukaudessa on pääkaupunkiseudulla Helsingissä asuvan opiskelijan tukien pienentyminen, eikä se tunnu missään. Näyttää siis siltä, että hallitus haluaa, että suomalaiset eivät velaksi elä, mutta opiskelijoiden osalta nimenomaan lähdetään siitä, että tämä ongelma ratkaistaan nyt sillä, että velkapainoisuutta opintotukijärjestelmässä nimenomaan lisätään. Siksi tuntuu todella pahalta indeksijäädytysten todellinen merkitys sekä asumistuen leikkaukset, jotka tässä ovat tekeillä.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

On tietenkin todettava, että opiskelijoiden paikkakunta, asumismuoto, ikä ja opiskelu- paikka määräävät tosiasiassa sen, minkälaisia vaikutuksia tulee, mutta on aivan selvää, että me alamme olemaan nyt sillä tasolla, että opintotuen kokonaisuuteen kohdistuvat leikka- ukset johtavat siihen, että 90-luvulla opiskelleena minulla oli suurin piirtein sama tulotaso kuin näillä nykyopiskelijoilla, ja ikää ja aikaa on mennyt 30 vuotta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.39 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Äskeisen edustaja Krista Kiurun puheenvuoron jälkeen ei ole syytä toistaa niitä erinomaisia asioita, joita hän tuossa toi esille. Periaatteeni ei ole, että sanon samat asiat seuraavassa puheenvuorossa. Mutta haluaisin kommentoida edustaja Rostilan puheenvuoroa, jota pidin kyllä varsin maltillisena, mutta kysyitte minus- ta aivan aidosti siitä, että millä tavalla oppositio sitten näkee, että tätä talouden sopeutusta pitäisi tehdä, kun me vastustamme monissa eri asioissa niitä konkreettisia leikkauksia ja heikennyksiä, joita olette tässä esittäneet.

En usko, että minulla on nyt mitään mandaattia tässä käyttää toisen ihmisen kirjoituksia hyväksi, mutta viittaan edelleen tämän päivän Helsingin Sanomien kolumniin, Sixten Korkmanin kirjoitukseen, jossa todetaan seuraavaa: ”Hallitus esittää suuria julkisten me- nojen leikkauksia. Samalla valtiovarainministeriö arvioi veroasteen eri syistä alenevan vuodesta 22 vuoteen 27 kolme prosenttiyksikköä, mikä vähentäisi verokertymää noin yh- deksän miljardia euroa. Siksi budjettialijäämä pysyy vaalilupausten vastaisesti suurena. Veroasteen alenemista vähentävä, valikoiva verotuksen kiristäminen on tässä valossa pai- kallaan. Se mahdollistaisi kaikkia — myös suurituloisia — rasittavan kipupaketin, ja se oli- si yhteiskunnallisesti reilumpi ratkaisu kuin koko sopeutustaakan kaataminen vähävaraisten harteille. Ansiotuloverotuksen kiristäminen ei ole ratkaisu: pienituloisilla se vahvistaa kannustinloukkua, ja suurituloisten rajaveroasteet ovat jo varsin korkeita. On kuitenkin muita kohteita. Usein mainitaan listaamattomien yritysten veroedut. Tietävästi kukaan riippumaton ekonomisti ei ole koskaan puoltanut tätä verojärjestelmän erikoisuutta, joka on vahvan lobbauksen takia pyhä lehmä. Muitakin kyseenalaisia verotukia on kosolti. Myös välillisessä verotuksessa on kiristämisen varaa.”

Eli kyllä me voimme näistä asioista keskustella myös sieltä tulojen puolelta ja tarkastel- la koko verojärjestelmää ja myös sitten eri leikkausten keskinäistä painotusta, sitä, miten ne kohdistuvat eri väestöryhmiin. Eli siinä mielessä tässä on usein tuotu, varsinkin äsken edustaja Kiurun puheenvuorossa, että 20:n tai lähes 20 prosentin leikkaus kustannustason nousuun verrattuna on erittäin suuri muutos tietyn yhteiskuntaryhmän, tässä tapauksessa opiskelijoiden, eduissa. — Tämä tästä.

Sitten, koska edustaja Reijonenkin on vielä salissa, haluaisin todeta ihan lyhyesti, vaika se meni hänenkin puheenvuorossaan asian vierestä, jolloin vastauksenikin menee: Kun arvostelette meitä nyt siitä, että me teemme ilmastoahdistusta nuorille, niin haluaisin nyt vain todeta, että kun kauniisti puhuitte Kuopiosta, joka oli myös minun koulukaupunkini ja josta tulin viimeksi sunnuntaina junalla mentyäni sinne keskiviikkona, niin sen 40 vuoden aikana, kun olen siellä käynyt, esimerkiksi Itkonniemestä Vaajasaloon olevan jäätien aika vuosittain on lyhentynyt neljästä kuukaudesta kahteen kuukauteen. Ei se ole nyt opposi- tion keksimää ilmastoahdistusta, vaan kyllä tässä meidän ympäristössä jotain ihan todellis- ta tapahtuu.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

17.42 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Tiedä, pitääkö tässä nyt omastakin opiskeluajasta sitten ryhtyä keskustelemaan, että oliko se hyvää vai huonoa, kun täällä moni tuntuu muistelevan sitä aikaa. Itse voin sanoa sen, että olin ehkä onnekaassa asemassa ja pystyin opiskelemaan täysipainoisesti ja saavuttamaan ne opintotavoitteet ihan ajassa ilman, että täytyi edes opintolainaan turvautua, ja eläminenkin onnistui ilman, että opintojen ohella kävi töissä. Mutta koska se ei kaikille opiskelijoille ole mahdollista, niin siinä mielessä tämä opintotuen vahvistaminen kyllä puoltaa näkökulmaa.

Ehkä tuohon, mitä edustaja Tanus nosti esille, että täällä oppositiosta olisi tavallaan peloteltu sillä työssä käymisellä ja sitä, että joutuu opintojen ohessa työskentelemään, jotenkin vastustettaisiin: En ainakaan itse ole tulkinnut, että ainakaan täällä meidän riveissämme sitä opintojen ohella työskentelyä sinällään vastustettaisiin, vaan sitä, jos se hidastaa nimenomaan niissä opinnoissa menestymistä ja etenemistä. Eli siinä pitäisi se tuen taso olla tarpeeksi korkea, että opiskelija pystyy sen toimeentulonsa varmistamaan muuten kuin työskentelemällä, jotta hänen ei tarvitsisi muun muassa vaikka sitä opintolainaa ottaa. Itse olisin aivan valmis poistamaan vaikka tulorajat kokonaan. Jos opiskelija pystyy etenevänsä opinnoissa ja käymään sinä aikana töissä ja hän jaksaa sen, niin miksi ihmeessä hänen pitäisi sitten ryhtyä laskeskelemaan joka kuukausi, paljonko hän saa tienata siellä töissä ilman, että sitten taas ne tuet vähenevät? Mieluummin ehkä sitten mentäisiin tähän suuntaan ja kannustetaan myös sitä kautta siihen työskentelyyn opintojen ohella, mutta ei niin, että tavallaan pakotetaan opiskelijat sen raskaan opiskelun ohella myös sinne työskentelemään, jotta he selviävät siitä elämisestä, koska he eivät välttämättä halua ottaa sitä opintolainaa, joka on taas tulevaisuudessa... Epävarmuus lisääntyy.

Nykyisin jo sanotaan, että se sukupolvi, joka nyt on työelämään siirtymässä, ei välttämättä saavuta sellaista vaurauden tasoa kuin nykyisin ehkä työuransa jo päättävä sukupolvi. Tämä osoittaa, kuinka huolestuttava kehitys meidän yhteiskunnassamme nimenomaan muun muassa ansioiden kehityksessä on. Kyllähän tämä herättää varmasti monessa opiskelijassa epävarmuutta tulevaisuuden suhteen, että onko varmuutta siitä työllistymisestä, kunnollisesta ansiotasosta, oikeudenmukaisesta palkasta, että sitten pystyy muun muassa siitä opintolainasta selviämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.44 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Niin, on aivan totta, että meillä on tässä ajassa monia, monia epävarmuustekijöitä, ja olen aivan samaa mieltä, että opiskelijalle ne opiskelut ovat ensisijaisia ja ei pitäisi missään nimessä olla tilanne, että on ylivoimainen pakko mennä töihin tai ylivoimainen pakko ottaa niitä lainoja — suuria lainoja ainakaan — opiskelun ja taloudellisen pärjäämisen vuoksi. Mutta tosiasia tietysti on, että meidän aika on sellainen, että se ei ole kenellekään helppoa. Ja kun täällä on puhuttu siitä, että opiskelijan euro on pienempi kuin aiemmin, niin tosiasiahan on, että euro on kenelle tahansa, jokaiselle suomalaisellekin, paljon pienempi kuin se on aiemmin ollut.

Halusin tässä vielä nostaa esiin sen, kun edustaja Kemppi viittasi tähän osa-aikatyöhön. Esimerkiksi omaishoitajien suhteen tai joissakin ammateissa tilanne on se, että vaikka haluaisikin, niin ei ole tarjolla niin helposti muuta kuin sitä osa-aikatyötä, ja se on tietysti huomioitava. Ja tässä halusin nostaa vielä perheen ja työn yhteensovittamisen, eliikkä meil-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

lä on erilaisia perhetilanteita: joku on omaishoitaja, jollakin on pieniä lapsia. Se on toisaalta arvokasta työtä kasvattaa ja hoitaa lapsia, mutta toisaalta siinä voivat olla ne opiskelut tai sitten työnteko, ja tämä perheen ja työn ja opiskelun yhteensovittaminen on erittäin tärkeää.

Tuosta opintorahan huoltajakorotuksesta, mistä on monet kerrat täällä puhuttu: Kristillisdemokraatithan jo vuosia, vuosia sitten sitä ajoivat ja ovat puhuneet siitä nimenomaan sen takia, että täytyy perhe ja opiskelu pystyä yhdistämään. Nyt kuitenkin se on vähän päälle 140 euroa opintorahan lisäksi, jos on lapsi perheessä. Ajattelen, että se on kuitenkin jo jonkinlainen lisä siihen opintorahaan, jos puhutaan yli 140 euron huoltajakorotuksesta.

Mutta sitten se, mitä halusin vielä lisäksi nostaa: On puhuttu näistä mielenterveyden haasteista, nuorten ja opiskelijoiden mielenterveyden haasteista, ja sitäkin linkitetty tietyllä tavalla työntekoon. Tietysti voi olla monia, monia syitä, mutta itse kyllä olen ajatellut yhtenä mahdollisena syynä osalle ainakin myös sen, että se linkitetään yksinäisyyteen. Kun yksinäisyys on yksi Suomen kansantauteja ja se on yksi riskitekijä monenlaisiin muihinkin mielenterveyden haasteisiin, niin kuinka paljon osuutta on sitten myös sillä, että opiskelijat ovat ruvenneet hyvin laajalti myös asumaan yksikseen? Ennen asuttiin kuitenkin opiskelijakämpissä tai soluasunnoissa ja oli paljon yhteistä ja vietettiin aikaa yhdessä muutenkin kuin opiskeluissa. Nykyisin tavattoman monet opiskelijat asuvat yksin, ja silloin jos rupeavat kertymään ne paineet ja taakat ja yksinäisyys tai jotkut ristiriidat ja sitten vielä asutaan yksin, niin itse kyllä ajattelen, että välttämättä se ei ole ehkä se paras asumismuoto myöskään kaikille. Siinä mielessä kyllä rohkaisisin opiskelijoita myös miettimään näitä so-
lunvaihtoehtoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä nyt on pakko käyttää puheenvuoro. Edustaja Tanus tässä aiemmin totesi, että oppositio pelottelee täällä opiskelijoita ja muita henkilöitä sillä, että kertoo näistä hallituksen toimenpiteistä ja vaikutuksista. Samassa puheenvuorossa edustaja Tanus aiemmin totesi, että he auttavat tämän työttömyysturvavan suojaosan poistolla näitä osa-aikaisia siirtymään kokoaikatyöhön. Täytyy sanoa kyllä sen verran, että vuonna 2022 Tilastokeskuksen mukaan Suomessa oli 100 000 osa-aikatyötä tekevää henkilöä, jotka halusivat tehdä kokoaikatyötä. Nyt kuulostaa aika kummalliselta, että te niin kuin autatte leikkaamalla sen suojaosankin pois sieltä työttömyysturvasta, että he siirtyisivät tekemään kokoaikatyötä. Voi olla, että nyt ne, keiltä tämä suojaosa leikataan — ja se vaikuttaa heidän toimeentuloonsa merkittävästi — eivät kyllä ehkä ota asiaa ihan noin niin kuin te hienosti sen kuvasitte, että te haluatte heitä auttaa. Minä koen kyllä asian valitettavasti aivan toisin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

17.49 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Vähän ehkä tähän taloudelliseen näkökulmaan. Se taloustilanne, missä Suomi tällä hetkellä on, on erittäin vakava, ja leikkauksia on tehtävä. Voin henkilökohtaisesti sanoa, että tuossa keltaisessa budjettikirjassa on ihan sellaisiakin leikkauksia, mitä voin itse tavallaan kannattaa, mitkä ehkä kertovat siitä, että jos politiikassa on tehtävä arvovalintoja, kun kaikkea sitä hyvää, mitä meillä yhteiskunnassa on, ei ehkä tämä taloudellinen tilanne mahdollista, niin jostain sitä rahaa siinä mielessä täytyy ot-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

taa ja menoja myös supistaa. Ehkä tietyssä mielessä on valitettavaa, että muun muassa kehitysyhteistyöstä joudutaan leikkaamaan, mutta se on ehkä tässä tilanteessa välttämättömyys, jotta pystytään sitten suojaamaan muita yhteiskunnan menoja. Tätä taustaa vasten toivoisin ehkä hallitukselta enemmän arvottamista siinä, ajateltaisiinko nyt niin, että koska on nyt sitten — retoriikan pohjalta ainakin — pakko leikata, niin kohdistettaisiin ne leikkaukset nyt jonnekin muualle kuin vaikka siihen opiskelijoiden toimeentuloon ja opiskelijoiden hyvinvointiin, ajatellen sitä tulevaisuuden kasvua. Tämä on ehkä viesti ennen kaikkea siitä oikeudenmukaisesta politiikasta, mitä pystyisi tekemään sukupolvien ylitse, että olisi nyt edes kädenojennus sille tulevalle sukupolvelle ja sitten katsottaisiin niitä säästöjä muilla keinoilla.

Ja en voi tässäkään keskustelussa nyt tätä — valtion budjetissa ehkä pientä asiaa mutta symbolisesti merkittävää — solidaarisuusveron alarajan nostamista olla ottamatta huomioon. Kyllä sillä yli 60 miljoonalla eurolla pystyttäisiin vaikka tähänkin asiaan laittamaan enemmän niitä euroja, mutta sen sijaan me tässäkin salissa istuvat ihmiset saamme ensi vuonna huomattavasti enemmän niitä euroja käteen. Ehkä tässäkin voisi miettiä vielä sitä, ovatko ne mittavat veronalennukset tässä taloustilanteessa nyt ihan se parhain keino valtiontalouden tervehdyttämiseksi. [Aki Lindén: Se 60 miljoonaa on just sama kuin tämä indeksijääditys!] — Kappas kummaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.51 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin, kyllä tässä on varmasti monia eri sektoreita, ja puoliväliriihi kun on lähenemässä ja tämä taloustilanne on, mikä on, niin voi olla, että siellä tulee vielä ehkä moniakkin lisälinjauksia. Katsotaan, mitä tuleman pitää. Toivottavasti taloustilanne muuttuu ja ei tarvitsisi enää lisäleikkauksia tai -kiristyksiä tehdä, mutta tällä hetkellä tilanne ei kovin hyvältä näytä. Osasyynä tietysti on, että velkaa on otettu viime kaudellakin aika lailla paljon ja ne korot ovat ihan toisenlaisissa luvuissa kuin mitä viime kaudella kuultiin useamman kansanedustajan suulla. [Krista Kiurun välihuuto] Muistan istuneeni tässä salissa ja ihmetelleeni, kun sanottiin, että velkahan on nyt niin halpaa ja kaikki eivät edes maksa sitä takaisin ja tarvitseeko sitä välttämättä maksaa takaisin ja niin edelleen, senttiäppisiä, ja nyt me olemme tilanteessa, jolloin myös korkokuluihin menee tavattoman paljon rahaa. [Krista Kiurun välihuuto]

Mutta itse asiassa se, minkä takia pyysin tämän puheenvuoron vielä, oli tämä edustaja Suhosen maininta siitä, kun sanoin, että pyrimme auttamaan työnhakijoita.

On totta, että meillä on monia sektoreita, missä on ehkä vaikea saada kokopäivätyötä. Monet haluaisivat kokopäivätyön mutta eivät ole onnistuneet sitä saamaan, ja siihenkin on erilaisia syitä. Se, mitä tarkoitin, kun sanoin, että pyritään auttamaan, on lähinnä työvoimatoimiston eri palveluita. Jos meillä on työntekijöitä, joilla on haasteita esimerkiksi koulutustasossa, niin voimme päivittää ehkä koulutuspuolta, tai jos jollakulla on jaksamisen tai terveyden kanssa haasteita, niin pyrimme saamaan ne asiat kuntoon ja kuntoutukseen, jotta tällaiset esteet, jos niitä mahdollisesti sieltä löytyy, saadaan poistettua ja pystytään sillä tavalla tukemaan ja auttamaan ihmisiä työn kynteen ja kokopäiväiseen työhön kiinni.

Sitten toisaalta, niin kuin minä tiedän ja sieltä jotenkin ajatus jo kuuluu päähäni, kun sanotaan, että kaikki eivät kykene siihen, niin varmasti työnhakijoissa on myös heitä, jotka eivät ole työkykyisiä, jotka edelleenkin ovat siellä työnhakijoina. Olen kyllä sitä mieltä, että jos tilanne on se, että ei ole ihminen kuntoutettavissa enää työelämään tai pysty kou-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

luttautumaan, jos on esimerkiksi työkyvytön tavalla tai toisella tai esimerkiksi sairauseläkkeen tarpeessa, niin sellaiset ihmiset pääsisivät sellaisten tukien ja apujen piiriin, jotta heidän ei tarvitsisi olla siellä työnhakijoina eikä myöskään toistuvasti työvoimavirkailijoiden haastateltavina ja niin edelleen.

Tällä hallituksella kuitenkin on se näkemys ja tahtotila, että kaikkia niitä työikäisiä ja työkykyisiä, jotka jonkun tuen ja avun turvinkin pystyvät tarttumaan ja tekemään kokopäivätyötä, jos se suinkin on mahdollista, tai ainakin sellaista työtä, jolla tulee toimeen, me pyrimme siihen kannustamaan ja tukemaan, jos se vain on mahdollista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.54 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Sanon vielä nyt virallisesti paikalta pidettävässä puheenvuorossa sen, minkä äsken tuossa välihuutona sanoin. On ehkä sattumaa, että se säästö, mikä nyt syntyy tästä opintorahaan kohdistuvasta indeksijäädytyksestä, on suunnilleen samankokoinen kuin juuri tämä solidaarisuusveron alarajan nostosta valtiolle kertyvä verotulojen vähennys. Eli 30 euroa kuukaudessa kerrottuna kymmenellä opintorahakuukaudella kerrottuna 200 000 opiskelijalla tuottaa 60 miljoonaa euroa, eli nämä menevät hyvin lähekkäin. Eli tässä on kysymys aika pitkälti arvovalinnoista. — Kiitos. [Krista Kiuru: Ja kaljaverotuksen laskulla saisi jo puolet indeksikorotuksesta! — Ilmari Nurminen: Mitäs siihen sanot?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

17.55 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Haluaisin nyt muistuttaa, että kun tässä puhutaan solidaarisuusveron alarajan noston tuomista verotulojen vähennyksistä, niin tämä solidaarisuusverohan on jo aikanaan tehty määräaikaiseksi ja sen olisi pitänyt loppua jo pitkän aikaa sitten. Se olisi loppunut ohjelmien mukaan myös ennen tämän hallituskauden alkua, joten ymmärtääkseni tällä ihan peruslogiikalla sehän, että sitä jollakin tavoin jatkettiin, tuo lisää verotuloja. [Krista Kiurun välihuuto]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Keskustelu

15.03 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt annettava hallituksen esitys koskee siis akkuasetuksen toimeenpanoa ja akkujen ja paristojen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymistä ja nimeämistä ilmoitetuksi laitokseksi. Esitys on siis varsin hallinnollis-tekniinen, ja sillä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia toiminnanharjoittajien tai viranomaisten toimintaan.

EU:n akkuja ja paristoja sekä jäteakkuja ja -paristoja koskeva asetusta on siis annettu 12. heinäkuuta 2023, ja sen soveltaminen alkaa jäsenvaltioissa pääosin 18. helmikuuta 2024, jolloin myöskin tämä nyt käsillä oleva hallituksen esitys on tarkoitus lainsäädäntöön voimaan saattaa. Asetus on siis sinällään jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa sääntelyä, mutta asetuksen tueksi tarvitaan kansallista täydentävää sääntelyä muun muassa toimivaltaisten kansallisten viranomaisten osalta. Asetuksen kansallisessa täytäntöönpanossa on tarkoitus edetä kahdessa vaiheessa: nyt siis annetaan esitys arviointilaitosten hyväksymisestä ja toisessa vaiheessa tehdään loput tarvittavat muutokset kansalliseen säädäntöön.

Esityksen mukaan jätelakiin lisättäisiin säännökset ilmoitetuksi laitokseksi hyväksymistä koskevasta hakemuksesta, toimivaltaisesta viranomaisesta ja kansallisesta hyväksyntä- ja ilmoittamismenettelystä. Vaatimustenmukaisuuden arvioinnin suorittaa siis ulkopuolinen riippumaton kolmas osapuoli, niin sanottu vaatimustenmukaisuuden arviointilaitos. Esityksen mukaan ympäristöministeriö toimisi vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymisestä ja ilmoittamisesta vastaavana viranomaisena, ja näin ollen, kun ympäristöministeriö on ilmoittanut vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen komissiolle, sitä kutsutaan ilmoitetuksi laitokseksi. Tältä osin kyseessä on uusi viranomaistehtävä akkujen ja paristojen osalta.

Käytännössä siis niiden toimijoiden, jotka haluavat hakea ilmoitetuksi vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitokseksi, on haettava hyväksymistä ympäristöministeriöltä ja hakemukseen on liitettävä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston akkreditointiyksikön antama akkreditointitodistus siitä, että vaatimuksenmukaisuuden arviointilaitos täyttää akkuasetuksen vaatimukset. Hakemuksen ja siihen liittyvien asiakirjojen arvioiminen, ilmoitusmenettely ja valvonta lisäävät hieman ympäristöministeriön hallinnonalan velvoitteita. Tehtävien ei kuitenkaan arvioidaan aiheuttavan tarvetta lisähenkilöstölle ympäristöministeriössä.

Kokonaisuudessaan tämä varsin kapea, hallinnollinen hallituksen esitys kytkeytyy siinänsä tärkeään asiaan, eli akkujen kysynnän määrän arvioidaan 14-kertaistuvan Euroopassa lukien vuodesta 2018 vuoteen 2030, tärkeimpänä syynä liikenteen sähköistyminen ja sähkövirtaa käyttävien langattomien laitteiden yleistymisen. Tästä syystä akkuasetus EU:ssa korvaa vanhan vuoden 2006 akku- ja paristodirektiivin uusien päivitettyjen säädösten voimaan saattamiseksi.

Käytännössä siirtymäaikaisten jälkeen otetaan käyttöön myös hiilijalanjälkitarkastelu akuissa ja paristoissa ja uusia rajoituksia akkujen sisältämille haitallisille aineille. Siis suoraan EU-laajuisesti voimaan tulevalle suoraan sovellettavalle asetuksella nostetaan myös akkujen ja paristojen keräystavoitteita ja parannetaan myynnissä olevien kertakäyttöparistojen laatua sekä jatkossakin vahvistetaan mahdollisuus palauttaa käytetyt akut ja paristot ilmaiseksi niiden myyjille.

Näin ollen tämä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten arviointia, hyväksymistä ja ilmoittamista koskeva hallituksen esitys on siis tarkoitus saattaa voimaan ensi helmikuus-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

sa samanaikaisesti EU:n akkuasetuksen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia koskevien säännösten soveltamisen kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten otetaan puheenvuoro. Siellä on edustaja Hoskonen.

15.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Hieman uskallan olla eri mieltä ministerin kanssa asiassa, ei periaatteen vuoksi vaan asian vuoksi. Kyllä ihmettelen, että kokoomuslainen ministeri esittelee valtavaa byrokratian kasvattamista tähän maahan. Ymmärrän toki, että tiettyjä laatuvaatimuksia on autoilla, ruohonleikkureilla, kahvinkeittimillä, mutta aikooko ministeri nyt virkauransa aikana ruveta tarkastuttamaan ruohonleikkurit, kahvinkeittimet sun muut? Tähänkään asti eri koneita, mitä on tähän maailmaan tehty, ei ole tarkastettu. On asetettu esimerkiksi autoille tietyt vaatimukset liittyen turvavöihin, korin vahvuuteen, airbageihin, päästöihin ja niin edelleen, mutta eihän siellä ole yhtään virkamiestä vahtimassa. Tämähän rupeaa muistuttamaan Neuvostoliittoa, jossa kaikki on hallinnoitu ja jokaiselle asialle on tarkastaja ja vielä ylitarkastaja istuu ministeriössä.

Ja väite siitä, että tähän ei tarvita lisää virkamiehiä: ei tällä hetkellä tarvita, ministeri on aivan oikeassa, mutta kunhan vuosi tai kaksi menee, niin tulemme näkemään, että ministeriö vaatii kymmentä uutta virkamiestä vahtimaan akkuja. Jos siihen mennään, niin minunkin kotonani on monia akkuja monessa muussa tarkoituksessa kuin pelkässä puhelimessa olevia akkuja.

Saatan joutua liriin puheideni takia, mutta sen riskin minä kyllä otan, koska eihän tästä hommasta tule enää mitään, kun Euroopan unioni alkaa hallinnoida meidän akkujen laatua. Sitten ollaan esittämässä lisää virkamiehiä ja sitten annetaan erilaisia tarkastukseen liittyviä oikeuksia jollekin taholle, joka ihan varmasti kirjoittaa laskuja. Kuka tämän kaiken lystin maksaa? No, tässä salissa silmävaraisen arvioni mukaan niitä on noin 20 henkeä, eli veronmaksajathan tämän maksavat. Voi hyvänen aika! Olemme kymmenen miljardin velkaantumisvauhdissa, ja lisää byrokratiaa luodaan.

Paremminkin toivoisin, että ministeri keskittyisi urallaan vaikka nyt oikeiden ympäristöasioiden hoitoon, vaikka siihen, että lopetettaisiin tässä maassa esimerkiksi jätteen tuonti Italiasta. Miksi te ette siihen aseta virkamiestä tutkimaan, paljonko päästöjä tulee, kun ajetaan ympäri maailmaa jätettä tänne? Estätte omalla toiminnallanne ja kaikilla voimillanne sen, että tässä maassa ei turvetta voida polttaa. Te teette valtavaa ympäristövahinkoa, kun tuprutatte helsinkiläisten silmille valtavan määrän erilaisia jätteitä taivaan tuuliin, kun italialaista jätettä poltetaan täällä. Siellä teillä olisi valtava ympäristöteko, arvoisa ministeri. [Puhemies koputtaa] Käyttäkää energiaanne sinne, siinä tapahtuu hyviä asioita: ei mene ihmisten hengitysilma pilalle, ja saamme tällä keinoin hyötyä tälle yhteiskunnalle.

Nyt ollaan menossa siihen, että unioni rupeaa kohta määräämään taskulampuista. Tänä aamuna käytiin muuten kahvia keittäessäni taskulamppua, jossa on led-paristot ja joka on ladattava. Toivon mukaan en syylistynyt rikokseen, mutta kahvi oli kyllä kuitenkin hyvää. Toivon, että tällainen järjettömyys lopetetaan, kun eihän tässä ole enää mitään tolkkua, kun alkaa olla ministeriä, valvojaa ja virastoa ja sitten on vielä ministeriön virkamies, joka ylimpänä tuomarina 15 valituksen jälkeen antaa tuomion, että Hoskonen kahvinkeitin akku oli laitton. — Ei muuta.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata lyhyesti? Yksi minuutti.

15.10 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos tietysti painavista huolista sikäli, että byrokratiaa pitää aina pyrkiä välttämään.

Kuten edustaja Hoskonen varmasti tietääkin, niin tässä on kyse suoraan sovellettavana voimaan tulevasta EU:n akkuasetuksesta ja sen mukaisesta arviointilaitosten hyväksymismenettelystä, josta ei muulla tavalla voida tätä soveltaa. Muuten markkinat olisivat entistä pahemmin solmussa, jos ei tiedetä, kuka näitä arviointilaitoksia hyväksyy ja kuka ei.

Myöskin täytyy sanoa, että tämän esityksen osalta eivät ole sen enempää paristojen ja akkujen myyjät kuin käyttäjätkään esittäneet suuria huolia byrokratian lisääntymisestä. Huomattavasti haastavampia lainsäädäntöehdotuksia tässä mielessä, kun EU-lainsäädäntöä yhteisesti toteutamme, joudumme tässä salissa käsittelemään. Mutta varmasti toimeenpanossa on syytä pitää huolta siitä, että tässäkään asiassa ei turha byrokratia lisäännä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelevä ministeri ei ole vielä paikalla, joten mennään puhujalistaan. Edustaja Peltonen, Eemeli.

Keskustelu

15.12 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Vaikka Suomi on ollut Euroopan unionin jäsen jo vuosikymmeniä, kuulen aina silloin tällöin kysymyksen, onko unionista mitään hyötyä ihmisten tavallisen arjen kannalta. Tämä hallituksen esitys, jolla toimeenpannaan Euroopan unionin direktiiviä, on hyvä osoitus unionin kyvystä parantaa ihmisten arkea konkreettisesti. Jälleen voidaan siis sanoa, että kyllä, Euroopan unionista on paljon hyötyä myös tavallisen arjen tasolla.

Radiolaitedirektiivin muutoksella EU pyrkii yhdenmukaistamaan pienten sähkölaitteiden, kuten matkapuhelinten, laturiliitäntää. Jatkossa kaikkia direktiivin soveltamisalaan kuuluvia laitteita pitää voida ladata yhtenäisellä USB-C-liitännällä. Samalla kuluttajien asemaa parannetaan laitteita ostettaessa.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Tämä muutoshan on sellainen, jota on toivottu jo pitkään. Direktiivissä ja sitä toimeenpanevassa hallituksen esityksessä parannetaan sekä kuluttajien asemaa että pienennetään elektroniikkaromun määrää, jota erilaisten latureiden ostosta on tähän asti syntynyt osana arkipäivän kulutusta. Kuluttajien ja ympäristön edut lyövät siis tässä esityksessä kättä, ja hyvä niin.

Jos jotain kriittistä tästä esityksen taustalla olevasta direktiivistä haluaa sanoa, niin tietenkin tätä muutosta yleislaturista olisi kaivattu jo paljon aikaisemminkin. Tästähän on jo vuosia käyty keskustelua, mutta kuten usein, niin tämänkin asian osalta voidaan todeta, että parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Uskon, että eduskunta saa tämän tarpeellisen, hyvän muutoksen käsiteltyä varmasti ripeästi ja sangen yksituumaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Harakka, poissa. — Edustaja Wallinheimo.

15.13 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Peltonen totesi, tämä on erittäin hyvä uudistus, ja tällaisia tosiaan toivoisi EU:sta tulevan enemmänkin.

Kun kuluttajan tarvitsisi jatkossa ostaa vähemmän erilaisia latureita ja samalla niiden hintojen ennustetaan laskevan, niin kuluttajat säästäisivät tässä yli puoli miljardia euroa EU:ssa, joten tässä on myös erittäin hyvä säästökulma.

Myöskin komission vaikutusten arvioinnin mukaan ehdotuksella olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia. Se vähentäisi sähkö- ja elektroniikkaromun määrää, mikä puolestaan on tärkeää vihreään ja digitaaliseen talouteen siirtymisen kannalta. Vuodessa itse asiassa elektroniikkaromua näistä käyttämättömistä latureista syntyy peräti 11 000 tonnia, joten tällä on vaikutusta myös ympäristön kannalta.

Lausuntojen perusteella, arvoisa puhemies, lakiehdotuksen mukaisia muutoksia ja sen tavoitteita pidettiin lähtökohtaisesti kannatettavina, positiivisina ja hyödyllisinä, eli ei muuta kuin eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harakka.

15.15 Timo Harakka sd: Arvostettu rouva puhemies! Tämä esitys on pieni askel mutta ehdottomasti oikeaan suuntaan. Meillähän tässä digitaalisessa taloudessa taikka datakapitalismissa suuri ongelma tällä hetkellä on se, että markkinavoima keskittyy muutamalle suurelle alustatoimijalle, ja se ongelma vain voimistuu sitä mukaa, kun tekoälykehitys jatkaa tätä keskittymiskehitystä. Tällöin kaikki ne toimet, jotka tietyllä tavalla purkavat näitä kytkentöjä, joita näillä suurilla alustayhtiöillä, megaluokan alustayhtiöillä, on — joko horisontaalisessa riippuvuusketjussa eli sellaisessa, että erilaiset palvelut ovat riippuvaisia näistä muutamasta suuresta mega-alustasta, tai sitten tässä tapauksessa erityisesti tässä vertikaalisessa riippuvuusketjussa, jossa ainoastaan saman yhtiön, nimeltä mainitsemattoman omenalogoa käyttävän yhtiön, omat tuotteet ovat yhteensopivia niiden kanssa — kaikkien näitten pakotettujen riippuvuussuhteiden ja monopolien ja oligopolien purkaminen johtaa Suomen kaltaisen valtion kannalta edullisempaan kilpailutilanteeseen, jossa myös pienestä maasta ponnistavat, pienet ja keskisuuret innovatiiviset ja aidosti uutta luovat yritykset pääsevät kiinni kohtuullisin ehdoin sellaiseen markkinaan, joka muutoin uhkaa keskittyä ja tällä tavalla johtaa oikeastaan kilpailun vesittymisen kautta myöskin innovaatioiden vähenemiseen.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

6. Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle Ahvenanmaan maakuntapäivien aloitteesta, joka sisältää ehdotuksen laiksi vaalilain muuttamisesta

Muu asia M 3/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohlien jälkeen. — Keskustelu, edustaja Löfström.

Keskustelu

15.17 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! I det här initiativet av Ålands lagting föreslås att vallagen ändras så att en av Finlands Europaparlamentariker väljs från landskapet Åland för att kompensera för den behörighet som genom EU-medlemskapet har överförts till unionens kompetensområde. För två veckor sedan behandlade vi en lagmotion i samma ärende som jag har undertecknat.

Det här är ett förslag som hela Ålands självstyrelse står bakom. Lagtinget gör inte den här typens initiativ ofta. Senast var år 2018 i exakt samma ärende.

Genom självstyrelsen har landskapet Åland en unik och långt utvecklad självstyrelse som innefattar överförd lagstiftnings- och förvaltningsmakt från Finlands riksdag och regering. Då landskapet tillsammans med resten av landet godkände ett inträde i Europeiska unionen, överfördes även en betydande del av denna lagstiftningsmakt till unionen.

Europeiska unionen erkänner endast länder som sina medlemmar och därmed är bestämmelserna om dessa organ även uppbyggda runt medlemsstaterna. Självstyrda områden inom unionens medlemsstater kan inte tilldelas representation i unionens organ i eget namn, utan endast ifall medlemsstaterna internt beslutar att fördela makten så.

Vissa självstyrande områden inom unionen har tidigare erhållit egna ledamotsplatser i Europaparlamentet. Som exempel beslöt Danmark att överlåta ett av sina mandat i Europaparlamentet åt självstyrda Grönland. Även Belgien har tilldelat landets tyskspråkiga region en egen plats.

I motsats till ovanstående exempel har Finland hittills beslutat att inte ge ett av landets mandat i Europaparlamentet till Åland, detta trots att Ålands konstitutionella ställning genom självstyrelselagen är betydligt starkare än andra lagstiftande regioners ställning i Europa. Då man vid anslutningen till EU fattade beslut beträffande bestämmelserna om hur Finlands representanter skulle väljas, valde man en linje där hela landet utgjorde en enda valkrets. I regeringens proposition beträffande lagförslaget poängterades dock att landskapet Åland innehar en särställning som baserar sig på den då gällande regeringsformen och som har garantier även i internationell rätt.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

För att kompensera att Åland även överlät lagstiftningsbehörighet till unionen ansågs det befogat att genast inleda förhandlingar med unionen om att Finland skulle tilldelas en extra plats i Europaparlamentet. Därmed klargjorde den dåvarande regeringen att en åländsk representant är konstitutionellt berättigad. Vidare poängterades att landskapets möjligheter att påverka den nationella beredningen av gemenskapsärendena, då främst lagstiftning, bör tryggas i tillräcklig grad.

Även statsminister Vanhanens andra regering klargjorde senare behovet av att kompensera landskapet Åland för den behörighet som genom EU-medlemskapet har överförs till unionens kompetensområde. Som en följdåtgärd av ratificeringen av Lissabonfördraget, genom vilket Europaparlamentets betydelse och makt i EU:s beslutsprocess ökade, fattade statsrådet den 23 april 2009 ett principbeslut om Ålands medverkan och inflytanden i EU-ärenden. I principbeslutet, som gäller tills vidare och vilket riksdagens grundlagsutskott senast 27 april 2018 understrukt, stadgas att regeringen ska medverka till att utveckla landskapets inflytande på arbetet i Europaparlamentet och att i kommande förhandlingar på gemenskapsnivå om fördelningen av parlamentsplatser hävda Ålands internationella särställning och självstyrande status.

Grundlagsutskottet har tidigare granskat frågan och senast i dag gett ett nytt utlåtande. Utskottet har konstaterat att trots att förslaget inte kan ses direkt förenligt med proportionalitetsprincipen finns det inga konstitutionella hinder för att Åland ska få en egen plats. Grundlagsutskottet har slagit fast att lösningen på frågan om Ålands representation i Europaparlamentet i sista hand måste vara politisk.

Ärade talman! Europaparlamentet godkände tidigare i år ett förslag om att platserna i parlamentet utökas och att Finland får en plats till. Finlands platser ökar således från 14 till 15. I och med att Europeiska unionens medlemsstater självständigt bestämmer om fördelningen av sina ledamotsplatser i Europaparlamentet, kan det konstateras att frågan om en åländsk plats hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet. Faktumet att Finland tilldelas en ytterligare plats i parlamentet möjliggör nu att i enlighet med tidigare principbeslut säkerställa Ålands representation inom EU:s organ utan att antalet mandat tillgängliga för de registrerade partierna i riket i praktiken skulle minska.

Arvoisa rouva puhemies! Kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, osa maan toimivallasta päättää itsenäisesti lainsäädännöstään siirrettiin unionille. Unionin jäsenmaille on hyvitetty tämä toimivallan siirto antamalla pysyvä edustus unionin päättävissä elimissä. Tämä on tärkeä edellytys sille, että Suomella on realistiset ja tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valvoa etujaan ja vaikuttaa Euroopan unionin kehitykseen.

Ahvenanmaalla on itsehallintolain nojalla ainutlaatuinen ja pitkälle kehitetty itsehallinto, johon sisältyy siirretty lainsäädäntö- ja hallintotoimivalta Suomen eduskunnalta ja hallitukselta. Kun maakunta yhdessä muun Suomen kanssa hyväksyi liittymisen Euroopan unioniin, siirrettiin myös merkittävä osa tästä lainsäädäntövallasta unionille. Kyseisestä toimivallan siirrosta ja ainutlaatuisesta erityisasemastaan huolimatta maakunnalla ei ole omaa edustusta Euroopan unionin elimissä. Euroopan unioni tunnustaa ainoastaan maita jäsenikseen, ja näin ollen EU:n elimiä koskevat säännökset on rakennettu jäsenvaltioiden ympärille. Tiettyt itsehallinnolliset alueet unionissa ovat aiemmin saaneet omat edustajanpaikat Euroopan parlamentissa. Esimerkiksi Tanska päätti luovuttaa yhden edustajanpaikastaan Euroopan parlamentissa itsehallinnolliselle Grönlannille. Myös Belgia sai unionin aikaisemman laajenemisen yhteydessä pitää ylimääräisen edustajanpaikan sillä perus-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

telulla, että paikka annetaan maan saksankieliselle vähemmistölle, jonka suhteutettua väestölukua voidaan verrata Ahvenanmaan väestölukuun.

Koska, arvoisa puhemies, Euroopan unionin jäsenvaltiot päättävät itsenäisesti Euroopan parlamentin edustajanpaikkojensa jaosta, voidaan todeta, että kysymys Ahvenanmaan edustajanpaikasta kuuluu eduskunnan lainsäädäntövaltaan. Se tosiseikka, että Suomelle annetaan yksi lisäpaikka parlamenttiin, mahdollistaa nyt sen, että Suomi aikaisempien periaatepäätösten mukaisesti varmistaa Ahvenanmaan edustuksen EU:n elimissä ilman, että valtakunnassa rekisteröityjen puolueiden edustajanpaikat vähenisivät. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Kokko.

15.24 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tästä varmasti saadaan, toivottavasti ihan tulevaisuudessa, hyvää demokratiakeskustelua aikaiseksi. Ainakin Euroopan parlamentin vaalien osalta olen pitänyt hyvänä sitä, että Suomessa koko maa on yhtä samaa vaalipiiriä, josta valitaan tasa-arvoisesti ne henkilöt, jotka sitten Suomea, suomalaisia ja laajemmin omia eurooppalaisia puolueyhmiään edustavat Euroopan parlamentissa. Tiedostan kyllä sen perinteen ja historian ja sen merkityksen, mikä Ahvenanmaan maakunnalla ja sen erityisasemalla osana Suomen tasavaltaa on, ja se on hieno arvo sinänsä. Mutta ehkä tässä suhteessa peräänkuuluttaisin nimenomaisesti sen hallintorajan ja hallintoyksikön sijaan nimenomaan sitä demokraattista näkökulmaa, jossa kaikilla kansalaisilla Suomessa riippumatta siitä, missä he asuvat, on ihan yhtäläiset oikeudet siihen, ketkä voivat asettua Euroopan parlamentin vaaleissa ehdolle, riippumatta siitä, mistä paikkakunnalta he ovat, ja ennen kaikkea, että koko maasta heitä voidaan äänestää. Mikään ei estä tavallaan nykyjärjestelmässä sitä, etteikö niin sanotusti Ahvenanmaan edustaja voisi nousta jo nykyjärjestelmänkin puitteissa Euroopan parlamenttiin, mikäli kansalaiset demokraattisesti katsovat, että sille annetaan se painoarvo, että hänet nimenomaan sinne Euroopan parlamenttiin halutaan lähettää. Tässä suhteessa, kun tämä keskustelu varmasti EU-vaalien lähestyessä tulee entisestään lisääntymään, toivoisin, että otettaisiin ehkä enemmän myös tätä demokraattista näkökulmaa tässä huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

15.26 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Den här frågan är av principiell vikt för Åland eftersom Ålands lagting har gett ifrån sig beslutandemakt på samma sätt som Finlands riksdag utan att ha blivit kompenserat för den. Enligt Ålands självstyrelselag fördelas behörigheten kring lagstiftningen på riksdagen och på lagtinget, och till exempel gällande miljö, en stor EU-fråga, är de frågorna till 100 procent lagtingets behörighet. Den makt som lagtinget gav ifrån sig gavs till den Europeiska unionen utan att Åland och lagtinget blev kompenserade på samma sätt som riksdagen genom en plats vid ministerrådet samt också de platser som Finland fick i Europaparlamentet. Så även om man här kan säga att Åland också representeras av de Europaparlamentariker som Finland väljer, finns det en stor skillnad eftersom lagtinget har gett ifrån sig sin behörighet till EU, och det var en behörighet som inte gick via riksdagen eftersom den lagstiftningsmakten är exklusiv för lagtinget. Därför är det här initiativet av Ålands lagting — en rätt att ge initiativ som lagtinget har och som man använder väldigt sällan — ytterst motiverat.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tiivistetty käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2023 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2023 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua, ja sen aloittaa edustaja Räsänen, Joona.

Keskustelu

15.29 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Harva olisi varmasti kauden alkaessa uskonut, että ensimmäinen nykyisen, istuvan oikeistohallituksen tekemä verouudistus on veronkiristys. Ja, arvoisa puhemies, sitähan me olemme tänään täällä käsittelemässä. Hallitus ensi töikseen todella toi eduskuntaan esityksen, jolla toteutetaan tämä kiinteistöverouudistus, jossa maapohjan kiinteistövero eriytetään yleisestä kiinteistöveroprosentista ja samalla sitten niitä alarajoja lainsäädännöllisesti nostetaan, mikä tosiasiallisesti tarkoittaa sitten monelle kiinteistön omistajalle veronkorotusta, koska kunnat joutuvat nämä alarajan nostot viemään omiksi päätöksikseen nyt sitten tämän kuun aikana.

Arvoisa puhemies! Tästä sisällöstähän päätettiin ennen eduskunnan istuntotaukoa tuossa toissa viikolla. Silloin täällä täysistunnossa, kun asia oli ensimmäisessä käsittelyssä, paljon käsiteltiin sitä, että itse tämä uudistus eli se, että yleinen kiinteistövero ja maapohjan vero eriytetään, on aivan perusteltu, mutta huomattavan paljon kritiikkiä niin lausunnonantajilta kuin myös sitten valiokunnan kuultavilta asiantuntijoilta on tullut nimenomaan tämän alarajan pakkonostosta, jonka hallitus nyt sitten enemmistöllään meni säätämään. Sosiaalidemokraattien linja olisi ollut se, että tämä eriyttäminen olisi toteutettu mutta oltaisiin jätetty kunnille mahdollisuus käyttää sitten sen maapohjan veron vaihteluvälin puitteissa omaa harkintaa siitä, halutaanko sitä nostaa vai ei. Tämä olisi ollut perusteltua varsinkin siitä syystä, että tämä veronkorotus, jonka hallitus nyt tänne kiinteistöveroon toi, kohdistuu tosiasiallisesti suuremmassa määrin tänne pääkaupunkiseudulle, varsinkin Helsinkiin ja Espooseen ja osittain sitten Uudenmaan muihin kehyskuntiin, ja tältä osin täällä asuvilla ja täällä kiinteistön omistavilla ihmisillä todella on nyt sitten edessä se, että kiinteistövero nousee tämän hallituksen päätöksen johdosta.

Erityisen ongelmallinen tämä kiinteistöveron uudistus on siitä näkökulmasta, että valtakunnassa on paljon puhuttu tarpeesta tehdä tämä kiinteistöveron kokonaisuudistus, johon liittyy myös tämä arvostamisuudistus. Elikkä tosiasiallisesti tiedämme tällä hetkellä, että Suomessa on paljon kiinteistöjä, joiden todelliset arvot ja sitten verotukselliset arvot ovat

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

eriytyneet, ja tätä haastetta on yritetty ratkaista jo useammalla vaalikaudella, ja nyt Orpon hallitus tämänkin uudistuksen on sitten eduskuntaan tuomassa. Olisi ollut perusteltua, että tämä maapohjan veron alarajan nostaminen olisi sitten käsitelty tässä samassa yhteydessä, koska silloin oltaisiin voitu myös katsoa ja huolehtia siitä, että tämä ei kohtuuttomasti rasita ketään kiinteistön omistajaa tai johda muutoinkaan kohtuuttomiin tilanteisiin. Tästä syystä valiokunnassa useampi asiantuntija myös tämänsuuntaisia kommentteja esitti ja toivoi, että tämä kiinteistöverouudistus olisi käsitelty kokonaisuutena, jolloin tätä oltaisiin pystytty harkitsemaan ehkä useammalta kantilta ja vaikutusarvioinnitkin olisivat olleet meidän käytettävissämme. Siitäpä syystä valiokuntakin omassa mietinnössään on todennut, että tämä nyt tehtävä pakkokorotus on syytä ottaa huomioon siinä vaiheessa, kun tätä arvostamisuudistusta käsitellään.

Arvoisa puhemies! Silti sosiaalidemokraatteina ajattelemme, että olisi syytä kiirehtiä tämän arvostamisuudistuksen tuomista eduskuntaan, jotta tosiasiallisesti voitaisiin sitten arvioida näiden kahden uudistuksen mahdollisia päällekkäisiäkin vaikutuksia ja tehdä korjausliikkeitä. Senpä takia, arvoisa puhemies, teen vastalauseemme 1 mukaisen lausumaehdotuksen, joka liittyy siihen, että eduskunta edellyttäisi, että hallitus tuo viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi kiinteistöveron kokonaisuudistuksen, jossa veron kohdentuminen tehdään oikeudenmukaisemmaksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi ja kiinteistöjen arvostusperiaatteet uudistetaan siten, että kiinteistöjen verotukselliset arvot ovat lähempänä käypä arvoja. Tämä olisi myös kiinteistön omistajien etu ja vahvistaisi heidän oikeusturvaansa, kun he voisivat olla varmoja siitä, mikä on näiden kahden uudistuksen yhteisvaikutus. Nyt todella hallitus valitsi sen tien, että ensin tuotiin tänne tämä pakkoveronkorotus, joka oli todella tämän hallituksen ensimmäinen veropäätös eli veronkiristys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

15.34 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta. Esityshän on herättänyt paljon keskustelua etenkin kuntakentässä eri puolilla Suomea. Edustaja Räsänen kävi tässä omassa hyvässä puheenvuorossaan sangen kattavasti jo läpi ne perusteet ja syyt, miksi sosiaalidemokraatit eivät voi tätä ehdotusta tässä muodossa tukea. En lähde niitä enää tässä toistamaan. Mutta kun tilanne on tämä, niin kannatan edustaja Räsänen tekemää vastalauseen mukaista lausumaehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, Eerikki.

15.35 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta jakaa hallituksen näemyksen siitä, että maapohjan kiinteistöveroprosentti voidaan sinänsä eriyttää yleisestä kiinteistöveroprosentista, jota nykyisin sovelletaan maapohjaan ja rakennuksiin. Näin kunnat voisivat jatkossa asettaa erilliset veroprosentit maapohjalle ja rakennuksille. Kuten hallitus esityksessään toteaa, niin maapohjan veroprosentin eriyttämisellä kunnille tarjoutuu mahdollisuus paremmin hyödyntää kiinteistöveron tarjoamia mahdollisuuksia muun muassa maankäytön ohjauksen välineenä sekä säädellä verorasituksen jakautumista paikalliset olosuhteet ja verotusarvojen taso huomioiden.

Keskusta ei kuitenkaan hyväksy sitä, että tässä yhteydessä maapohjaan kohdistuvan kiinteistöveroprosentin alarajaa pakkokorotetaan hallituksen toimesta. Kiinteistöveropro-

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

sentin alarajan korottamisella kavennetaan kunnallista itsehallintoa. Keskusta luottaa siihen, että kunnat osaavat itse harkita sopivat kiinteistöveroprosentit aiempien vaihteluvälien puitteissa. Asiaan ei tarvita ohjausta Orpon hallitukselta.

Keskustan mielestä on ylipäänsä kyseenalaista, että hallitus toi hallituksen esityksen kiinteistöverotuksen pakkokorotuksesta eduskuntaan erillisenä esityksenä, vaikka valmisilla on myös kiinteistöverotuksen laajempi arvostusmuutos. Tällainen useiden erillisten muutosten tekeminen vaikeuttaa kokonaisvaikutusten arvioimista, kun verotusta muutetaan pala palalta saman vaalikauden aikana useamman kerran. Kiinteistöverotusta pitää uudistaa yhtenä kokonaisuutena.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä kerrotuista syistä esitämme, että tämä lakiesitys hylätään ja asiaa käsitellään sitten uudelleen eduskunnassa osana hallituksen valmistelemaa ja tiettävästi jo keväällä eduskunnan käsittelyyn tulevaa laajempaa kiinteistöverotuksen uudistusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

15.37 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pitkällisen pohdinnan ja tarkan harkinnan jälkeen olen tullut sellaiseen yksiselitteiseen lopputulemaan, että kannatan lämpimästi tätä edustaja Viljasen tekemää hylkäysesitystä. Hän perusteli sen väistämättömän yksiselitteisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

15.38 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mitä maaseudun ihmiset ja maanviljelijät odottivat kiinteistöverolta, kun hallituspohja vaihtui? Lupauksena, odotusarvona oli se, että maatalouden tuotantorakennuksilta poistuu kiinteistövero kokonaan. Mitä maaseudulla ihmiset saivat? Saivat esityksen, jolla rahastetaan suomalaisia kotitalouksia, lakimuutoksen, jolla maapohjan kiinteistöveron alarajaa korotetaan 0,93 prosentista 1,3 prosenttiin.

Tällaista valtiovarainministeriön virkakunta on pyrkinyt edistämään jo pitkään. Viime eduskuntakaudella me keskustalaiset saimme torpattua ministeriön voimallisesti ajaman kiinteistöverouudistuksen etenemisen — kiinteistöverouudistuksen, joka olisi kohdellut epäoikeudenmukaisesti nimenomaan harva-alueen ihmisiä.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten johdolla hallitus on nyt päättänyt yksituumaisesti kiristää suomalaisten kotitalouksien verorasitusta. Esitys on mielestäni kohtuuton. Ensinnäkin kiinteistöveron pakkokiristys loukkaa kuntien itsemääräämisoikeutta. Alarajan korotuksen vuoksi 245 kuntaa joutuu asettamaan maapohjan kiinteistöveroprosentin nykyistä korkeammaksi. Tällaista pakkoa ei tarvita, kunnat osaavat kyllä itse päättää sopivasta kiinteistöveron tasosta. Sanon muuten jo etukäteen, että suunnitelmat piharakennusten veron nostosta moninkertaiseksi pitää myös etukäteen haudata.

Kiinteistöveron korotus ei ole vähäpätöinen asia. Kunnissa, joissa kiinteistövero on aiemmin ollut nykyisen alarajan mukainen, vero tulee nousemaan 40 prosenttia. Euromääräisesti tietysti suurimmat korotukset kohdistuvat pääkaupunkiseudulle, mutta vaikutukset ovat sitäkin tuntuvampia maaseudun ihmisten arjessa. Arjen ja asumisen kustannukset ovat jo muutenkin ennätyksellisen korkealla.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

On muistettava, että maaseudulla kiinteistöverolle ei saa käytännössä minkäänlaista vastinetta. Koko kiinteistöverojärjestelmän epäoikeudenmukaista luonnetta korostaa se, ettei verotus huomioi lainkaan sitä, missä päin Suomea kotinsa sattuu omistamaan. Verotus on sama Kivijärvellä ja Kauniaisissa. Kyseessä onkin puhdas tulonsiirto taajamamerkin takaa taajamiin, erityisesti kaupunkeihin. Kiinteistöverohan tuli katumaksujen tilalle, niitten katumaksujen, joilla rahoitetaan asfaltit, katuvalot kaduille. Maaseudulla ei saada edes yksityistieavustusta, kun senkin tämä hallitus on vetänyt alas.

Veroesityksellään hallitus näyttää todellakin myös unohtaneen lupauksen olla tekemättä päätöksiä, jotka korottavat maatalouden kustannuksia, veronkiristykset kun osuvat myös maatalousrakennusten tontteihin. Pyytäisin vielä hallitusta tarkastamaan linjansa ja vetoan siihen, että kun kiinteistövero on poistettu tuotantorakennuksilta niin monissa muissakin maissa, miksi ette voisi jatkaa sitä edellisen hallituksen aloittamaa kokeilua, joka tasa-arvoistaisi vähän maataloustuottajiemme asemaa Suomessa suhteessa muihin Euroopan maihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

15.42 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On aivan tyypillistä, että monessa kunnassa on sellainen taloudellinen tilanne, että sielläkin joudutaan pohtimaan mahdollisesti toimenpiteitä, jotka johtavat sitten veronkorotuksiin, ja siinä mielessä on ihan ymmärrettävää, että monessa kunnassa on harkittu sitä, että kiinteistöveroprosentteja mahdollisesti nostetaan, jotta voidaan sitten omat palvelut turvata. Siinä mielessähän tämä hallituksen esitys tuo nyt lisää liikkumavaraa. Elikkä kun jatkossa tämä maapohjan verotus on eriytetty yleisestä kiinteistöverosta, niin se lisää sillä tavalla kuntien valinnanvaraa kohdentaa erilaisia talouden tasapainotustoimenpiteitä ehkä järkevämmin kuin aikaisemmin, ja siltä osin tämä eriyttäminen on perusteltua.

Sen sijaan todella se suurin kritiikki on kohdistunut siihen, että kun kunnille nyt annetaan lisää valinnanvaraa, niin onko järkevää, että lainsäädännöllisesti lähdetään täällä pakottamaan kuntia nostamaan sitä kiinteistön maapohjan veron alarajaa, varsinkin kun se kohdistuu niihin kuntiin, jotka nyt ehkä vähiten tässä vaiheessa sitä korotusta tarvitsevat. Sen osalta on hyvä ymmärtää ja on hyvä allekirjoittaa ne perustelut, joilla tätä esitystä on vastustettu. Eli ehkä olisi kuitenkin perustellumpaa antaa kuntien tehdä päätökset, eikä niin, että me täällä lähdemme sanomaan, missä kunnissa alarajaa on nyt pakolla nostettava.

Arvoisa puhemies! Jos tätä ongelmaa vielä haluaa konkretisoida, niin se ehkä avautuu kaikista parhaiten, kun kuvataan tämän uudistuksen fiskaalista vaikutusta. Tämähän kuntatalouteen tuottaa lisärahaa vajaat 110 miljoonaa, ja tästä 110 miljoonasta, joka siis syntyy tällä veronkorotuksella, kaksi kolmasosaa tulee kahdesta kaupungista: Helsingistä ja Espoosta. Ja näissä kahdessa kunnassa on varmaan ehkä täällä kuitenkin, jos katsotaan kaikkia Suomen kuntia, pienimmät paineet siihen, että tätä veronkorotusta tarvitsisi tehdä, varsinkin kun se johtaa siihen keskusteluun näissä kunnissa, että on taipumus sitten päätyä yleisen tuloveron alentamiseen, jolloin tavallaan fiskaalinen vaikutus ei jää positiiviseksi, vaikka tässä on niin arvioitu. Ja sen osalta on todella sopivampaa ajatella niin, että annettaisiin jokaisen kunnan vastata itse omista päätöksistään eikä lähdettäisi lainsäädännön pakolla täällä tätä nostamaan, vaikkakin on ihan perusteltua, että varsinkin vaikeina taloudellisina aikoina myös kiinteistöveroon kohdistuu kyllä korotuspaineita. Ja senpä takia totean, että tätä alarajan pakkonostoa on syytä vastustaa juuri siitä syystä, että tämä heikentää

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

kuntien autonomiaa, vaikka varmaan monessa kunnassa tämä ihan tarpeellisena rahana kyllä nähdään.

Arvoisa puhemies! Totean vielä, että olisi tärkeää, että saisimme tämän koko arvostamisuudistuksen tästä asiasta tänne, jotta pystyisimme välttämään sen, että tästä syntyisi sitten kahdenlaisia negatiivisia vaikutuksia, kun tätä samaa asiakokonaisuutta uudistetaan nyt useampaan kertaan lyhyen ajan sisällä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

15.45 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Räsäseltä oikein hyvä puheenvuoro. Ajattelin, että haluan kertoa vielä täällä läsnä oleville kollegoille ihan yleisivistääkseni sen, mikä varmaan monella on muutenkin jo tiedossa, että maapohjan verotustahan käytetään kaikkien niiden metsänomistajien osalta, jotka omistavat metsää alle kaksi hehtaaria, elikkä myös kaikki alle kahden hehtaarin metsämaat ovat verotuksen piirissä. Ja tämä tieto ihan siihen liittyen, että nyt kun valmistelette sitten sitä seuraavaa verouudistusta, niin mielestäni olisi kohtuullista, että kun molemmat päähallituspuolueet ovat sanoneet yksiselitteisen selkeästi ”ei” metsämaan kiinteistöverotukselle — en tiedä, kääntyykö siinä takki nyt sitten hallituskaudella — niin nyt, kun nämäkin veronkorotukset kohdistuvat selkeästi metsänomistajiin, pohtisitte sitten siinä seuraavassa uudistuksessa tätäkin asiaa. Siitä olisi sekin hyvä puoli, että jos selkeästi luettaisiin metsämaaksi nämä pienemmät metsälöt, niin me saisimme uutta metsää Suomeen ja metsäkatoprosentit vähenisivät.

Toinen ihmisryhmä, johon tämä myöskin erityisesti kohdistuu, on tontinomistajat. Jos omistaa esimerkiksi monta rantatonttia ja niistä myy yhden, kaikki tontit tulevat jo veron alle, vaikka siellä ei sitten mitään myyntitoimintaa tai rakennustoimintaa olisikaan. Ja tämäkin on sellainen kysymys, että aika moni jättää sitten myymättä sen ensimmäisenkin tontin, jos ajattelee, että ei kerralla saa kaikkia myytyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

15.47 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Asumiskustannukset ovat jo nyt korkealla, ja nyt tämä kiinteistöveron korottaminen kyllä iskee moneen suomalaiseen, laajaan joukkoon suomalaisia. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa pientaloa ja noin puoli miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, mutta eritoten nyt tämä kiinteistöveron korotus heikentää ostovoimaa ja tekee asumisesta entistä kalliimpaa. Niissä suurissa kaupungeissa, joissa asuminen on nyt jo kallista, asuminen kallistuu entisestään. Polttoaineen hinta alkaa olemaan pilvissä, ei näy laskua polttoaineen hinnan alentamisen osalta. Tämän osalta myös ruoan kustannusten hintalappu kotitalouksissa, lapsiperheissä on kova. Ja nyt tämä kyseinen kiinteistöveron korottaminen iskee myös maatalouden suuntaan. Kun yllättävän hiljaa hallituspuolueitten edustajat ovat olleet tämän asian käsittelyn osalta, niin haluaisin kysyä: Kuinka te näette tämän maatalouden ahdingon tällä hetkellä? Onko se hävinnyt jonnekin, kun tällaisia kiinteistöverotuksia pystytään korottamaan myös maatalouden suuntaan? Meillä on vakava tilanne tuolla maaseudulla ja maatalouden suunnalla.

Puhemies! Olen huolestunut tästä linjauksesta, että kiinteistöverotusta nyt kiristetään, kun tilanteen pitäisi olla juuri päinvastainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Räsänen, Joonas.

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

15.49 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! On kyllä pakko yhtyä tähän edustaja Kettusen huomioon, että kun tätä asiakokonaisuutta on käsitelty aikoinaan lähetekeskustelussa, sitten lain ensimmäisessä käsittelyssä ja nyt toisessa käsittelyssä, niin kumman hiljaa ovat kyllä hallituspuolueiden edustajat olleet. Yleensä kun verotuksesta puhutaan, varsinkin salin oikealta laidalta käytetään useasti puheenvuoroja, joissa kritisoidaan pienintäkin sellaista viilausta meidän verotukseen, joka tarkoittaisi sitä, että jonkun pitäisi vähän enemmän maksaa veroja, mutta nyt sitten tässä tilanteessa, jossa todella maapohjan veroa nyt pakolla korotetaan joissakin kunnissa 40 prosenttia, [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] ollaan kyllä aika hiljaa. En muista, että tällaista verokeskustelua aikaisemmin tässä salissa olisi ollut.

Senpä takia on, arvoisa puhemies, todella helppo yhtyä tähän edustaja Kettusen ihmetelyyn, että kun yleisesti ottaen varsinkin ennen vaaleja moni meni lupaamaan, että asumisen kustannuksia ei kyllä nosteta poliittisilla toimenpiteillä, niin ensimmäinen veropäätös, joka meillä on todella käsittelyssä, nyt tulee siis asumisen kustannuksia nostamaan, ja eniten siellä, missä ne ovat jo valmiiksi kaikkein korkeimmat. Tässä tilanteessa luulisi, että edes muutama hallituspuolueenkin kansanedustaja tästä mahdollisesti puheenvuoron käyttäisi. Vai onko tässä käynyt nyt vähän niin, että toivottaisiin, että pienin äänin tämä asia unohdettaisiin ja kukaan ei huomaisikaan sitä, ja sitten jos siellä yksittäinen kuntalainen sattuu vaikkapa Helsingissä tai Espoossa tulemaan tästä kysymään, niin syytettäisiin vielä niitä paikallisia päättäjiä, että emmehän me olleet nyt tässä ollenkaan takana, vaan tämä oli ihan meidän oman kaupunginvaltuuston päätös? Siinä mielessä, arvoisa puhemies, toivoisi kyllä sellaista selkärankaista lähestymistä, että jos halutaan, että valtio menee säättämään ja pakolla nostamaan kuntalaisten kiinteistöveroja, oltaisiin valmiita sitten sitä esitystä puolustamaan täällä salissa eikä istuttaisi kokonaisuudessaan hiljaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 6/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 7.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaudesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 25/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2023 vp

Pöytäkirja PTK 51/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 7.11.2023 pidettävään täysistuntoon.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina 7.11.2023 klo 18.15. Täysistunto lopetettiin klo 17.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen